

Latvijas Republikas Augstākā tiesa

**TIESU PRAKSE PAR ADMINISTRATĪVAJĀM TIESĀM
PAKĻAUTAJIEM PRASĪJUMIEM**

2017.–2018.gads

Tiesu prakses apkopojumu sagatavoja
Judikatūras un zinātniski analītiskā nodaļa

Rīga 2019

SATURS

Izmantoto saīsinājumu saraksts	5
Ievads.....	6
1. Vispārīgie jautājumi	7
1.1. Informācijas iegūšana administratīvā akta izdošanai	7
1.2. Procesuāla lēmuma, starplēmuma pārsūdzēšana	8
1.3. Iestādes lēmums par lietas izbeigšanu	11
1.4. Administratīvais akts	12
1.4.1. Vispārīgie jautājumi	12
1.4.2. Kas ir administratīvais akts.....	16
1.4.3. Lēmumi, kuru adresāti ir īpaši pakļautās personas.....	17
1.4.4. Kas nav administratīvais akts	19
1.5. Faktiskā rīcība	25
1.5.1. Vispārīgie jautājumi	25
1.5.2. Kas ir faktiskā rīcība.....	27
1.5.3. Kas nav faktiskā rīcība	28
1.6. Administratīvais process tiesā un pieteikuma priekšmets	33
2. Tiesību jomu nošķiršana.....	42
2.1. Divpakāpju teorija	42
2.2. Citi gadījumi	43
3. Atbalsta maksājumi	47
4. Atlīdzinājuma prasījumi	48
4.1. Vispārīgie jautājumi	48
4.2. Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums.....	49
4.3. Likums „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu”	50
5. Bērnu tiesības / Vecāku tiesības	52
5.1. Bērna tiesības uz izglītību.....	52
5.2. Bāriņtiesa.....	52
6. Brīvo profesiju pārstāvji.....	54
6.1. Maksātspējas administratori	54
6.2. Zvērināti tiesu izpildītāji.....	56
7. Būvniecības tiesības un teritorijas plānojums	58
8. Cilvēktiesības	62

8.1. Tiesības uz izglītību.....	62
8.2. Tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu	63
8.3. Vēlēšanu tiesības	63
9. Ieslodzīto tiesības / Sodū izpildes tiesības.....	65
9.1. Vispārīgie jautājumi	65
9.2. Soda izpildes režīma noteikšana un pirmstermiņa atbrīvošana	66
9.3. Sadzīves apstākļi ieslodzījuma vietā	67
10. Medicīnas un ārstniecības tiesības.....	68
10.1. Vispārīgie jautājumi	68
10.2. Ārstniecības process	68
11. Nodokļu tiesības	70
11.1. Vispārīgie jautājumi	70
11.2. Lēmumi un paziņojumi par nodokļu parādu.....	70
12. Privatizācijas tiesības / Publisko lietu tiesības / Rīcība ar valsts un pašvaldības mantu	72
12.1. Vispārīgi	72
12.2. Līgumi saistībā ar publiskās personas mantu	73
12.3. Lēmumi par zemes piekritību	74
12.4. Lēmumi par publiskai personai piederošā īpašuma atsavināšanu (arī maiņa).....	75
12.5. Privatizācijas process.....	76
12.6. Zemes uzmērīšana	77
13. Sociālās tiesības.....	79
14. Tiesības uz informāciju un atbildi pēc būtības	80
14.1. Vispārīgie jautājumi	80
14.2. Valsts prezidents.....	81
14.3. Deputāti	82
14.4. Satversmes aizsardzības birojs	83
15. Valsts dienests	84
15.1. Vispārīgie jautājumi	84
15.2. Konkurss uz amata vietu	84
15.3. Ierēdņa disciplināratbildība	85
15.4. Ierēdņa darba novērtēšana un pārcelšana	86
15.5. Ierēdņa atlīdzinājums.....	87
16. Valsts pārvaldes darbība.....	88
16.1. Vispārīgie jautājumi	88
16.2. Centrālā vēlēšanu komisija.....	88
16.3. Uzņēmumu reģistrs.....	88

16.4. Valsts darba inspekcija	89
17. Pašvaldības	90
17.1. Vispārīgie jautājumi	90
17.2. Dzīvojamo māju apsaimniekošana	92
17.3. Bāriņtiesas	93
18. Vides tiesības.....	95
19. Administratīvo pārkāpumu lietas un kriminālprocess.....	96
19.1. Administratīvo pārkāpumu lietu jautājumi.....	96
19.2. Kriminālprocesa jautājumi	97

Izmantoto saīsinājumu saraksts

AA	administratīvais akts
APL	Administratīvā procesa likums
SAB	Satversmes aizsardzības birojs
VID	Valsts ieņēmumu dienests

Ievads

Šajā apkopojumā apkopotas un sistematizētas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta atziņas par administratīvajām tiesām pakļautiem prasījumiem.

Apkopojumam pamatā ir lēmumi, kurus ir pieņēmis Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments laikā no 2017.gada janvāra līdz 2018.gada decembrim izskatītajās lietās. Sagatavojot apkopojumu, tika pārskatīti aptuveni 220 nolēmumi, apkopojumā iekļautas atziņas no 115 nolēmumiem.

Sastādot apkopojumu atziņu, vieglākai uztveramībai saglabātas arī nolēmumā ietvertās norādes uz konkrētās lietas apstākļiem. Vienlaikus jānorāda, ka, ja Augstākās tiesas nolēmumā atziņas vispusīgai izpratnei nepieciešams iepazīties arī ar pirmās instances tiesas nolēmumu – zemsvītras atsaucē, ir dota norāde uz šo zemākās instances nolēmumu. Atsaucēs dotas norādes arī konkrētās atziņas pamatojumā norādītajiem avotiem, piemēram, uz juridisko literatūru vai citiem tiesu nolēmumiem.

Apkopojumā atziņas ir sistematizētas pēc diviem kritērijiem – gan pēc administratīvo tiesību teorijas jautājumiem, gan pēc tiesību nozares (jautājumu būtības). Ja par kādu no jautājumiem ir vairākas atziņu grupas, tad to uztveramībai izmantota numerācija kvadrātiekvās.

Vienlaikus apkopojuma sagatavotāji vēlas uzsvērt, ka apkopojumā paustās atziņas ir aplūkojamas kopsakarā ar attiecīgo tiesas nolēmumu. Apkopojuma mērķis nav radīt jaunas tiesu prakses ievirzes vai sniegt līdzšinējās tiesu prakses novērtējumu.

Apkopojums tapis pēc Judikatūras un zinātniski analītiskās nodaļas iniciatīvas un primāri domāts tiesnešiem. Tā mērķis ir nodrošināt vienveidīgu tiesu praksi.

Apkopojumu sagatavoja Judikatūras un zinātniski analītiskā nodaļas konsultants Kaspars Kukmilks, sadarbojoties ar zinātnisko analītisko padomnieku Aleksandru Potaičuku, nodaļas vadītāju Anitu Zikmani un Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētāju Veroniku Krūmiņu.

1. Vispārīgie jautājumi

1.1. Informācijas iegūšana administratīvā akta izdošanai

Parasti iestādes rīcība, informējot iesniedzēju par papildu informāciju, kas nepieciešama, lai būtu pamats izdot personas prasīto administratīvo aktu, uzskatāma par starpdarbību administratīvā akta izdošanas procesā. Proti, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 59.pantam šāda iestādes rīcība ir vērtējama kā papildu informācijas iegūšana attiecīgā lēmuma pieņemšanai.

Vienlaikus norādāms, ka informācijas iegūšana lēmuma pieņemšanai nevar būt nebeidzama. Tas vien, ka iestādes rīcībā lēmuma pieņemšanas laikā nav visa nepieciešamā informācija labvēlīga administratīvā akta izdošanai, nav pamats uzskatīt, ka iestāde varētu neievērot Administratīvā procesa likuma 64.pantā noteikto termiņu, kurā lemjams par administratīvā akta izdošanu vai atteikšanos šādu aktu izdot. Tāpēc, ja iestāde minētajā normā paredzētajā termiņā secina, ka konkrētajos faktiskajos vai tiesiskajos apstākļos pastāv kādi šķēršļi labvēlīga administratīvā akta izdošanai, administratīvā akta izdošana ir jāatsaka, nevis jāatliek. Minētais attiecas arī uz gadījumiem, kad administratīvā akta adresāts iestādei nav sniedzis ziņas, kas nepieciešamas labvēlīga administratīvā akta izdošanai.¹ Līdz ar to, ja iestāde likumā noteiktajā termiņā neizdod administratīvo aktu, personai ir tiesības ar konkrēto prasījumu vērsties attiecīgi augstākā iestādē (ja tāda ir) un tiesā, un iestādes vilcināšanās izdot administratīvo aktu ir vērtējama kā atteikums. Tāpat arī gadījumā, ja iestāde pieņem lēmumu, atsakoties uzsākt administratīvo procesu par administratīvā akta izdošanu, jo uzskata, ka iesniedzējs nav izpildījis visus priekšnoteikumus, lai process tiktu uzsākts un iestāde lemtu par jautājumu pēc būtības, bet iesniedzējs tam nepiekrīt un uzskata, ka iestādei ir pienākums pieņemt lēmumu, šāda iestādes atteikšanās ir pakļaujama tiesas kontrolei.²

Iestādes
vilcināšanās izdot
AA ir vērtējams
kā atteikums
izdot AA

Augstākā tiesa, vērtējot būvinspektora atzinumā ietvertu norādījumu iesniegt dokumentus, ir atzinusi, ka iestādes pieprasījums iesniegt dokumentus ir administratīvās lietas ietvaros veikta informācijas iegūšana Administratīvā procesa likuma 59.panta izpratnē, kas neveido atsevišķu faktisko rīcību vai administratīvo aktu, kas būtu nododams tiesas kontrolei; tiesas kontrolei ir pakļauts galīgais iestādes lēmums lietā.³

Būvinspektora atzinumā ietvertais norādījums personai iesniegt zemesgrāmatā neierakstīto būvju būvniecības dokumentus ir būvvaldes veikta informācijas iegūšana, kas atsevišķi no gala lēmuma tiesā nav pārbaudāma.⁴

Būvinspektora
atzinumā ietvertā
norāde par
informācijas
iesniegšanu

¹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2011.gada 5.jūlija sprieduma lietā Nr. SKA-43/2011 (A42345606) 13.punkts.

² Augstākās tiesas 2017.gada 26.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1323/2017 (680026317) 8.punkts.

³ Atsauce uz Augstākās tiesas 2015.gada 20.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1213/2015 (67008915) 7.punktu; Augstākās tiesas 2013.gada 11.marta lēmuma lietā Nr. SKA-414/2013 (A420512110) 8.punktu.

⁴ Augstākās tiesas 2018.gada 13.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1294/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0713.SKA129418.4.L) 5.punkts. Skat. arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2018.gada 9.maija lēmuma lietā Nr. 670006618 (ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0509.18055.1.L) 6.punktu.

**Informācijas
pieprasījums
procesa
dalībniekam**

Informācijas pieprasījums, kurš adresēts konkrētā procesa dalībniekam, ir vērsts uz apstākļu noskaidrošanu, tādēļ nav pārsūdzams atsevišķi no gala lēmuma.⁵

**Ziņu sniegšana
kompetentajai
iestādei**

Ziņu iegūšana nav uzskatāma par atsevišķu, galīgu darbību, bet gan ir aplūkojama plašāka procesa – administratīvā (esoša vai iespējama) procesa – kontekstā, saistībā ar kuru iestādei tās nepieciešamas. Citiem vārdiem, ziņu pieprasīšana vai sniegšana ir vērsta uz apstākļu noskaidrošanu, kas savukārt ir pamats tālākai iestādes rīcībai.⁶

Līdz ar to ziņu sniegšana citai iestādei atsevišķi no administratīvā procesa gala rezultāta (administratīvā akta vai faktiskās rīcības) nav pārsūdzama administratīvajā tiesā.⁷

**Informācijas
pieprasījuma
trešajai personai
pārsūdzēšana**

Informācijas pieprasījumu privātpersonai, kura nav procesa (ierosinātas administratīvā pārkāpuma lietas) dalībnieks, ir atzīstams par administratīvo aktu un attiecīgi pārsūdzams administratīvā procesa kārtībā.⁸

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja privātpersonai adresēts informācijas pieprasījums, kas izteikts attiecībā uz citu privātpersonu veiktas resoriskās pārbaudes ietvaros, ir administratīvais akts.⁹

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja informācijas pieprasījums personai par viņu veiktās resoriskās pārbaudes ietvaros, pat, ja tas nav nosūtīts administratīvā pārkāpuma lietvedības vai kriminālprocesa ietvaros, bet ir secināms, ka tas ir vērsts uz iespējamu procesa uzsākšanu, nav atsevišķi pārsūdzams.¹⁰

1.2. Procesuāla lēmuma, starplēmuma pārsūdzēšana

Atsevišķu pieteikumu par administratīvā akta izdošanas procesā pieļauta procesuālā pārkāpuma konstatēšanu var iesniegt, ja secīgi konstatējami visi trīs šādi priekšnoteikumi:

**AA izdošanas
process**

1. procesuālais pārkāpums radījis būtisku personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu;

⁵ Augstākās tiesas 2018.gada 20.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-1061/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0420.SKA106118.3.L*) 5.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2008.gada 12.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-778/2008 (A42588408) 10.punktu; Augstākās tiesas 2013.gada 9.maija lēmuma lietā Nr. SKA-489/2013 (670003013) 9.punktu.

⁶ Atsauce uz Augstākās tiesas 2008.gada 12.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-778/2008 (A42588408) 10.punktu.

⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 7.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-611/2017 (680067216) 3.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu nama 2016.gada 14.oktobra lēmuma lietā Nr. 680067216 4.punktu.

⁸ Atsauce uz Augstākās tiesas 2013.gada 9.maija lēmuma lietā Nr. SKA-489/2013 (670003013) 8.punktu.

⁹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2016.gada 28.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-1289/2016 (A420327714) 11.punktu.

¹⁰ Augstākās tiesas 2018.gada 31.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-804/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0131.A420334816.3.L*) 7. un 8.punkts.

2. procesuālā pārkāpuma konstatēšana nepieciešama, lai pieprasītu atlīdzinājumu vai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtosanos;

3. attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams īstenot, iesniedzot pieteikumu par pašu administratīvo aktu (tā izdošanu vai atcelšanu).¹¹

Starplēmums

Viens no izņēmuma gadījumiem, kad starplēmums var tikt atzīts par administratīvo aktu tā būtiskās ietekmes uz adresātu dēļ, ir tad, ja no starplēmuma automātiski vai vismaz lielā mērā izriet galīgais lēmums vai ja starplēmumu pieņem cita iestāde un tas ietekmē galīgo lēmumu.¹²

Starplēmuma / starpdarbību pārsūdzēšana

Procesuāla darbība ir administratīvā procesa ietvaros veikta darbība, kas ir vērsta uz lēmuma pieņemšanai nepieciešamās informācijas pieprasīšanu un viedokļa uzklaušīšanu, jo tai nav galīgā noregulējuma rakstura.¹³ Ja ir uzsākts administratīvais process, kura rezultātā tiek izdots administratīvais akts, atsevišķas iestādes darbības vai bezdarbības šā procesa ietvaros neveido patstāvīgu faktisko rīcību.¹⁴

Administratīvā procesa dalībnieku uzklaušīšana nav atzīstama arī par starplēmumu ar būtisku ietekmi Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 3.punkta izpratnē, jo kā procesuāla darbība tā pati par sevi neskar būtiskas personas tiesības vai tiesiskās intereses. Administratīvā procesa dalībnieka uzklaušīšanā tiek noskaidrots procesa dalībnieku viedoklis un argumenti. Uzklaušīšanas procesa laikā ieinteresētai personai ir iespēja iesniegt vai norādīt uz tai labvēlīgiem faktiem. Tāpat procesa dalībnieka argumenti var parādīt attiecīgo lietu „citādā gaismā”, nekā to sākotnēji bija redzējusi iestāde.¹⁵

Lēmums par lietas piekritību

Jautājumam par to, kurai iestādei ir jāizskata konkrētā lieta (jautājums par lietas piekritību), ir procesuāls raksturs, kas iesnieguma iesniedzējam materiāli tiesiskas sekas nerada. Piekritības jautājuma risināšanas procesā netiek nodibinātas, grozītas, konstatētas vai izbeigtas konkrētas tiesiskās attiecības. Tādējādi pati par sevi iestādes rīcība, pēc būtības neizskatot privātpersonas apstrīdēšanas iesniegumu un uzskatot, ka iesniegums

¹¹ Augstākās tiesas 2017.gada 13.marta lēmuma lietā Nr. SKA-794/2017 (A420197415) 5.punkts. Skatīt arī Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 21.decembra lēmuma lietā Nr. A420197415 14.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2009.gada 30.oktobra lēmumu lietā Nr. SKA-808/2009 (A42475407).

¹² Augstākās tiesas 2017.gada 23.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-856/2017 (670000917) 4. un 5.punkts. Skatīt arī Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 11.janvāra lēmuma lietā Nr. 670000917 5. un 6.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2006.gada 8.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-396/2006 (b.n.) 11.punktu.

¹³ Atsauce uz Augstākās tiesas 2006.gada 2.maija lēmuma lietā Nr. SKA-261/2006 (A7040205) 7.2.punktu.

¹⁴ Atsauce uz Augstākās tiesas 2011.gada 3.marta lēmuma lietā Nr. SKA-415/2011 (A7048510) 7.punktu.

¹⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 18.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-1111/2017 (670005017) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 23.marta lēmuma lietā Nr. 670005017 4.punktu. Ar atsauci uz Briede J. 62.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 582.lpp.

piekritīgs citai iestādei, neatbilst Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā nostiprinātajai administratīvā akta definīcijai.¹⁶

**Iesnieguma
pārsūtīšana citai
iestādei**

Iestādes rīcība, pārsūtot privātpersonas sūdzību izskatīšanai citai iestādei, ir iestādes procesuāla darbība, kurai nav galējā noregulējuma rakstura attiecībā uz sūdzības izskatīšanu. Līdz ar to šāda sūdzības pārsūtīšana nav iestādes faktiskā rīcība un tā pati par sevi nevar būt pakļauta izskatīšanai administratīvajā tiesā.¹⁷

**Procesuālo
pārkāpumu
apstrīdēšana**

Administratīvajā procesā ar jēdzieniem „starpplēmums”, „procesuāls lēmums”, „starpdarbība” un “procesuāla darbība” apzīmē tādus lēmumus un darbības, kas administratīvā procesa gaitā tiek veiktas ar mērķi sagatavot administratīvā akta izdošanu vai faktiskās rīcības veikšanu. Administratīvais akts un faktiskā rīcība ir tikai tādi lēmumi un tādas darbības, kam ir galējā noregulējuma raksturs. Līdz ar to Robežsardzes veiktas pārbaudes, kuru mērķis ir noskaidrot, vai drīkst atļaut personai (un tās mantām) ieceļot valstī, proti, vai izdodams personai labvēlīgs vai nelabvēlīgs administratīvais akts par atļauju šķērsot valsts robežu, nav ne administratīvi akti, ne faktiskā rīcība.

Tā kā administratīvā akta par atļauju šķērsot valsts robežu ieceļošanai Latvijas Republikā izdošanas procesā veiktas pārbaudes ir tikai starpdarbības (procesuālas darbības), tad iesnieguma izskatīšana, kas iesniegts, gatavojoties šādu darbību apstrīdēšanai, un atbildes sniegšana vai nesniegšana uz šādu iesniegumu arī ir tikai procesuāla darbība administratīvā akta izdošanas procesā. Līdz ar to, iebilstot pret iesnieguma neizskatīšanu, pieteicēja faktiski iebilst pret administratīvā akta izdošanas procesā pieļautu procesuālu pārkāpumu.¹⁸

**Atzīme
būvatļaujā**

Saskaņā ar Būvniecības likuma 17.panta pirmo daļu būvdarbus drīkst uzsākt pēc tam, kad būvvalde ir izdarījusi atzīmi būvatļaujā par visu tajā ietvertu projektēšanas nosacījumu izpildi, būvdarbu uzsākšanas nosacījumu izpildi un būvatļauja kļuvusi neapstrīdama. Līdz ar to atzīme par projektēšanas nosacījumu izpildi ir viens no priekšnosacījumiem, lai būvatļauja stātos spēkā materiāltiesiskā nozīmē. Savukārt līdz ar būvatļaujas paziņošanu tā stājas spēkā procesuālā nozīmē. Atzīme par projektēšanas nosacījumu izpildi ir procesuāls lēmums, ar kuru iestāde apliecina, vai būvprojekts atbilst būvatļaujas nosacījumiem un būvdarbus tiešām var uzsākt. Citiem vārdiem, ar to tiek noskaidrota iepriekš izdotā administratīvā akta spēkā esība. Tādējādi attiecīgais

¹⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 5.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1317/2017 (ECLI:LV:AT:2017:0905.A420220917.1.L) 4.punkts.

¹⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 8.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1042/2017 (680093116) 3.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 2017.gada 17.janvāra lēmuma lietā Nr. 680093116 12.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2008.gada 29.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-775/2008 (A70138086) 8.punktu.

¹⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 13.marta lēmuma lietā Nr. SKA-794/2017 (A420197415) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 21.decembra lēmuma lietā Nr. A420197415 13.2.punktu.

pieteikums uzskatāms par administratīvā akta (būvatļaujas) spēkā neesības atzīšanas pieteikumu.¹⁹

Parasti procesuālus lēmumus administratīvajā procesā pārbauda, vērtējot galīgo administratīvo aktu. Tomēr izskatāmajā gadījumā tas nav iespējams, jo atzīme par projektēšanas nosacījumu izpildi būvniecības procesā tiek veikta pēc būvatļaujas izsniegšanas.²⁰ Tādējādi, lemjot par pieteikuma pieņemšanu, saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 3.punktu vērtējams, vai atzīme par projektēšanas nosacījumu izpildi būtiski skar pieteicējas tiesības vai tiesiskās intereses vai būtiski apgrūtina to īstenošanu. Personai savukārt ir pienākums konkrēti norādīt, kādā veidā atzīmes uzlikšana vai neuzlikšana skar tās tiesības.²¹

Iestādes procesuāls lēmums, ar kuru ir nolemts atstāt bez virzības pieteicēja iesniegumu, nosakot termiņu konstatēto trūkumu novēršanai, nav administratīvais akts.²²

Proti, lēmums par iesnieguma atstāšanu bez virzības iestādē ir procesuāls lēmums jeb starplēmums. Procesuāla lēmuma tiesiskuma pārbaude veicama tiesā tikai likumā noteiktajos gadījumos. Likumdevējs ir noteicis vispārēju principu, kas paredz, ka tiesā pārsūdzami ir tikai tie lēmumi, kas tieši Administratīvā procesa likumā noteikti kā pārsūdzami. Tādējādi likumdevējs ir ierobežojis pieejamību tiesai, atsevišķus procesuālus jautājumus atstājot tikai iestādes pārziņā. Likumdevējs nav paredzējis tiesības apstrīdēt un pārsūdzēt lēmumu, kas pieņemts, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 56.panta 1.¹daļu, jo lēmums atstāt bez virzības personas iesniegumu pats par sevi nerada nekādas galīga rakstura tiesiskās sekas administratīvās lietas ierosināšanai.²³

Lēmums, ar kuru tiek atstāts bez virzības personas iesniegums

1.3. Iestādes lēmums par lietas izbeigšanu

Vispārīgi ir pareizs secinājums par to, ka bāriņtiesas lēmums izbeigt lietu saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 63.panta pirmās daļas 4.punktu, ja lieta ierosināta pēc citas iestādes iniciatīvas, nav administratīvais akts. Tomēr no šīs vispārīgās situācijas ir arī izņēmums, proti, izņēmums ir tad, ja augstāka iestāde devusi rīkojumu par administratīvās lietas ierosināšanu uz tādas personas iesnieguma pamata, kurai ir subjektīvās tiesības prasīt administratīvā akta izdošanu.²⁴ Līdz ar to lēmums par lietas izbeigšanu var tikt atzīts par administratīvo aktu.

Minētais secinājums attiecināms arī uz gadījumu, kad administratīvās lietas ierosināšanas pamatā ir ne tikai augstākas iestādes rīkojums, bet arī citas iestādes, kurā ir

Izņēmuma gadījums no APL 63.panta pirmās daļas 4.punkta

¹⁹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2017.gada 24.februāra lēmumu lietā Nr. SKA-118/2017 (A420601112).

²⁰ Atsauce uz Augstākās tiesas 2017.gada 24.februāra lēmumu lietā Nr. SKA-118/2017 (A420601112).

²¹ Augstākās tiesas 2017.gada 8.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-958/2017 (670003717) 6. un 7.punkts.

²² Augstākās tiesas 2017.gada 9.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1504/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1109.SKA150417.3.L) 9.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 27.jūlija lēmuma lietā Nr. 680046317 4.punktu.

²³ Augstākās tiesas 2017.gada 16.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1389/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1016.SKA-1389-17.2.L) 7.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu nama 2017.gada 21.jūnija lēmuma lietā Nr. 680036417 6.punktu.

²⁴ Atsauce uz Briede J. 63.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs Dr.iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 599.lpp.

vērsusies persona, kurai ir subjektīvās tiesības prasīt administratīvā akta izdošanu, sniegta informācija.²⁵

**Bāriņtiesas
lēmums par
aizbildnības
lietas izbeigšanu**

Bāriņtiesa, pieņemot lēmumu par lietas izbeigšanu, jo tai nav teritoriālās kompetences bērna aizbildnības jautājumā, jo bērna dzīvesvieta nav Latvijā, ir pieņēmusi procesuālas dabas lēmumu. Ar šādu lēmumu vienlaikus izbeidzas bāriņtiesas uzraudzība pār pieteicēju, kas nozīmē, ka pieteicēja tiek atsvabināta no saistībām pret bāriņtiesu. Tādējādi šāds lēmums nerada pieteicējai ne tiesības, ne uzliek pienākumus, līdz ar to nav administratīvais akts.²⁶

**Iestādes lēmums
par lietas
izbeigšanu, ja tā
ir ierosināta uz
personas
iesnieguma
pamata**

Parasti lēmums par lietas izbeigšanu netiek uzskatīts par administratīvo aktu, līdz ar to tas arī nebūtu nedz apstrīdams augstākā iestādē, nedz arī pārsūdzams tiesā, taču minētajam ir izņēmumi. Proti, ja administratīvā lieta ir ierosināta uz tādas personas iesnieguma pamata, kurai ir subjektīvās tiesības prasīt administratīvā akta izdošanu, tad gadījumā, ja šādā lietā administratīvais process tiek izbeigts, tad šai personai ir tiesības apstrīdēt vai pārsūdzēt šādu lēmumu.²⁷

1.4. Administratīvais akts

1.4.1. Vispārīgie jautājumi

[1] Administratīvā procesa likuma 184.pants noteic, ka pieteikumu administratīvajā tiesā var iesniegt par administratīvo aktu vai faktisko rīcību. Viena no administratīvā akta pazīmēm ir tā, kas tas privātpersonai rada tiesiskas sekas, savukārt faktiskā rīcība no administratīvā akta atšķiras ar to, ka tā privātpersonai rada faktiskas sekas. Tādējādi priekšnoteikums, lai par iestādes lēmumu vai rīcību varētu iesniegt pieteikumu tiesā administratīvā procesa kārtībā, ir tas, ka privātpersonai ar to tiek radītas tiesiskas vai faktiskas sekas (tā skar personas tiesības vai tiesiskās intereses).²⁸

**AA pazīme –
tiesiskās sekas
(nodibina, groza,
konstatē vai
izbeidz)**

[2] Par pieteikuma priekšmetu administratīvajā tiesā var būt tikai konkrētas tiesiskās attiecības starp personu un valsts iestādi, nevis prasījums pildīt kādu funkciju, kas iestādei noteikta normatīvajā aktā.²⁹ Minētais izriet no Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā ietvertās administratīvā akta definīcijas un 89.pantā ietvertās faktiskās rīcības definīcijas, kas norāda kritēriju – konkrētas publiski tiesiskās attiecības starp iestādi un privātpersonu (administratīvā akta gadījumā) un konkrēta rīcība, uz ko personai

²⁵ Augstākās tiesas 2018.gada 21.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-861/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0221.SKA086118.5.L*) 11.punkts.

²⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 23.maija lēmuma lietā Nr. SKA-427/2017 (680025716/11) 6.punkts.

²⁷ Augstākās tiesas 2018.gada 31.oktobra lēmums lietā Nr. SKA-1526/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:1031.SKA152618.3.L*) 7.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2016.gada 23.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1444/2016 (670014716), 4.punktu.

²⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 28.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1057/2017 (680082116) 5.punkts.

²⁹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2007.gada 24.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-482/2007 (A42168104) 10.punktu.

ir tiesības vai kas aizskar personas tiesības (faktiskās rīcības gadījumā). Par faktisko rīcību – bezdarbību – nevar atzīt vispārīgu prasību par normatīvo aktu neievērošanu un attiecīgi prasīt funkcijas izpildes kontroli.³⁰ Administratīvajā procesā tiesā var prasīt pārbaudīt individuālus, personu skarošus lēmumus vai rīcību (kurus apstrīdēšanas stadijā ir pārbaudījusi arī augstāka iestāde), bet nevis, vai augstāka iestāde vispār ir veikusi zemākas iestādes darbības kontroli.³¹

[3] Viena no administratīvā akta pazīmēm ir tiesisku seku radīšana, kas vērstas uz administratīvā akta mērķa sasniegšanu.

[Kā izriet no pieteikumam pievienotajiem dokumentiem, Ķekavas novada dome, pamatojoties uz Ķekavas novada attīstības programmu 2014.–2020.gadam un Rīcības plānu 2016.–2018.gadam, ir apstiprinājusi Ķekavas novada izglītības infrastruktūras attīstības stratēģisko rīcības plānu 2015.–2020.gadam, kur paredzēta Pļavniekkalna sākumskolas pārbūve Katlakalnā.]

Šāds lēmums nenoslēdz to procesu, kurā tas pieņemts, un pats par sevi nenoregulē tiesiskās attiecības izglītības jomā. Lēmums nerada tiesiskas sekas, tas nenodibina, negroza tiesisko situāciju, kas ir nepieciešams, lai lēmumu atzītu par administratīvo aktu. Ievērojot minēto, secināms, ka lēmums, ar kuru uzsākta Pļavniekkalna sākumskolas paplašināšanas projekta realizācija un uzdots izpilddirektoram organizēt sarunu procedūru un slēgt līgumu ar konkursa uzvarētāju, nav pašvaldības aktivitāšu galīgais mērķis, bet tikai atsevišķi elementi izglītības infrastruktūras attīstības stratēģiskā rīcības plāna tapšanā. Savukārt pats šis plāns vērsts uz pašvaldības iepriekš nosprausto politisko mērķu un attīstības uzdevumu īstenošanu.

Līdz ar to lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu.³²

Norāde par lēmuma pārsūdzēšanu

Norādei par lēmuma pārsūdzēšanu tiesā nav tiesisku seku, jo tiesības vērsties tiesā noteic likums. Pieteikuma priekšmetam objektīvi ir jāatbilst Administratīvajā procesa likuma 184.pantam. Ja šādas atbilstības nav, pieteikums nav pieņemams neatkarīgi no iestādes lēmumā ietvertās pārsūdzēšanas tiesību norādes.³³

³⁰ Atsauce uz Augstākās tiesas 2008.gada 19.jūnija spriedumu lietā Nr. SKA-261/2008 (C39105903).

³¹ Augstākās tiesas 2018.gada 19.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-837/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0119.SKA083718.4.L) 6.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu nama 2017.gada 21.novembra lēmuma lietā Nr. 670018717 (ECLI:LV:ADRJVTN:2017:1121.1615.1.L) 3.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2010.gada 18.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-48/2010 (A42467806) 12.punktu.

³² Augstākās tiesas 2017.gada 17.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-644/2017 (670018716) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2016.gada 20.oktobra lēmuma lietā Nr. 670018716 4. un 5.punktu.

³³ Augstākās tiesas 2017.gada 27.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-873/2017 (670000517) 17.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 6.janvāra lēmuma lietā Nr. 670000517 13.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2009.gada 15.janvāra lēmumu lietā Nr. SKA-167/2009 (A42668607).

**AA atzīšana par
prettiesisku**

Administratīvā procesa likuma 184.panta otrajā daļā ir noteikti pieļaujamības kritēriji prasījumam par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku: tāpat kā administratīvajā procesā iestādē, arī tiesā prasījums par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku ir pieļaujams vien tad, ja konstatējums par administratīvā akta prettiesiskumu nepieciešams, lai persona varētu pieprasīt atlīdzinājumu vai lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtosanos.³⁴

**Zemākas iestādes
lēmums, kuru
jau ir atcēlusi
augstāka iestāde**

Administratīvā procesa likuma 81.panta otrās daļas 2.punkts noteic, ka augstāka iestāde ar savu lēmumu apstrīdēšanas procesā var atcelt zemākas iestādes lēmumu. Administratīvā akta atcelšana ietver arī šā administratīvā akta tiesiskuma pārbaudi.³⁵ Panta piektā daļa noteic, ka apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Šādā veidā tas ir izpildāms un to var pārsūdzēt tiesā. Pieteicējam uzliktais pienākums veikt ēkas tehnisko izpēti apstrīdēšanas procesā ir atcelts. Citiem vārdiem, iestāde jau ir atzinusi sākotnējo lēmumu par prettiesisku, un iestādes lēmums tā galīgajā noformējumā šādu pienākumu vairs neparedz. Līdz ar to pieteicēja nevar vērsties tiesā ar prasījumu par lēmuma atzīšanu par prettiesisku.³⁶

**Iekšējs
normatīvais akts**

Lai noskaidrotu, vai pārsūdzētais lēmums ir uzskatāms par administratīvo aktu, nepieciešams konstatēt visas administratīvā akta pazīmes. Ja konkrētajā gadījumā nav konstatējama kāda no administratīvā akta pazīmēm, lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu.³⁷

Administratīvo tiesu kontrolei nav pakļauti tādi strīdi, kas saistīti ar iestādes izdotu normatīvo aktu izvērtēšanu, taču tas neliedz personai ar iebildumiem par iekšējā normatīvā akta noteikumiem vērsties iestādē.³⁸

AA pamatojums

Prasījums uzlikt pienākumu iestādei ievērot normatīvos aktus tādējādi, ka atbildes un citi dokumenti ir pamatoti ar tiesību normām, neatbilst nevienam no Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pieteikuma priekšmetiem. Līdz ar to minētais pieteicēja prasījums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

Vienlaikus jānorāda, ka iebildumus par to, ka iestāde administratīvo aktu nav pamatojusi ar tiesību normām, pieteicējs var izteikt, iesniedzot tiesā pieteikumu par konkrētu iestādes izdotu administratīvo aktu.³⁹

³⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 19.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1661/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1219.SKA166117.3.L*) 7.punkts.

³⁵ Atsauce uz Augstākās tiesas 2008.gada 29.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-61/2008 (A42341205) 11.punktu.

³⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 13.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1205/2017 (670007217) 7.punkts.

³⁷ Atsauce uz Augstākās tiesas 2006.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr. SKA-10/2006 (A42095704) 8.punktu.

³⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 1.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1112/2017 (670005717) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 27.marta lēmuma lietā Nr. 670005717 4.punktu.

³⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 7.marta lēmuma lietā Nr. SKA-874/2017 (A420162315) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nama 2016.gada 15.septembra lēmuma lietā Nr. A420162315 4.punktu.

**AA
izskaidrošana**

Administratīvā akta izskaidrošana nav ne administratīvais akts, ne faktiskā rīcība, bet gan vienkārša pārvaldes darbība, kas nav ne apstrīdama, ne pārsūdzama. Ja adresāts ir iesniedzis lūgumu par pienākuma izskaidrošanu un iestāde uz to nav atbildējusi, tad šo apstākli var minēt tikai, sūdzoties par administratīvā akta piespiedu izpildi 363.panta kārtībā.⁴⁰ Tādējādi Būvvaldes skaidrojums par būvatļauju nesniegšanu nav ne administratīvais akts, ne faktiskā rīcība.

Ievērojot minēto, secināms, ka pieteikums par iestāžu faktisko rīcību, neizskaidrojot pieteicējam būvatļauju, un pienākuma uzlikšana Būvvaldei izskaidrot būvatļauju, nevar būt par pieteikuma priekšmetu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.pantam, un šāds pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.⁴¹

[1] Ja saskaņā ar materiālo tiesību normām nevienai personai nav tiesību prasīt noteiktu labumu, pamats atteikt pieteikuma pieņemšanu ir nevis personas subjektīvo tiesību neesība, bet tas, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, tas ir, pieteikuma pieņemšana atsakāma, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, nevis 8.punktu.⁴²

[2] Tas vien, ka iestāde ir atteikusies radīt kādas konkrētas, privātpersonas gribētas sekas, pats par sevi nav pietiekami, lai atzītu, ka šis atteikums ir negatīvs administratīvais akts (proti, atteikums izdot labvēlīgu administratīvo aktu) un personai līdz ar to ir tiesības vērsties tiesā ar prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

**Tiesības prasīt
labvēlīga
administratīvā
akta izdošanu**

Lai atzītu, ka iestādes lēmums ir atteikums izdot administratīvo aktu un personai ir tiesības prasīt attiecīgā akta izdošanu tiesas ceļā, vispirms jākonstatē, ka tiesību normās ir paredzētas privātpersonu tiesības noteiktos apstākļos prasīt konkrētu tiesisko seku radīšanu (labvēlīga administratīvā akta izdošanu).

Tikai tad, ja no tiesību normām izriet privātpersonu tiesības pieprasīt, lai iestāde noteiktos apstākļos piešķir personai konkrētu labumu (labvēlīgas tiesiskās sekas), iestādes atteikums ir vērtējams kā administratīvais akts (labvēlīga administratīvā akta atteikums) un personai ir tiesības vērsties tiesā ar prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Attiecīgi tiesa tad pārbauda, vai pieteicēja gadījumā ir iestājušies no tiesību normām izrietošie priekšnoteikumi prasītā labvēlīga administratīvā akta izdošanai.⁴³

⁴⁰ Atsauce uz Briede J. 73.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 724.lpp.

⁴¹ Augstākās tiesas 2017.gada 13.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1100/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1013.SKA-1100-17.1.L*) 5. un 6.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nama 2017.gada 28.marta lēmuma lietā Nr. 670005517 5.punkts.

⁴² Augstākās tiesas 2017.gada 15.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1334/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:0915.SKA-1334-17.1.L*) 3.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2010.gada 22.jūnija lēmumu lietā Nr. SKA-599/2010 (7003110).

⁴³ Augstākās tiesas 2018.gada 16.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-1054/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0416.SKA105418.3.L*) 8.punkts.

1.4.2. Kas ir administratīvais akts

**Valsts darba
inspekcijas
lēmums**

Ja administratīvais akts uzliek pienākumu darba devējam, tas ir darba devēju subjektīvās tiesības skarošs. Savukārt, ja inspekcija pēc darbinieka pieprasījuma nekonstatē pārkāpumus un nekādu pienākumu darba devējam neuzliek, tā ir atteikusies izdot iesniedzējam labvēlīgu administratīvo aktu jeb izdevusi negatīvo administratīvo aktu. Administratīvie akti (gan pozitīvie – pienākumu uzliekošie vai tiesības piešķirošie –, gan negatīvie – atteikumi) ir apstrīdami un vēlāk pārsūdzami tiesā.⁴⁴

**Lēmums par
pienākumu
maksāt par
interesu izglītību**

Skolas pieprasījums segt mācību maksas daļu rada pieteicējam konkrētas tiesiskās sekas – pienākumu maksāt noteiktu maksājumu. Tādējādi tas ir administratīvais akts. Pret šādu pienākumu, tāpat kā pret lēmumu par maksu nemaksājoša skolēna izslēgšanu no skolas, pieteicējs var vērsties ar pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu. Šādu maksāšanas pienākumu uzliekoša lēmuma pārbaudi tiesas kontrolei pieteicējs var nodot ar pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu (izpildīta akta prettiesiskuma konstatēšanu).⁴⁵

**Būvinspektora
atzinums**

Būvinspektora atzinums kā tāds uzskatāms par administratīvo aktu vienīgi tajos gadījumos, ja šajā atzinumā ir noteikts pienākums apturēt būvdarbus vai pārtraukt patvaļīgās būves ekspluatāciju. Savukārt visos pārējos gadījumos būvinspektora atzinums uzskatāms vienīgi par pamatu būvvaldei turpināt attiecīgo administratīvo procesu un lemt par to, kādā veidā konstatētie pārkāpumi ir novēršami.⁴⁶

**Lēmums par
neatmežotas
zemes
atsavināšanu**

Izlemjot jautājumu par zemes, kura vēl nav atmežota, atsavināšanu privātpersonai, valsts vai pašvaldība reizē var arī izlemt, ka turpmāk konkrētā zeme vairs nebūs pieejama sabiedrības izmantošanai Meža likuma 5.panta kārtībā kā valstij vai pašvaldībai piederošs mežs. Lēmums par zemes maiņu šādā gadījumā ir administratīvais akts.⁴⁷

**Atmežošanas
atļauja**

Ministru kabineta lēmums atļaut vai neatļaut atmežošanu būvniecības īstenošanai nav uzskatāms par starplēmumu būvatļaujas izdošanas procesā. Šim lēmumam pašam par sevi (papildus būvatļaujai) ir būtiska ietekme uz personas tiesībām būvēt, jo bez atmežošanas atļaujas būvniecība kāpu aizsargjoslas meža teritorijā nav pieļaujama. Ņemot vērā, ka šāds lēmums var tikt pieņemts pēc tam, kad būvatļauja jau ir izdota, nav pamata saistīt šā lēmuma pārsūdzības iespējas ar būvatļaujas pārsūdzēšanu.⁴⁸

⁴⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 27.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1537/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1127.SKA153717.3.L*) 15.punkts.

⁴⁵ Augstākās tiesas 2016.gada 13.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-951/2016 (A420395914) 7. un 8.punkts.

⁴⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 10.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-956/2017 (670003317) 6.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2015.gada 30.septembra lēmumu lietā Nr. SKA-1213/2015 (670008915); Augstākās tiesas 2016.gada 22.marta lēmumu lietā Nr. SKA-764/2016 (A420127816); Augstākās tiesas 2016.gada 23.marta lēmumu lietā Nr. SKA-820/2016 (A420171715).

⁴⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 10.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-838/2017 (A420191615) 8.punkts.

⁴⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 11.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1198/2017 (A420267015) 11.punkts.

1.4.3. Lēmumi, kuru adresāti ir īpaši pakļautās personas

Administratīvais akts ir tikai tāds attiecībā uz amatpersonu pieņemts iestādes lēmums, kas:

- 1) ietekmē amatpersonas tiesisko statusu (tiek nodibināts, mainīts vai izbeigts amatpersonas tiesiskais statuss);
- 2) paredz amatpersonas disciplināro sodīšanu;
- 3) būtiski ietekmē amatpersonas cilvēktiesības.

Ja nepastāv neviena no minētajām pazīmēm, tad iestādes lēmums, kas attiecas uz amatpersonu, ir iestādes iekšējs lēmums. Tādā gadījumā tas skar amatpersonu tikai kā iestādes sastāvdaļu, bet neietekmē šīs personas kā privātpersonas subjektīvās tiesības. Tādējādi tas neietekmē attiecības uz āru (ārpus iestādes) un līdz ar to nav administratīvais akts.⁴⁹

Pazīmes, kas var liecināt, ka ar pārcelšanu ir būtiski aizskartas ierēdņa cilvēktiesības, ir:

1) ierēdņa viedokļa uzklauššana un izvērtēšana pirms lēmuma par pārcelšanu pieņemšanas (personas neuzklauššana pirms to skaroša lēmuma pieņemšanas būtu pretēja ar cilvēktiesībām uz cilvēka cieņas aizsardzību);

2) amata, uz kuru ierēdnis pārcelts, atbilstība ierēdņa izglītībai, kvalifikācijai un profesionālajām iemaņām (saistīta ar Satversmes 101.pantā noteiktajām tiesībām pildīt valsts dienestu un 106.pantā nostiprinātajām ikviena pamattiesībām brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai; pārcelšana amatā, par kuru zināms, ka ierēdnim nav kvalifikācijas tā veikšanai, būtu līdzvērtīga atlaišanai no dienesta);

3) iepriekšējā atalgojuma un sociālo garantiju saglabāšana (saistīta ar cilvēktiesībām uz īpašumu);

4) darbavietas fiziskā pieejamība (aktuāla, ja pārceļ uz citu apdzīvotu vietu; var ietekmēt cilvēktiesības brīvi izvēlēties dzīvesvietu un tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi).⁵⁰

Kritēriji attiecībā uz ierēdņa pieņemta lēmuma atzīšanai par AA

Lēmums par ierēdņa pārcelšanu

⁴⁹ Augstākās tiesas 2018.gada 17.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1149/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0517.A420302717.9.L) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 2018.gada 12.marta lēmuma lietā Nr. A420302717 (ECLI:LV:ADRJJTN:2018:0312.A420302717.7.L) 5.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2009.gada 27.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-123/2009 (A42275005) 8.punktu.

⁵⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 13.marta lēmuma lietā Nr. SKA-829/2017 (670022516) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2016.gada 28.decembra lēmuma lietā Nr. 670022516 14.punktu.

**Lēmums par
ierēdņa
mēnešalgu**

Lēmums par ierēdņa mēnešalgas noteikšanu ir administratīvais akts.⁵¹ Minētā atziņa ir attiecināma ne tikai uz ierēdņiem, bet arī uz citām dienestā esošām amatpersonām. Tādējādi jebkāds lēmums par mēnešalgas noteikšanu amatpersonai būtiski skar šīs amatpersonas tiesības uz darba samaksu. Līdz ar to šādu lēmumu tiesiskums ir pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā.⁵²

**Lēmumi par
prēmiju (naudas
balvu)
izmaksāšanu /
neizmaksāšanu**

Lēmums par prēmijas vai naudas balvas neizmaksāšanu ir iestādes iekšējs lēmums. Lēmums par prēmijas (naudas balvas) neizmaksāšanu nav tāds, kas būtiski skartu amatpersonas cilvēktiesības. Tas skaidrojams ar apstākli, ka prēmija (naudas balva) atšķirībā no amatalgas nav regulārs noteikta apjoma maksājums, ar kuru amatpersona var rēķināties kā garantētu ienākumu. Tādējādi lēmums par prēmijas (naudas balvas) neizmaksāšanu nav pārsūdzams tiesā administratīvā procesa kārtībā.⁵³

**Lēmums par
kriminālsoda
izpildes vietas un
režīma
noteikšanu**

Lēmums par personas ievietošanu konkrēta veida cietumā un konkrētā soda izciešanas režīma pakāpē ir sprieduma krimināllietā sekas. Līdz ar to šāds pārvaldes lēmums pēc būtības ir kriminālprocesuāls lēmums, kura tiesiskuma pārbaude nav veicama administratīvā tiesas procesa kārtībā.⁵⁴

**Lēmumi par
izglītības
iegūšanas
organizēšanu**

Skolēni ir iestādei īpaši pakļautas personas. Valsts lēmumi par skolēna izglītības iegūšanas organizēšanu ir vērsti uz iekšu un nav administratīvie akti, piemēram, lēmumi par stundu plānojuma noteikšanu, mājas darbu uzdošanu, klašu apvienošanu, uzdevumu novērtējumi. Pie lēmumiem, kas organizē skolēna izglītības iegūšanu, pieskaitāmi arī tādi, kuri reorganizē izglītības iestādes darbību, ciktāl tie būtiski neskar skolēna tiesības iegūt izglītību.⁵⁵

⁵¹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2010.gada 22.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-127/2010 (A42466207) 14.punktu.

⁵² Augstākās tiesas 2010.gada 30.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-407/2010 (A42670909) 8.punkts.

⁵³ Augstākās tiesas 2018.gada 25.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1177/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0525.SKA117718.3.L) 6.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2018.gada 23.marta lēmuma lietā Nr. 670004118 (ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0321.17827.1.L) 3.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2009.gada 7.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-779/2009 (A7015009) 9. un 10.punktu; Augstākās tiesas 2011.gada 7.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-712/2011 (A42927509) 16.punktu; Augstākās tiesas 2010.gada 20.maija sprieduma lietā Nr. SKA-282/2010 (A42475606) 16.punktu; Augstākās tiesas 2017.gada 6.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1506/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1006.A420263017.2.L) 3.punktu.

⁵⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 18.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-996/2017 (A420165917) 7.punkts.

⁵⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 28.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-857/2017 (670022616) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 2016.gada 30.decembra lēmuma lietā Nr. 670022616 2.1.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2010.gada 16.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-408/2010 (A7041309) 5.punktu.

**Lēmums par
soda izciešanas
režīma
pastiprināšanu**

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajai daļai un tās 2.punktam lēmums, kas skar tikai iestādei īpaši pakļautu personu, ir iestādes iekšējs lēmums, nevis administratīvais akts. Savukārt lēmums, kas būtiski ierobežo iestādei īpaši pakļautas personas cilvēktiesības, ir administratīvais akts.

Lēmums par soda izciešanas režīma pastiprināšanu (konkrēti, par notiesātā pārceļšanu no slēgtā tipa cietuma augstākās režīma pakāpes uz slēgtā tipa cietuma vidējo režīma pakāpi) būtiski aizskar Latvijas Republikas Satversmes 96.pantā paredzētās personas tiesības uz privāto dzīvi, jo kodeksa 50.⁴pantā ietvertais notiesātā tiesību uz privāto dzīvi minimums tiek būtiski samazināts.⁵⁶

1.4.4. Kas nav administratīvais akts

**Lēmums par
lietas piekritību**

Jautājumam par to, kurai iestādei ir jāizskata konkrētā lieta (jautājums par lietas piekritību), ir procesuāls raksturs, kas iesnieguma iesniedzējam materiāli tiesiskas sekas nerada. Piekritības jautājuma risināšanas procesā netiek nodibinātas, grozītas, konstatētas vai izbeigtas konkrētas tiesiskās attiecības. Tādējādi pati par sevi iestādes rīcība, pēc būtības neizskatot privātpersonas apstrīdēšanas iesniegumu, uzskatot, ka iesniegums piekritīgs citai iestādei, neatbilst Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā nostiprinātajai administratīvā akta definīcijai.⁵⁷

**Lēmums par
dalībnieku
sapulces
sasaukšanu**

Lai starplēmuma tiesiskums būtu pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā, tam atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 3.punktam jābūt izdotam administratīvā procesa ietvaros.

Lēmums par dalībnieku sapulces sasaukšanu, neatkarīgi no tā, vai to dara sabiedrības pārvaldes institūcija vai Uzņēmumu reģistrs, kā starplēmums iekļaujas procesā, kas noslēdzas ar privāttiesiska dalībnieku lēmuma pieņemšanu, kura tiesiskuma pārbaude paredzēta vispārējās jurisdikcijas tiesā. Tātad šāds starplēmums nav pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā.⁵⁸

**Brīdinājums par
lēmuma izpildi,
kas pieņemts
administratīvā
pārkāpuma lietā**

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 5.punktam lēmums, kas pieņemts lietvedībā administratīvā pārkāpuma lietā, nav administratīvais akts. Līdz ar to arī administratīvā pārkāpuma lietas procesā, tostarp saistībā ar šo lēmumu izpildi, pieņemtie lēmumi nav pakļauti administratīvās tiesas kontrolei. To nemaina arī iestādes brīdinājumā par piespiedu izpildi norādītais, ka minēto brīdinājumu var pārsūdzēt administratīvā procesa kārtībā.⁵⁹

⁵⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 19.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-295/2017 (670004116) 8. un 9.punkts.

⁵⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 5.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1317/2017 (ECLI:LV:AT:2017:0905.A420220917.1.L) 4.punkts.

⁵⁸ Augstākās tiesas 2018.gada 14.decembra spriedums lietā Nr. SKA-251/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1214.A420171515.2.S) 9.punkts.

⁵⁹ Augstākās tiesas 2018.gada 25.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-797/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0725.SKA079718.5.L) 5.punkts.

Lēmums par ziņu ierakstīšanu informācijas sistēmā

Ziņu ierakstīšana un to labošana bezdarbnieku uzskaites un reģistrēto vakanču informācijas sistēmā ir iestādes iekšējs lēmums, kas nerada privātpersonām tiesiskas sekas. Tādējādi pārsūdzētais lēmums, ar kuru ir veikta ziņu ierakstīšana (vai to labošana), nav administratīvais akts. Šo secinājumu nevar ietekmēt iestādes kļūdainas norādes par lēmumu apstrīdēšanu un pārsūdzību administratīvajā tiesā.⁶⁰

Lēmums par privāttiesiska līguma izbeigšanu

Ostas pārvaldes lēmums vērsties tiesā ar prasības pieteikumu par ostas piestātņu nomas līguma izbeigšanu, ir privāttiesisks lēmums, kas nav izdots publisko tiesību jomā un līdz ar to nav pakļauts administratīvās tiesas kontrolei. Administratīvā tiesa nevar liegt ostas pārvaldei tiesības vērsties tiesā, lai īstenotu, tās ieskatā, efektīvas ostas apsaimniekošanas un attīstības politiku.⁶¹

Lēmums par publisko tiesību līguma izpildi

Ja saistībā ar līguma saistību īstenošanu iestāde pieņem kādu lēmumu, šāds lēmums uzskatāms par lēmumu, kas pieņemts saistībā ar attiecīgā publisko tiesību līguma izpildi, nevis kā patstāvīgs administratīvais akts.⁶²

Līdz ar to, tā kā iestāde, izsniedzot pieteicējai lēmumu, ir rīkojusies līguma izpildes ietvaros, strīdus rēķins nav aplūkojams kā administratīvais akts.

Tomēr minētais nekādā ziņā nav iemesls, lai tāpēc uzskatītu, ka pieteicējai nav tiesību par lēmumu [strīdus rēķinu] vērsties tiesā, jo lēmums ir nevis pakārtots prasījumam par minēto līgumu izpildi, bet gan pats par sevi ir prasījums par šo līgumu izpildi. Līdz ar to pieteicējai nav šķēršļu ar šādu prasījumu vērsties tiesā kā ar patstāvīgu prasījumu.⁶³

Apkopojuma sastādītāju komentārs: Konkrētajā lietā tiesa izskatīja jautājumu par to, vai personai ir tiesības vērsties administratīvajā tiesā par ostas lēmumu, kurš ir pieņemts saistībā ar publiskā tiesību līguma izpildi. Konkrētās lietas faktiskie apstākļi bija tādi, ka pieteicējs (uzņēmums) ostas teritorijā uzcēla ogļu pārkraušanas terminālu un ogļu muliņu. Saistībā ar to, ka viens no ostai piederošajiem naftas muliņiem traucēja kuģiem piebraukt no abām pusēm pieteicēja ogļu muliņam, starp pieteicēju un ostu tika noslēgts līgums par ostas maksām (vēlāk šo līgumu papildinot ar papildvienošanu), saskaņā ar kuru tika noteikts, ka ostas pārvalde nojauks savu naftas muliņu, savukārt izdevumus par tā nojaukšanu segs pieteicējs 7 gadu laikā atbilstoši līguma noteikumiem. Viens no līguma noteikumiem paredzēja, ka, ja ostas ienākumi no ostas maksām no konkrētā uzņēmuma katrā no šiem 7 gadiem nerasnē 500 000 latu, tad osta ir tiesīga izdot rēķinu pieteicējai par naudas starpību starp saņemtajiem ienākumiem un šo summu. Pārsūdzētais lēmums bija rēķins par šīs starpības segšanu.

⁶⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 21.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1178/2017 (670006317) 5.punkts.

⁶¹ Augstākās tiesas 2017.gada 1.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-751/2017 (670020916) 4. un 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu nama 2016.gada 8.decembra lēmuma lietā Nr. 670020916 2.3. un 2.4.punktu.

⁶² Atsaucē uz Augstākās tiesas 2012.gada 26.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-148/2012 (A42801909) 14.punktu; Augstākās tiesas 2010.gada 26.maija spriedumu lietā Nr. SKA-92/2010 (A42512506); Augstākās tiesas 2009.gada 16.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-69/2009 (A42463308) 9.punktu.

⁶³ Augstākās tiesas 2017.gada 10.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-959/2017 (670003617) 10. un 11.punkts.

**Lēmums par
juridiskās
personas nodokļu
parāda
pārceļšanu
tiesību
pārņēmējam**

Nodokļu administrācijas veiktā parāda pārceļšana, kura pilnībā atkarīga no privāttiesību jomā noregulētajām tiesiskajām attiecībām (šai gadījumā – komercsabiedrības reorganizācijas) nav jauns administratīvais akts, bet iekšējs organizatorisks lēmums. Tādā veidā iestāde administratīvā akta adresātu aizstāj ar tā tiesību pārņēmēju (Administratīvā procesa likuma 33.pants). Tas nenozīmē jauna administratīvā akta izdošanu.⁶⁴ Tiesiskās sekas rada agrāk izdots administratīvais akts par nodokļu parādu un privāttiesiski apstākļi. Persona savas tiesības iebilst pret parāda piedziņu var īstenot, ja iestāde uzsāk izpildes procesu, – iesniedzot sūdzību par izpildi.⁶⁵

**Lēmums par
ietekmes uz vidi
novērtējuma
procedūras
nepiemērošanu**

Sākotnējā izvērtējuma lēmums, ar kuru tiek atzīts, ka ietekmes uz vidi novērtējums nav nepieciešams, nav atsevišķi pārsūdzams tiesā. Ņemot vērā to, ka lēmums par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras nepiemērošanu pats par sevi nevar radīt kaitējumu videi vai tā draudus, bet to var izraisīt tikai lēmums par plānotās darbības akceptēšanu, tad jebkuri sabiedrības iebildumi nav izvērtējami tiesā atsevišķā tiesvedībā, bet tie var tikt pārbaudīti tiesā, izskatot pieteikumu par darbību akceptējošā lēmuma tiesiskumu.⁶⁶

**Paziņojums par
nodokļu parādu**

Iestāde var administratīvajā aktā ietvert arī citu informāciju, kas nav starp Administratīvā procesa likuma 67.panta otrajā daļā minētajām obligātajām sastāvdaļām. Par tādu ir uzskatāma informācija par nodokļa maksātāja parādu par iepriekšējiem taksācijas periodiem. Iestāde nav izdevusi jaunu administratīvo aktu, ar kuru uzliek pienākumu maksāt nodokli par iepriekšējiem periodiem, bet informē un atgādina pieteicējam par nodokļu saistībām, kas radušās iepriekš un uz iepriekš izdoto administratīvo aktu pamata. Tas, ka parāda summa ir iekļauta kopējā maksājamā summā, ir matemātisks aprēķins par saistībām uz konkrēto brīdi, jo paziņojumā ir skaidri nošķirta jaunā nodokļa maksāšanas saistība no iepriekšējo periodu parādiem. Tādējādi informācija par iepriekšējo periodu parādiem neuzliek jaunu pienākumu maksāt nodokli un nav uzskatāma par atsevišķi pārsūdzamu administratīvo aktu.⁶⁷

⁶⁴ Atsauce uz Augstākās tiesas 2009.gada 3.novembra lēmumu lietā Nr. SKA-742/2009 (A42504907).

⁶⁵ Augstākās tiesas 2018.gada 8.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-892/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0208.SKA089218.4.L) 8.punkts.

⁶⁶ Augstākās tiesas 2018.gada 4.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-794/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0104.A420358914.5.L) 7.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 10.oktobra sprieduma lietā Nr. A420358914 (ECLI:LV:ADRJRIT:2017:1010.A420358914.2.L) 9.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 30.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-139/2012 (A42991709) 9. un 11.–13.punktu.

⁶⁷ Augstākās tiesas 2018.gada 22.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1195/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0622.A420341817.5.L) 6.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 20.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-269/2012 (A420592911) 5.punktu; Augstākās tiesas 2013.gada 3.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-546/2013 (A420595911) 6.punktu.

**Bāriņtiesas
veikta riska
novērtējums**

Riska novērtējums tiek sniegts procesā par aizgādības tiesībām un galīgi tiek noregulēts bāriņtiesas lēmumā par aizgādības tiesību pārtraukšanu vai neatjaunošanu. Tāpēc darbības un lēmumi, kas pieņemti šā procesa ietvaros, pārbaudāmi, pārsūdzot lēmumu, kas skar pieteicēja aizgādības tiesības. Tā kā riska novērtējums pats par sevi nerada pieteicēja tiesību un tiesisko interešu aizskārumu, tas arī nav atsevišķi pārsūdzams tiesā.⁶⁸

**Lēmums par
īpašuma
atsavināšanu**

Tā kā atsavināšana notiek privāttiesību jomā, lēmums par īpašuma atsavināšanu nav administratīvais akts un arī visas tālākās darbības šajā procesā ir privāttiesiskas.

Pašvaldības konstatējums, ka citai personai ir pirmpirkuma tiesības uz nekustamo īpašumu atbilstoši likuma „Par zemes privatizāciju lauku apvidos” 30.²panta otrajai daļai, šo procesu nepadara publiski tiesisku.⁶⁹

**Lēmums par
pašvaldībai
piekrītošās zemes
noteikšanu**

[1] Lēmums par pašvaldībai piekrītošās zemes noteikšanu nav vērsts uz āru, tas skar tikai pašvaldību un nevienai personai tiesiskas sekas tieši nerada.⁷⁰ Proti, tas nav administratīvais akts. Tātad administratīvo tiesu kontrolei nav pakļauts prasījums, kurā lūgts vērtēt šāda pašvaldības lēmuma pamatojumu un spēkā esību.⁷¹

[2] Pašvaldības lēmums, ar kuru lemts par pašvaldībai pastāvīgā lietošanā piešķirtās zemes piederību, piekritību vai izmantošanu zemes reformas pabeigšanai nav vērsts uz āru, proti, tas nenosaka pašvaldības attiecības ar privātpersonām, neuzliek tām pienākumus un nepiešķir vai neizbeidz tiesības.⁷²

**Lēmums par
būves atzīšanu
par vidi
degradējošu**

[1] Būves atzīšana par vidi degradējošu nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanas vajadzībām nav administratīvais akts, kā arī nav tāds starplēmums, kas pats par sevi skar būtiskas tiesības vai tiesiskās intereses, tādēļ atsevišķi nav pārsūdzams.⁷³

⁶⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 23.marta lēmuma lietā Nr. SKA-892/2017 (680093916) 3.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2013.gada 31.maija lēmuma lietā Nr. SKA-613/2013 (680023413) 7.punktu.

⁶⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 17.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-753/2017 (670020716) 6.punkts.

⁷⁰ Atsauce uz Augstākās tiesas 2012.gada 22.marta lēmuma lietā Nr. SKA-359/2012 (A420612611) 8.punktu.

⁷¹ Augstākās tiesas 2018.gada 18.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1175/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0518.A420252517.13.L) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama sprieduma lietā Nr. A420252517 (ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0319.A420252517.7.S) 16.punktu.

⁷² Augstākās tiesas 2017.gada 8.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-777/2018 (670020616) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nama 2016.gada 29.novembra lēmuma lietā Nr. 670020616 3.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 22.marta lēmuma lietā Nr. SKA-359/2012 (A420612611) 8.punktu; Augstākās tiesas 2014.gada 10.decembra lēmumu lietā Nr. SKA-1256/14 (b.n.).

⁷³ Augstākās tiesas 2017.gada 1.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1529/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1101.A420180317.3.L) 5.punkts ar atsauci uz Augstākās tiesas 2015.gada 14.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-576/2015 (A420543212) 6. un 8.punktu un 2016.gada 16.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-125/16 (A420555012) 6. un 7.punktu.

[2] Lēmums, ar kuru uzlikts pienākums pašvaldības struktūrvienībai piemērot paaugstināta nodokļa likmi par nekustamo īpašumu, kas atzīts par vidi degradējošu, vērtējams kā pašvaldības organizatoriska rakstura lēmums. Šāds lēmums nav administratīvais akts.⁷⁴

Apkopojuma sastādītāju komentārs: Administratīvais akts šajā gadījumā ir maksāšanas paziņojums, ar kuru tiek uzlikts pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli atbilstoši paaugstinātajai nodokļu likmei.

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas ieteikums vispārējās jurisdikcijas tiesai par kredītiestādes maksātnespējas procesa administratoru ir vērst uz tiesiskas sekas radoša vispārējās jurisdikcijas tiesas nolēmuma pieņemšanu un pats par sevi galīga rakstura sekas nerada. Tā kā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 5.punktam administratīvā procesa kārtībā nav pārbaudāms tiesas nolēmums, šādā kārtībā nav pārbaudāmi arī lēmumi un darbības, kas vērstas uz tiesas nolēmuma pieņemšanu.⁷⁵

Maksātnespējas procesa administratora kandidatūras izvēlēšanās un ieteikšana tiesai netiek veikta administratīvā procesa ietvaros. Līdz ar to arī starplēmumi un starpdarbības, kas veiktas, lai īstenotu minēto mērķi, netiek veiktas un tādējādi arī nav pārbaudāmas administratīvā procesa ietvaros.⁷⁶

Administratīvajā tiesā nav pārbaudāma Maksātnespējas administrācijas rīcība saistībā ar iespējamo kredītiestādes maksātnespējas procesa administratora amata kandidātu saraksta veidošanu, kā arī administratīvā procesa kārtībā nav panākama pieteicēja iekļaušana to pretendentu sarakstā, kurus komisijai iesaka Maksātnespējas administrācija un kuri potenciāli varētu kļūt par maksātnespējas procesa administratoriem kredītiestāžu maksātnespējas procesā.⁷⁷

Brīvības atņemšanas iestādes priekšnieka rīcība, pārbaudot, vai notiesātais atbilst Latvijas Soduzpildes kodeksa 79.¹pantā minētajiem nosacījumiem, ir viena no stadijām tāda procesa ietvaros, kura noslēgumā vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesnesis Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā lemj par notiesātā nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no brīvības atņemšanas soda. Šāds tiesneša lēmums ir kriminālprocesuāls lēmums, tādēļ arī šā procesa ietvaros veiktās darbības un pieņemtie lēmumi (tostarp

Amata kandidātu saraksta kredītiestādes likvidēšanai veidošanas procesā pieņemts lēmums

Lēmumi un rīcība par notiesātās personas pirmstermiņa atbrīvošanu

⁷⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 1.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1529/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1101.A420180317.3.L*) 6.punkts.

⁷⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 12.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1370/2017 (*ECLI:LV:ADRJRIT:2017:1003.6-7-00104-17.3.L*) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 13.jūnija lēmuma lietā Nr. 670010417 4.3.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2014.gada 14.marta lēmuma lietā Nr. SKA-441/2014 (A420348213) 7. un 8.punktu.

⁷⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 12.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1370/2017 (*ECLI:LV:ADRJRIT:2017:1003.6-7-00104-17.3.L*) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 13.jūnija lēmuma lietā Nr. 670010417 4.4.punktu.

⁷⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 12.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1370/2017 (*ECLI:LV:ADRJRIT:2017:1003.6-7-00104-17.3.L*) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 13.jūnija lēmuma lietā Nr. 670010417 4.5.punktu.

Latvijas Soduzpildes kodeksa 79.²panta otrajā daļā paredzētais brīvības atņemšanas iestādes priekšnieka lēmums par notiesātā iesnieguma virzību) ir pieskaitāmi kriminālprocesam.

Administratīvā procesa likuma trešās daļas 5.punkts noteic, ka kriminālprocesuāls lēmums nav administratīvais akts. Tas nozīmē, ka kriminālprocesuāli lēmumi nav pārskatāmi administratīvā procesa kārtībā.⁷⁸

**Maksātnešpējas
administrācijas
lēsums**

Maksātnešpējas likuma 188.panta otrā daļa noteic, ka šā panta pirmās daļas 1. un 2.punktā minētos Maksātnešpējas administrācijas lēmumus var apstrīdēt augstākā iestādē. Augstākas iestādes lēmumu par attiecīgo Maksātnešpējas administrācijas lēmumu var pārsūdzēt tiesā. Atbilstoši panta trešajai daļai šā panta pirmās daļas 4.punktā minēto Maksātnešpējas administrācijas lēmumu var pārsūdzēt tiesā. Šā panta ceturtnā daļa noteic, ka šā panta otrajā un trešajā daļā minētos lēmumus apstrīd un pārsūdz Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Savukārt atbilstoši panta piektnajai daļai šā panta pirmās daļas 3.punktā minēto Maksātnešpējas administrācijas lēmumu var pārsūdzēt Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā tajā tiesā, kurā ierosināta attiecīgā tiesiskās aizsardzības procesa lieta vai maksātnešpējas procesa lieta.⁷⁹

**Lēmums par
aizbildnības
lietas izbeigšanu**

Bāriņtiesa, pieņemot lēmumu par lietas izbeigšanu, jo tai nav teritoriālās kompetences bērna aizbildnības jautājumā, jo bērna dzīvesvieta nav Latvijā, ir pieņēmusi procesuālas dabas lēmumu. Ar šādu lēmumu vienlaikus izbeidzas bāriņtiesas uzraudzība pār pieteicēju, kas nozīmē, ka pieteicēja tiek atsvabināta no saistībām pret bāriņtiesu. Tādējādi šāds lēmums nerada pieteicējai ne tiesības, ne uzliek pienākumus, līdz ar to nav administratīvais akts.⁸⁰

**Lēmums par
personas
maksātnešpējas
administrators
iekļaušanu valsts
amatpersonu
sarakstā**

Informācijas apmaiņa starp iestādēm tiesību normās noteiktos gadījumos un apmērā ir vienkārša valsts pārvaldes iestādes darbība – tā nav ne administratīvais akts, ne faktiskā rīcība.⁸¹

Maksātnešpējas administrācija, sastādot valsts amatpersonu sarakstu un iekļaujot tajā administratorus, nenosaka valsts amatpersonas statusu, bet pārbauda konkrētus faktus, piemēram, vai administrators nav beidzis pildīt valsts amatpersonas amata pienākumus. Līdz ar to Maksātnešpējas administrācijas direktoram kā iestādes vadītājam ir jāsniedz par pieteicēju attiecīgā informācija arī tad, ja kādu iemeslu dēļ viņa beigusi pildīt valsts amatpersonas pienākumus. Veicot šo darbību, Maksātnešpējas administrācijas direktors neizdod konstatējošo administratīvo aktu, bet veic valsts

⁷⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 27.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1115/2017 (670005617) 5. un 6. punkts.

⁷⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 5.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-995/2017 (ECLI:LV:AT:2017:0905.A420329215.1.L) 9.punkts.

⁸⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 23.maija lēmuma lietā Nr. SKA-427/2017 (680025716) 6.punkts.

⁸¹ Augstākās tiesas 2017.gada 4.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1457/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1004.SKA-1457-17.1.L) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 13.jūlija lēmuma lietā Nr. 670012417 7.punktu. Ar atsauci uz Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2016.gada 31.marta lēmuma lietā Nr. 670006316 3.punktu.

pārvaldes darbības, kas nav vērstas ne uz tiesisko, ne faktisko seku radīšanu pieteicējai (veic vienkāršo pārvaldes darbību).⁸²

Lēmums par
mantojuma
atstājēja nodokļa
parāda
pārcelšanu uz
mantinieka
kontu

Lēmums par nodokļa parāda pārcelšanu no mantojuma atstājēja uz mantinieka kontu ir vērtējams vienīgi kā iestādes tehniska darbība, un tam trūkst tās obligātās pazīmes, lai to atzītu par administratīvo aktu. Līdz ar to arī maksāšanas paziņojumam šādā gadījumā ir tāds pats raksturs kā lēmumam par nodokļa parāda pārcelšanu.⁸³

Tādējādi tiesiskas sekas – pienākumu samaksāt parādu – pieteicējai radīja mantojuma pieņemšana, savukārt iestādes lēmumi ir vienīgi tehniski akti. Līdz ar to pieteikums par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu nav skatāms administratīvā procesa kārtībā, jo tas nav administratīvais akts.⁸⁴

Ārējie
normatīvie akti

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta piektajai daļai Ministru kabineta noteikumi un pašvaldību saistošie noteikumi ir ārējie normatīvie akti. Tā kā administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār konkrētām (individuālām) publiski tiesiskajām attiecībām starp valsti un privātpersonu, tad par ārējo normatīvo aktu, kā arī par tā izstrādi, pieņemšanu vai grozīšanu nav veicama kontrole tiesā administratīvā procesa kārtībā. Tiesa nevar rīkoties pretēji likumdevēja gribai un tādējādi nevar veikt kontroli pār valsts pārvaldes darbību likumdošanas jomā, tā kā Administratīvā procesa likums šādu kompetenci nenoteic.⁸⁵ Līdz ar to tiesas kontrole pār ārējiem normatīvajiem aktiem administratīvā procesa kārtībā nav iespējama.⁸⁶

1.5. Faktiskā rīcība

1.5.1. Vispārīgie jautājumi

Lai konstatētu faktisko rīcību, obligāti jākonstatē viena no šādām pazīmēm:

Faktiskās rīcības
konstatēšana

1) privātpersonai ir tiesības prasīt, lai iestāde veiktu šādu rīcību (privātpersonai uz šo rīcību ir tiesības);

2) ar šo rīcību tiek aizskartas privātpersonas tiesības (šīs rīcības rezultātā ir radies vai var rasties personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums).⁸⁷

⁸² Augstākās tiesas 2017.gada 4.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1457/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1004.SKA-1457-17.1.L*) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 13.jūlija lēmuma lietā Nr. 670012417 9.punktu.

⁸³ Atsauce uz Augstākās tiesas 2009.gada 25.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-664/2009 (A42445706) 15.punktu; Augstākās tiesas 2013.gada 28.maija lēmuma lietā Nr. SKA-483/2013 (A420421712) 5.punktu.

⁸⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 8.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1459/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1208.A420178615.2.L*) 7.punkts. Skatīt arī: Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 11.jūlija lēmuma lietā Nr. A420178615 17.punktu.

⁸⁵ Atsauce uz Augstākās tiesas 2010.gada 8.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-185/2010 (A7035109) 11.punktu un tajā minēto judikatūru.

⁸⁶ Augstākās tiesas 2018.gada 23.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-963/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0423.SKA096318.6.L*) 6.punkts.

⁸⁷ Administratīvās apgabaltiesas 2018.gada 16.aprīļa lēmuma lietā Nr. A420314416 (*ECLI:LV:ADAT:2018:0416.A420314416.3.L*) 9.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2014.gada 10.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-192/2014 (A420545411) 9.punktu.

**Konkrēta rīcība
kā
priekšnoteikums,
lai to atzītu par
faktisko rīcību**

Par pieteikuma priekšmetu administratīvajā tiesā var būt tikai konkrētas tiesiskās attiecības starp personu un valsts iestādi, nevis prasījums pildīt kādu funkciju, kas iestādei noteikta normatīvajā aktā.⁸⁸ Minētais izriet no Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā ietvertās administratīvā akta definīcijas un 89.pantā ietvertās faktiskās rīcības definīcijas, kas norāda kritēriju – konkrētas publiski tiesiskās attiecības starp iestādi un privātpersonu (administratīvā akta gadījumā) un konkrēta rīcība, uz ko personai ir tiesības vai kas aizskar personas tiesības (faktiskās rīcības gadījumā). Par faktisko rīcību – bezdarbību – nevar atzīt vispārīgu prasību par normatīvo aktu neievērošanu un attiecīgi prasīt funkcijas izpildes kontroli.⁸⁹ Administratīvajā procesā tiesā var prasīt pārbaudīt individuālus, personu skarošus lēmumus vai rīcību (kurus apstrīdēšanas stadijā ir pārbaudījusi arī augstāka iestāde), bet nevis, vai augstāka iestāde vispār ir veikusi zemākas iestādes darbības kontroli.⁹⁰

**Faktiskās rīcības
pazīme –
faktiskās sekas**

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.pantam pieteikumu administratīvajā tiesā var iesniegt par iestāde faktisko rīcību. Faktiskā rīcība no administratīvā akta atšķiras ar to, ka tā privātpersonai rada faktiskas sekas. Tādējādi priekšnoteikums, lai par iestādes rīcību varētu iesniegt pieteikumu tiesā administratīvā procesa kārtībā, ir tas, ka privātpersonai ar to tiek radītas faktiskas sekas (tā skar personas tiesības vai tiesiskās intereses).⁹¹

**Rīcības
individuāla
pārbaude**

Novērtējot, vai lieta ir izskatāma administratīvā procesa kārtībā, tiesnesim ir patstāvīgi jāpārbauda, vai konkrētā rīcība ir faktiskā rīcība. Tas, ka šī pati rīcība tiek pārbaudīta kriminālprocesuālā kārtībā, pats par sevi vēl nenoteic pārbaudāmās rīcības tiesisko dabu. Turklāt jāņem vērā, ka administratīvā procesa pārbaudes priekšmets var atšķirties no pārbaudes priekšmeta kriminālprocesuālajā kārtībā, lai gan faktiskie apstākļi ir vieni un tie paši.⁹²

**Iestādes rīcība
kādas funkcijas
izpildē**

Pieteikuma priekšmetam jābūt saistītam ar konkrētu faktisko rīcību.⁹³

Administratīvās tiesas kompetencē neietilpst vispārīgu problēmsituāciju risināšana. Administratīvajā tiesā nav iespējams izskatīt prasījumu par nekonkretizētu iestādes rīcību kādas funkcijas izpildē.⁹⁴

⁸⁸ Atsauce uz Augstākās tiesas 2007.gada 24.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-482/2007 (A42168104) 10.punktu.

⁸⁹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2008.gada 19.jūnija spriedumu lietā Nr. SKA-261/2008 (C39105903).

⁹⁰ Augstākās tiesas 2018.gada 19.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-837/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0119.SKA083718.4.L) 6.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu nama 2017.gada 21.novembra lēmuma lietā Nr. 670018717 (ECLI:LV:ADRJVTN:2017:1121.1615.1.L) 3.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2010.gada 18.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-48/2010 (A42467806) 12.punktu.

⁹¹ Augstākās tiesas 2017.gada 28.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1057/2017 (680082116) 5.punkts.

⁹² Augstākās tiesas 2017.gada 3.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-517/2017 (680041016) 6.punkts.

⁹³ Atsauce uz Augstākās tiesas 2008.gada 8.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-92/2008 (ECLI:LV:AT:2018:0213.A420433513.2.S) 11.punktu.

⁹⁴ Augstākās tiesas 2018.gada 26.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-928/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0426.SKA092818.4.L) 5.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2018.gada 9.februāra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-964/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0209.SKA096418.3.L) 5.punktu.

Kriminālprocesā
izņemtu
pierādījumu
glabāšana

1.5.2. Kas ir faktiskā rīcība

Lietisko pierādījumu glabāšana ir iestādes administratīvā darbība jeb iestādes darbība valsts pārvaldes jomā. Tādēļ jautājums par atlīdzinājumu saistībā ar iestādes rīcību, nepienācīgi glabājot kriminālprocesā izņemtus lietiskos pierādījumus, ir izskatāms administratīvā procesa kārtībā.⁹⁵

Lemjot par tāda pieteikuma pieļaujamību, kurā persona ir sūdzējusies par pašvaldības rīcību publiski tiesisko funkciju izpildē, vispirms izšķiroša nozīme piešķirama tam, kāds ir pārsūdzētās pašvaldības rīcību saturs. Proti, primāri noskaidrojams, vai personas iebildumi ir saistāmi ar pašvaldības rīcību, kas izpaudusies kā attiecīgās publiski tiesiskās funkcijas neizpilde (vai nepienācīga izpilde tādā kvalitātē, ka faktiski uzskatāms, ka attiecīgā funkcija nav izpildīta), vai arī personas iebildumi ir vērsti pret atsevišķām nepilnībām (kvalitātes defektiem) autonomās funkcijas izpildē.⁹⁶

Situācijā, kurā pašvaldība savu autonomo funkciju nepilda vispār vai izpildījuma kvalitāte ir tik zema, ka faktiskā situācija ir pielīdzināma tai, kurā attiecīgā funkcija netiktu pildīta vispār, ir uzskatāms, ka pašvaldība ir rīkojusies publisko tiesību jomā. Proti, pašvaldība šādā gadījumā nav izpildījusi no tiesību normām (likuma „Par pašvaldībām” 15.panta) izrietošu pienākumu, un attiecīgi personai, kuras tiesībām vai tiesiskajām interesēm šī bezdarbība ir radījusi tiešu aizskārumu, ir tiesības vērsties administratīvajā tiesā savu tiesību aizsardzībai.⁹⁷

Pašvaldības
funkciju izpilde

Savukārt gadījumā, ja attiecīgā autonomā funkcija vispārīgi tiek pildīta, pašvaldības vai personas, kurai pašvaldība uzticējusi rūpēties par funkcijas izpildes kvalitāti, turpmākās darbības attiecīgās funkcijas izpildes kvalitātes nodrošināšanas procesā, ja vien pretējais neizriet no citiem normatīvajiem aktiem, nav uzskatāmas par veiktām publisko tiesību jomā. Citiem vārdiem sakot, ja reiz pašvaldība ir nodrošinājusi kādas autonomās funkcijas izpildi kā tādu, tad ar funkcijas izpildi saistītie uzturēšanas un apsaimniekošanas darbi, ciktāl, kā jau minēts, netiek nonākts tādā situācijā, kurā būtu uzskatāms, ka attiecīgā funkcija vispār nebūtu pildīta, uzskatāmi par veiktiem privāto tiesību jomā. Piemēram, pašvaldības publiski tiesiskā funkcija ir ielu un ceļu uzturēšana, savukārt iestādes vai komersanta, kuram konkrētā uzdevuma veikšana ir uzticēta, rīcība, veicot ceļu apsaimniekošanu, piemēram, ceļu tīrīšanu vai remonta darbus, nav uzskatāma par veiktu publisko tiesību jomā. Līdz ar to šajā gadījumā personai, kurai ar pašvaldības rīcību tiek nodarīts kaitējums, ir tiesības vērsties pret pašvaldību civilprocesuālā kārtībā.⁹⁸

⁹⁵ Augstākās tiesas 2018.gada 26.marta lēmuma lietā Nr. SKA-931/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0326.A420162817.5.L*) 10.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2009.gada 30.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-183/2009 (A8059807) 10.–12.punktu.

⁹⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 7.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-917/2017 (A420332515) 9.punkts.

⁹⁷ Atsauce uz Augstākās tiesas 2008.gada 22.aprīļa lēmumu lietā Nr. SKA-324/2008 (A42677507); Augstākās tiesas 2015.gada 21.augusta lēmumu lietā Nr. SKA-567/2015 (A420310014).

⁹⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 7.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-917/2017 (A420332515) 8.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2011.gada 7.oktobra lēmumu lietā Nr. SKA-957/2011 (A42589108); Augstākās tiesas 2014.gada 20.maija lēmumu lietā Nr. SKA-493/2014 (680002214).

Nodokļu administrācijas bezdarbība nesamaksāto nodokļu piedziņas procesā

Nodokļu administrācijas bezdarbība nesamaksāto nodokļu piedziņas procesā, ja tiku konstatēts, ka šīs bezdarbības rezultātā ir radies privātpersonas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums, var tikt atzīta par iestādes faktisko rīcību.⁹⁹

Lai rastos privātpersonas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums iestādes bezdarbības gadījumā, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 89.panta otrajai daļai nepieciešams konstatēt, ka iestādei saskaņā ar tiesību normām bija vai ir pienākums izpildīt kādu darbību, turklāt privātpersonai uz šo rīcību ir publiskās subjektīvās tiesības.¹⁰⁰

Iestādes rīcība, nesniedzot vai atsakoties sniegt uzziņu

Administratīvā procesa likums paredz tiesas kontroli gadījumos, ja iestāde nesniedz pieprasīto uzziņu vai atsaka uzziņas sniegšanu. Proti, tiesas kompetencē ir pārbaudīt, vai iestāde ir pamatoti nesniegusi vai atteikusies sniegt uzziņu. Tiesai ir jāpārbauda, vai iestādes rīcība, nesniedzot uzziņu, nepamatoti neliedz iespēju personai īstenot Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības iegūt informāciju par tiesību normu interpretāciju un gūt priekšstatu, kā iestāde noteiktajos faktiskajos apstākļos piemēros tiesību normas un kādas tiesiskās sekas personai var iestāties.

No minētā izriet, ka iestādes atteikums sniegt uzziņu, neatkarīgi no tā pamatojuma, saskaņā ar likumu ir izskatāms administratīvā procesa kārtībā.¹⁰¹

1.5.3. Kas nav faktiskā rīcība

No Valsts zemes dienesta darbību reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem neizriet minētās iestādes vispārīgs pienākums organizēt zemes kadastrālo uzmērīšanu. Tas savukārt nozīmē, ka personām¹⁰² nav tiesību prasīt, lai Valsts zemes dienests organizē zemes kadastrālo uzmērīšanu.¹⁰³

Tiesības prasīt Valsts zemes dienestam organizēt zemes kadastrālo uzmērīšanu

Apkopojuma autoru komentārs: Konkrētais gadījums ir specifisks ar to, ka persona vērsās iestādē (Valsts zemes dienestā) ar lūgumu veikt zemes uzmērīšanu, jo zemes robežu plānā ir noteiktas neprecīzas zemes robežas mērnieka kļūdas dēļ. Veicot īpašuma robežu apskati, iestāde konstatēja neatbilstības starp personas nekustamā īpašuma zemes robežas plānu un teritorijas plānošanas dokumentiem un robežjošo īpašumu zemes kadastrālās uzmērīšanas dokumentos. Tāpēc iestāde informēja personu, ka saistībā ar to, ka minētā neatbilstība ir radusies saistībā ar mērnieka kļūdu, kurš kļūdu nevar izlabot, jo neturpina savu profesionālo darbību, kļūdas labošanas darbus organizēs iestāde.

⁹⁹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2016.gada 29.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1408/2016 (A420148517) 5.punktu.

¹⁰⁰ Augstākās tiesas 2018.gada 16.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1250/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0716.SKA125018.3.L) 5.punkts. Skat. arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2018.gada 19.aprīļa lēmuma lietā 670005418 (ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0419.17954.1.L) 4.punktu

¹⁰¹ Augstākās tiesas 2017.gada 26.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1160/2017 (A420265916) 6.punkts.

¹⁰² Tiesas piezīme konkrētajā lēmumā – izņemot tās, uz kurām attiecas 2011.gada 20.decembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 971 „Valsts zemes dienesta nolikums” 3.18.punkts un 2012.gada 17.janvāra Ministru kabineta noteikumi Nr. 60 „Kārtība, kādā veic zemes kadastrālo uzmērīšanu par valsts budžeta līdzekļiem”.

¹⁰³ Augstākās tiesas 2018.gada 19.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1221/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0619.A420314416.5.L) 7.punkts.

Faktiskā rīcība atbilstoši Administratīvā procesa likuma 89.panta pirmajai daļai ir iestādes rīcība. Savukārt iestāde atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta pirmajai daļai ir tiesību subjekts, kas darbojas valsts pārvaldes jomā. Tiesa, pildot procesuālajos likumos noteiktos pienākumus, kas saistīti ar lietas izskatīšanu, tostarp sazinoties ar procesa dalībnieku un paziņojot viņam tiesas nolēmumus, nedarbojas valsts pārvaldes, bet tiesu varas jomā.¹⁰⁴

Saziņa ar procesa dalībniekiem tiesas lietas ietvaros

Līdz ar to tiesas rīcība, kas saistīta ar saziņu ar tiesas lietas dalībniekiem tiesvedības ietvaros, nav faktiskā rīcība. Attiecīgi faktiskā rīcība nav arī Tieslietu ministrijas rīcība (bezdarbība) saistībā ar tiesas sazināšanos ar procesa dalībniekiem tiesas lietas ietvaros. Tieslietu ministrijai valsts pārvaldes jomā nav funkcijas nodrošināt konkrētu tiesas rīcību (tostarp sazināšanos ar procesa dalībnieku noteiktā veidā), kad tiesa skata tās kompetencē esošu jautājumu tiesu varas jomā (izskata tiesas lietu). Tiesas procesuālās darbības tiesas lietā ir attiecīgā tiesvedības procesa ietvaros risināms jautājums, bet nevar būt pieteikuma priekšmets administratīvajā tiesā, jo administratīvā tiesa neizskata pieteikumus par rīcību, kas veikta tiesu varas jomā.¹⁰⁵

Ārstniecības procesa darbības – diagnozes noteikšana un personas datu apstrāde

Valsts izveidotā slimnīcā, kas organizēta privāto tiesību juridiskās personas formā, ārstnieciskā darbība notiek privāto tiesību jomā, proti, ārstniecības procesā slimnīca neīsteno valsts pārvaldes pilnvaras. Arī diagnozes noteikšana ir ārstniecības procesā veikta darbība. Līdz ar to slimnīcas rīcība nav faktiskā rīcība un nav izvērtējama administratīvā procesa kārtībā.¹⁰⁶

Ja ārstniecības iestāde apstrādā personas datus nevis kā reģistra turētājs, kura veiktās darbības būtu pierēķināmas valsts pārvaldei, bet gan kā jebkura ārstniecības iestāde, kurai ar normatīvo aktu ir uzlikts pienākums sniegt reģistra uzturēšanai nepieciešamo informāciju, tad nav konstatējams, ka tādā veidā ārstniecības iestāde pildītu kādu publisku funkciju.¹⁰⁷

Pašvaldības funkciju izpilde

Lemjot par tāda pieteikuma pieļaujamību, kurā persona ir sūdzējusies par pašvaldības rīcību publiski tiesisko funkciju izpildē, vispirms izšķiroša nozīme piešķirama tam, kāds ir pārsūdzētās pašvaldības rīcību saturs. Proti, primāri noskaidrojams, vai personas iebildumi ir saistāmi ar pašvaldības rīcību, kas izpaudusies kā attiecīgās publiski tiesiskās funkcijas neizpilde (vai nepienācīga izpilde tādā kvalitātē, ka faktiski uzskatāms, ka attiecīgā funkcija nav izpildīta), vai arī personas iebildumi ir vērsti pret atsevišķām nepilnībām (kvalitātes defektiem) autonomās funkcijas izpildē.¹⁰⁸

¹⁰⁴ Atsauce uz Augstākās tiesas 2012.gada 25.maija lēmuma lietā Nr. SKA-611/2012 (670009012) 2.2.apakšpunktu.

¹⁰⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 28.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-831/2017 (680083716) 4. un 5. punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 5.janvāra lēmuma lietā Nr. 680083716 6.punktu.

¹⁰⁶ Atsauce uz Augstākās tiesas 2014.gada 6.janvāra lēmumu lietā Nr. SKA-227/2014 (670019313).

¹⁰⁷ Augstākās tiesas 2018.gada 31.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1370/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1031.SKA137018.3.L) 7.punkts.

¹⁰⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 7.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-917/2017 (A420332515) 9.punkts.

Situācijā, kurā pašvaldība savu autonomo funkciju nepilda vispār vai izpildījuma kvalitāte ir tik zema, ka faktiskā situācija ir pielīdzināma tai, kurā attiecīgā funkcija netiktu pildīta vispār, ir uzskatāms, ka pašvaldība ir rīkojusies publisko tiesību jomā. Proti, pašvaldība šādā gadījumā nav izpildījusi no tiesību normām (likuma „Par pašvaldībām” 15.panta) izrietošu pienākumu, un attiecīgi personai, kuras tiesībām vai tiesiskajām interesēm šī bezdarbība ir radījusi tiešu aizskārumu, ir tiesības vērsties administratīvajā tiesā savu tiesību aizsardzībai.¹⁰⁹

Savukārt gadījumā, ja attiecīgā autonomā funkcija vispārīgi tiek pildīta, pašvaldības vai personas, kurai pašvaldība uzticējusi rūpēties par funkcijas izpildes kvalitāti, turpmākās darbības attiecīgās funkcijas izpildes kvalitātes nodrošināšanas procesā, ja vien pretējais neizriet no citiem normatīvajiem aktiem, nav uzskatāmas par veiktām publisko tiesību jomā. Citiem vārdiem sakot, ja reiz pašvaldība ir nodrošinājusi, kādas autonomās funkcijas izpildi kā tādu, tad ar funkcijas izpildi saistītie uzturēšanas un apsaimniekošanas darbi, ciktāl, kā jau minēts, netiek nonākts tādā situācijā, kurā būtu uzskatāms, ka attiecīgā funkcija vispār nebūtu pildīta, uzskatāmi par veiktiem privāto tiesību jomā. Piemēram, pašvaldības publiski tiesiskā funkcija ir ielu un ceļu uzturēšana, savukārt iestādes vai komersanta, kuram konkrētā uzdevuma veikšana ir uzticēta, rīcība, veicot ceļu apsaimniekošanu, piemēram, ceļu tīrīšanu vai remonta darbus, nav uzskatāma par veiktu publisko tiesību jomā. Līdz ar to šajā gadījumā personai, kurai ar pašvaldības rīcību tiek nodarīts kaitējums, ir tiesības vērsties pret pašvaldību civilprocesuālā kārtībā.¹¹⁰

Iestādei ir pienākums nodrošināt apmeklētāju pieņemšanu, ja konkrētās iestādes darbības veids un funkciju būtība prasa nodrošināt iestādes pieejamību sabiedrībai un iespēju indivīdiem izrunāt ar iestādi risināmos jautājumus klātienē.

Lai atzītu, ka privātpersonai ir tiesības pieprasīt tikšanos ar konkrētu amatpersonu, citastarp jākonstatē, ka attiecīgās amatpersonas kompetencē jeb pienākumos ir privātpersonu interesējošā jautājuma risināšana un ka privātpersonai no tiesību normām izriet tiesības pieprasīt, lai attiecīgā amatpersona konkrēto jautājumu risina.

Valsts prezidents īsteno sev piešķirtās pilnvaras, balstoties uz saviem politiskajiem apsvērumiem par sabiedrības interesēm. Lai arī tiesību normas neliedz privātpersonām vērsties pie Valsts prezidenta ar lūgumu tikties, tās nedod tiesības personām šādu tikšanos pieprasīt. Tas, par kādiem jautājumiem un kādas personas pieņemt un uzklaustīt, ir tikai Valsts prezidenta personīga izvēle, kas balstās viņa politiskajā redzējumā un kas līdz ar to nav pakļauta tiesas kontrolei. Valsts prezidenta rīcība saistībā ar apmeklētāju pieņemšanu nav faktiskā rīcība.¹¹¹

**Valsts prezidenta
rīcība saistībā ar
apmeklētāju
pieņemšanu**

¹⁰⁹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2008.gada 22.aprīļa lēmumu lietā Nr. SKA-324/2008 (A42677507); Augstākās tiesas 2015.gada 21.augusta lēmumu lietā Nr. SKA-567/2015 (A420310014).

¹¹⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 7.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-917/2017 (A420332515) 8.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2011.gada 7.oktobra lēmumu lietā Nr. SKA-957/2011 (A42589108); Augstākās tiesas 2014.gada 20.maija lēmumu lietā Nr. SKA-493/2014 (680002214).

¹¹¹ Augstākās tiesas 2017.gada 1.marta lēmuma lietā Nr. SKA-827/2017 (680087216) 8. un 12.punkts.

**Zvērināta tiesu
izpildītāja
darbības**

Zvērinātam tiesu izpildītājam atbilstoši Tiesu izpildītāju likuma 40., 41.pantam un Civilprocesa likuma 551.panta pirmajai, otrajai daļai ir tiesības pieprasīt informāciju un prasīt rīkojumu izpildi arī no publisko tiesību juridiskās personas, un iebildumi, kas personai rodas saistībā ar publisko tiesību juridiskās personas nepakļaušanos tiesu izpildītāja prasībām, vērtējami tāpat kā jebkurā citā gadījumā – vispārējās jurisdikcijas tiesā. Tāpat arī iebildumi par tiesu izpildītāja rīcību atbilstoši Civilprocesa likuma 632.panta pirmajai daļai vērtējami vispārējās jurisdikcijas tiesā. Atsevišķa kontrole administratīvā procesa kārtībā nav veicama pār to, kā (tostarp – cik veiksmīgi) tiesu izpildītājs veic tādu naudas līdzekļu piedziņu, kas atrodas publisko tiesību juridiskās personas rīcībā.¹¹²

Informācijas apmaiņa starp iestādēm tiesību normās noteiktos gadījumos un apmērā ir vienkārša valsts pārvaldes iestādes darbība – tā nav ne administratīvais akts, ne faktiskā rīcība.¹¹³

**Maksātnespējas
administrators
iekļaušana valsts
amatpersonu
sarakstā**

Maksātnespējas administrācija, sastādot valsts amatpersonu sarakstu un iekļaujot tajā administratorus, nenosaka valsts amatpersonas statusu, bet pārbauda konkrētus faktus, piemēram, vai administrators nav beidzis pildīt valsts amatpersonas amata pienākumus. Līdz ar to Maksātnespējas administrācijas direktoram kā iestādes vadītājam ir jāsniedz par pieteicēju attiecīgā informācija arī tad, ja kādu iemeslu dēļ viņa beigusi pildīt valsts amatpersonas pienākumus. Veicot šo darbību, Maksātnespējas administrācijas direktors neizdod konstatējošo administratīvo aktu, bet veic valsts pārvaldes darbības, kas nav vērstas ne uz tiesisko, ne faktisko seku radīšanu pieteicējam (veic vienkāršo pārvaldes darbību).¹¹⁴

**Mājas
pārvaldnieka
rīcība,
organizējot
dzīvojamo māju
pārvaldīšanu un
komunālo
pakalpojumu
piegādi**

Pašvaldības publiski tiesiskā funkcija tostarp ir organizēt dzīvojamo māju pārvaldīšanu un komunālo pakalpojumu piegādi (proti, nodrošināt, lai tā vispār tiktu veikta). Ja mājas pārvaldīšanu un komunālo pakalpojumu nodrošināšanu veic pašvaldības komercsabiedrība (proti, privāttiesību juridiskā persona), tad tālākajām attiecībām starp pakalpojuma sniedzēju un saņēmēju ir privāttiesisks raksturs.¹¹⁵ Līdz ar to pieteicēja lūgumi saistībā ar prasījumiem par apsaimniekotāja darbību, kas saistīta ar daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas apsaimniekošanu, attiecināmi uz privāto tiesību jomu un risināmi vispārējās jurisdikcijas tiesā.¹¹⁶

¹¹² Augstākās tiesas 2017.gada 28.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-780/2017 (A420289015) 5.punkts.

¹¹³ Augstākās tiesas 2017.gada 4.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1457/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1004.SKA-1457-17.1.L) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 13.jūlija lēmuma lietā Nr. 670012417 7.punktu. Ar atsauci uz Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2016.gada 31.marta lēmuma lietā Nr. 670006316 3.punktu.

¹¹⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 4.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1457/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1004.SKA-1457-17.1.L) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 13.jūlija lēmuma lietā Nr. 670012417 9.punktu.

¹¹⁵ Atsauce uz Augstākās tiesas 2011.gada 20.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-158/2011 (A7034410) 6.punktu.

¹¹⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 26.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1113/2017 (680010817) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 29.marta lēmuma lietā Nr. 680010817 6.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2014.gada 9.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1131/2014 (670008914) 3.2. un 5.punktu.

**Kriminālprocesā
veiktās darbības**

Kriminālprocesa virzītāja rīcība, nododot personas, kurai piemērots ar brīvības atņemšanu saistīts drošības līdzeklis, mantu trešajai personai, lai nodrošinātu tās pārvaldīšanu, tiek veikta attiecīgā kriminālprocesa ietvaros un ir vērsta uz kriminālprocesuāla mērķa sasniegšanu – kriminālprocesa radītās netiešās ietekmes uz personas cilvēktiesībām mazināšanu. Līdz ar to šāda kriminālprocesa virzītāja rīcība ir faktiskā rakstura darbība kriminālprocesa ietvaros, kas atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 5.punktam, 89.pantam un 103.panta pirmajai daļai nevar tikt izvērtēta administratīvajā procesā tiesā.¹¹⁷

**Amatpersonas
rīcība
administratīvā
pārkāpuma lietas
ietvaros**

Apcietinājuma kā drošības līdzekļa kriminālprocesā piemērošana un aizturēšana saistībā ar administratīvu pārkāpumu ir savstarpēji nošķirami procesuāli līdzekļi.

Ja no lietas apstākļiem var secināt, ka personas aizturēšana veikta administratīvā pārkāpuma lietas, nevis kriminālprocesa ietvaros, tad administratīvajai aizturēšanai jānotiek saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa normām administratīvā pārkāpuma gadījumā (252.pants). Taču administratīvā pārkāpuma lietas ietvaros veikta amatpersonu rīcība nav iestādes faktiskā rīcība.

Tātad arī administratīvā pārkāpuma lietas ietvaros veiktu procesuālu darbību pārbaude neietveras administratīvo tiesu kompetencē.

Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 288.panta pirmo daļu administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšana ir piekritīga vispārējās jurisdikcijas tiesām. Iestādes procesuālos lēmumus (rīcību) administratīvā pārkāpuma lietā persona var pārsūdzēt kopā ar galīgo lēmumu, iesniedzot sūdzību vispārējās jurisdikcijas tiesā.¹¹⁸

**Iesnieguma
pārsūtīšana citai
iestādei**

Iestādes rīcība, pārsūtot privātpersonas sūdzību izskatīšanai citai iestādei, ir iestādes procesuāla darbība, kurai nav galējā noregulējuma rakstura attiecībā uz sūdzības izskatīšanu. Līdz ar to šāda sūdzības pārsūtīšana nav iestādes faktiskā rīcība un tā pati par sevi nevar būt pakļauta izskatīšanai administratīvajā tiesā.¹¹⁹

**Iestādes rīcība
civillietā**

Prasības pieteikuma iesniegšana tiesā ir civillietas stadija. Civillietas izskatīšanu, aptverot visas civillietas stadijas (arī prasības pieteikuma iesniegšanu), regulē Civilprocesa likums. Administratīvā procesa likums civillietas izskatīšanu neregulē, tāpēc Administratīvā procesa likumā paredzētā kārtība nevar tikt izmantota, lai panāktu darbības veikšanu civillietā (tostarp prasības pieteikuma iesniegšanu).¹²⁰

¹¹⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 31.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1095/2017 (A420237715) 5.punkts.

¹¹⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 23.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1546/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1123.SKA154617.5.L) 5.punkts.

¹¹⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 8.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1042/2017 (680093116) 3.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 2017.gada 17.janvāra lēmuma lietā Nr. 680093116 12.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2008.gada 29.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-775/2008 (A70138086), 8.punktu.

¹²⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 5.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1283/2017 (670008117) 4.punkts; Augstākās tiesas 2017.gada 3.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-739/2017 (670020816) 3.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 8.maija lēmuma lietā Nr. SKA-529/2012 (A8134211) 5.punktu.

1.6. Administratīvais process tiesā un pieteikuma priekšmets

Administratīvā
procesa tiesā
būtība

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmo daļu administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros, kā arī privātpersonas publiski tiesisko pienākumu vai tiesību noskaidrošana un no publisko tiesību līguma izrietošo strīdu izskatīšana. Tādējādi tiesas kontrolei nav pakļauta jebkura iestādes rīcība, bet darbība, kas saistīta ar konkrētām un individuālām publiski tiesiskajām attiecībām starp privātpersonu un valsti.¹²¹

[1] No Administratīvā procesa likuma 184.panta, kas noteic iespējamās administratīvajā tiesā iesniedzamā pieteikuma priekšmetus, izriet, ka pieteikuma priekšmetam jābūt saistītam ar konkrētu administratīvo aktu, konkrētu faktisko rīcību, konkrētām publiski tiesiskajām attiecībām vai konkrētu publisko tiesību līgumu.¹²²

Administratīvās tiesas kompetencē neietilpst vispārīgu problēmsituāciju risināšana. Administratīvajā tiesā nav iespējams izskatīt prasījumu par nekonkretizētu iestādes rīcību kādas funkcijas izpildē.¹²³

Pieteikuma
priekšmets

[2] Ja tiek konstatēts, ka konkrēts iestādes lēmums vai rīcība vispār ir pārbaudāma administratīvā procesa kārtībā, bet tam iztrūktu galīgā noregulējuma rakstura, tad ir jāsecina, ka pieteikums nav izskatāms administratīvajā tiesā, jo nav pārsūdzēts gala lēmums vai rīcība administratīvā procesa ietvaros. Tomēr, ja tiek konstatēts, ka konkrētais lēmums vai rīcība vispār nav pārbaudāma administratīvajā tiesā, jo apstrīdētais lēmums/darbība ir saistīta ar civillietas izskatīšanu, tad ir jāsecina, ka pieteikums nav izskatāms administratīvajā tiesā, jo administratīvā tiesa vispār neizskata šāda rakstura lietas.¹²⁴

Pieteikums par
labvēlīgu
administratīvā
akta izdošanu

Ja saskaņā ar materiālo tiesību normām nevienai personai nav tiesību prasīt noteiktu labumu, ir pamats atteikt pieteikuma pieņemšanu tādēļ, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, tas ir, pieteikuma pieņemšana atsakāma, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu.¹²⁵

¹²¹ Augstākās tiesas 2017.gada 9.marta lēmuma lietā Nr. SKA-757/2017 (A420346416) 5.punkts.

¹²² Atsauce uz Augstākās tiesas 2008.gada 8.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-92/2008 (A42326105) 11.punktu.

¹²³ Augstākās tiesas 2018.gada 26.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-928/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0426.SKA092818.4.L) 5.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2018.gada 9.februāra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-964/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0209.SKA096418.3.L) 5.punktu.

¹²⁴ Augstākās tiesas 2018.gada 21.decembra lēmums lietā Nr. SKA-1650/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1221.SKA165018.4.L) 4.punkts.

¹²⁵ Augstākās tiesas 2018.gada 2.novembra lēmums lietā Nr. SKA-1531/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1102.SKA153118.4.L) 5.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2010.gada 22.jūnija lēmumu lietā Nr. SKA-599/2010 (7003110).

[1] Priekšnoteikums, lai par iestādes lēmumu vai rīcību varētu iesniegt pieteikumu tiesā administratīvā procesa kārtībā, ir tas, ka privātpersonai ar to tiek radītas tiesiskas vai faktiskas sekas (tā skar personas tiesības vai tiesiskās intereses).¹²⁶

Priekšnoteikums pieteikuma iesniegšanai – tiesisko vai faktisko seku rašanās

[2] Par pieteikuma priekšmetu administratīvajā tiesā var būt tikai konkrētas tiesiskās attiecības starp personu un valsts iestādi, nevis prasījums pildīt kādu funkciju, kas iestādei noteikta normatīvajā aktā.¹²⁷ Minētais izriet no Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā ietvertās administratīvā akta definīcijas un 89.pantā ietvertās faktiskās rīcības definīcijas, kas norāda kritēriju – konkrētas publiski tiesiskās attiecības starp iestādi un privātpersonu (administratīvā akta gadījumā) un konkrēta rīcība, uz ko personai ir tiesības vai kas aizskar personas tiesības (faktiskās rīcības gadījumā). Par faktisko rīcību – bezdarbību – nevar atzīt vispārīgu prasību par normatīvo aktu neievērošanu un attiecīgi prasīt funkcijas izpildes kontroli.¹²⁸ Administratīvajā procesā tiesā var prasīt pārbaudīt individuālus, personu skarošus lēmumus vai rīcību (kurus apstrīdēšanas stadijā ir pārbaudījusi arī augstāka iestāde), bet nevis, vai augstāka iestāde vispār ir veikusi zemākas iestādes darbības kontroli.¹²⁹

Pašvaldības rīcība saistošo noteikumu izstrādē

Ministru kabineta 2014.gada 14.oktobra noteikumu Nr. 628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” 92.punkts regulē pašvaldības tiesības ārējā normatīvā akta – pašvaldības saistošo noteikumu – izdošanas procesā. Savukārt pašvaldība, izdodot saistošos noteikumus, tostarp lemjot par noslēguma jautājumu nepieciešamību un saturu, veic likumdošanas funkciju pašvaldības administratīvās teritorijas ietvaros. Pašvaldības rīcība, īstenojot likumdošanas funkciju, nav pārbaudāma administratīvajā tiesā.¹³⁰

Apkopojuuma sastādītāju komentārs: Līdz 2018.gada 3.novembrim šī Ministru kabineta norma paredzēja arī pašvaldības tiesības noteikt termiņu detālplānojuma īstenošanas uzsākšanai (ja par detālplānojuma īstenošanu nebija noslēgts administratīvais līgums).

Pieteikums par AA atzīšanu par prettiesisku

Prasījums par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku ir pieļaujams vien tad, ja konstatējums par administratīvā akta prettiesiskumu nepieciešams, lai persona varētu pieprasīt atlīdzinājumu vai lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos.¹³¹

¹²⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 28.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1057/2017 (680082116) 5.punkts.

¹²⁷ Atsauce uz Augstākās tiesas 2007.gada 24.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-482/2007 (A42168104) 10.punktu.

¹²⁸ Atsauce uz Augstākās tiesas 2008.gada 19.jūnija spriedumu lietā Nr. SKA-261/2008 (C39105903).

¹²⁹ Augstākās tiesas 2018.gada 19.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-837/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0119.SKA083718.4.L) 6.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu nama 2017.gada 21.novembra lēmuma lietā Nr. 670018717 (ECLI:LV:ADRJVTN:2017:1121.1615.1.L) 3.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2010.gada 18.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-48/2010 (A42467806) 12.punktu.

¹³⁰ Augstākās tiesas 2018.gada 13.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1439/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0913.SKA143918.4.L) 6.punkts.

¹³¹ Augstākās tiesas 2017.gada 19.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1661/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1219.SKA166117.3.L) 7.punkts.

**Administratīvo
tiesu kompetence
ārstniecības jomā**

Izvērtējot personu sūdzību par ārstniecības kvalitāti, inspekcija atbilstoši Pacientu tiesību likuma 18.panta trešajai daļai vai nu uzsāk administratīvo procesu (ar ko, visdrīzāk, saprotama administratīvā pārkāpuma lietvedība), vai arī sniedz atbildi Iesniegumu likumā noteiktajā kārtībā.¹³² Tālāk administratīvā tiesa veic vienīgi kontroli pār inspekcijas rīcību, sniedzot atbildes uz personu sūdzībām, nevis pēc būtības izvērtē ārstniecības procesu.¹³³

**Tiesības vērsties
tiesā ar
pieteikumu**

Norādei par lēmuma pārsūdzēšanu tiesā nav tiesisku seku, jo tiesības vērsties tiesā noteic likums. Pieteikuma priekšmetam objektīvi ir jāatbilst Administratīvā procesa likuma 184.pantam. Ja šādas atbilstības nav, pieteikums nav pieņemams neatkarīgi no iestādes lēmumā ietvertās pārsūdzēšanas tiesību norādes.¹³⁴

**Ieslodzītā kā
īpaši pakļautās
personas
cilvēktiesību
aizskāruma
konstatēšana**

Lai kādu lēmumu vai rīcību atzītu par izskatāmu administratīvā procesa kārtībā, attiecībā uz iestādei īpaši pakļautām, tajā skaitā notiesātām, personām nepieciešams konstatēt, ka ar konkrēto lēmumu vai rīcību būtiski tiek ierobežotas personas cilvēktiesības. Lai to konstatētu, pirmām kārtām ir identificējama cilvēktiesība. Ja cilvēktiesība ir identificējama, tad – vai konkrētajos apstākļos ir konstatējams būtisks attiecīgās cilvēktiesības aizskārums.¹³⁵

**Administratīvo
tiesu kompetencē
nav normatīvo
aktu izstrāde**

Administratīvās tiesas kompetencē neietilpst uzlikt iestādēm pienākumu veikt darbības, kas saistītas ar normatīvo aktu izstrādi vai iestāžu veidošanu. Administratīvā procesa kārtībā nav veicama kontrole pār valsts pārvaldes darbību normatīvo aktu izstrādes jomā.¹³⁶

¹³² Atsauce uz Augstākās tiesas 2013.gada 25.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-340/2013 (A420430312) 9.punktu.

¹³³ Augstākās tiesas 2017.gada 1.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1531/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1101.A420281517.5.L) 8.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2016.gada 13.maija lēmuma lietā Nr. SKA-889/2016 (680004416) 10.punktu.

¹³⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 27.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-873/2017 (670000517) 17.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 6.janvāra lēmuma lietā Nr. 670000517 13.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2009.gada 15.janvāra lēmumu lietā Nr. SKA-167/2009 (A42668607).

¹³⁵ Augstākās tiesas 2018.gada 23.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-808/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0223.A420309917.7.L) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 1.novembra lēmuma lietā Nr. A420309917 (ECLI:LV:ADJRIT:2017:1101.A420309917.4.L) 6.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2007.gada 23.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-311/2007 8.punktu.

¹³⁶ Augstākās tiesas 2018.gada 26.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-928/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0426.SKA092818.4.L) 7.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2016.gada 16.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1554/2016 (670017416) 6.punktu.

**Juridiskā fakta
konstatēšana kā
pieteikuma
priekšmets**

Nav nepieciešams un nav arī pieļaujams pieteikt atsevišķu prasījumu par juridiskā fakta vai publiski tiesisko attiecību konstatēšanu, bet personas argumenti šajā sakarā ir pārbaudāmi, izskatot lietu pēc būtības.

Līdz ar to prasījums par juridiskā fakta konstatēšanu kā atsevišķs prasījums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā un to atsaka pieņemt atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktam.¹³⁷

**Administratīvo
tiesu kontrolei
nav pakļauti
ārējie normatīvie
akti**

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta piektajai daļai Ministru kabineta noteikumi un pašvaldību saistošie noteikumi ir ārējie normatīvie akti. Tā kā administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār konkrētām (individuālām) publiski tiesiskajām attiecībām starp valsti un privātpersonu, tad par ārējo normatīvo aktu, kā arī par tā izstrādi, pieņemšanu vai grozīšanu nav veicama kontrole tiesā administratīvā procesa kārtībā. Tiesa nevar rīkoties pretēji likumdevēja gribai un tādējādi nevar veikt kontroli pār valsts pārvaldes darbību likumdošanas jomā, tā kā Administratīvā procesa likums šādu kompetenci nenoteic.¹³⁸ Līdz ar to tiesas kontrole pār ārējiem normatīvajiem aktiem administratīvā procesa kārtībā nav iespējama. Ārējie normatīvie akti nav pārsūdzami administratīvajā tiesā.¹³⁹

**Iestādes iekšējie
normatīvie akti**

Administratīvo tiesu kontrolei nav pakļauti tādi strīdi, kas saistīti ar iestādes izdotu normatīvo aktu izvērtēšanu, taču tas neliedz personai ar iebildumiem par iekšējā normatīvā akta noteikumiem vērsties iestādē.¹⁴⁰

**Strīdi par
nekustamā
īpašuma
atsavināšanu
sabiedrības
vajadzībām**

No Sabiedrības vajadzībām nepieciešamā nekustamā īpašuma atsavināšanas likuma regulējuma neizriet, ka administratīvās tiesas kontrolei būtu nodota šī procesa, tostarp atsevišķu tajā pieņemto lēmumu, tiesiskuma kontrole. Strīdi par nekustamā īpašuma atsavināšanu sabiedrības vajadzībām risināmi vispārējās jurisdikcijas tiesā vai Satversmes tiesā.¹⁴¹

¹³⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 21.marta lēmuma lietā Nr. SKA-955/2017 (A420269316) 9.punkts.

¹³⁸ Atsauce uz Augstākās tiesas 2010.gada 8.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-185/2010 (A7035109) 11.punktu un tajā minēto judikatūru.

¹³⁹ Augstākās tiesas 2018.gada 23.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-963/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0423.SKA096318.6.L) 6.punkts.

¹⁴⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 1.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1112/2017 (670005717) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 27.marta lēmuma lietā Nr. 670005717 4.punktu.

¹⁴¹ Augstākās tiesas 2018.gada 28.septembra lēmums lietā Nr. SKA-1524/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0928.SKA152418.4.L) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2018.gaa 3.augusta lēmuma lietā Nr. 670011818 (ECLI:LV:ADJRIT:2018:0803.18475.1.L) 4.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2013.gada 7.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1023/2013 (670015313) 5.punktu; Augstākās tiesas 2015.gada 27.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-492/2015 (670015014) 5.punktu; Augstākās tiesas 2015.gada 27.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-493/2015 (670014914) 4.punktu; Augstākās tiesas 2015.gada 14.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-650/2015 (A420411314) 4.punktu.

Personu subjektīvās tiesības uz pieteikuma priekšmetu

Situācija, kurā kādai personai nav subjektīvo publisko tiesību izteikt prasījumu, ir nošķirama no situācijas, kurā nevienai personai nav subjektīvo publisko tiesību izteikt prasījumu un līdz ar to prasījums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Pirmajā gadījumā tiesai ir pamats pieteikuma nepieņemšanai, jo konkrētajai personai nav subjektīvo tiesību iesniegt pieteikumu, savukārt otrajā gadījumā ir jāatsaka pieteikuma pieņemšana, pamatojoties uz to, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.¹⁴²

Pieteikuma priekšmeta – faktiskās rīcības – pārbaude

Novērtējot, vai lieta ir izskatāma administratīvā procesa kārtībā, tiesnesim ir patstāvīgi jāpārbauda, vai konkrētā rīcība ir faktiskā rīcība. Tas, ka šī pati rīcība tiek pārbaudīta kriminālprocesuālā kārtībā, pats par sevi vēl nenoteic pārbaudāmās rīcības tiesisko dabu. Turklāt jāņem vērā, ka administratīvā procesa pārbaudes priekšmets var atšķirties no pārbaudes priekšmeta kriminālprocesuālajā kārtībā, lai gan faktiskie apstākļi ir vieni un tie paši.¹⁴³

Pieteikums par amatpersonas sodīšanu

Privātpersonas prasījums sodīt amatpersonu par tās pieņemto lēmumu vai rīcību nav uzskatāms par tādu, kas būtu izskatāms Administratīvā procesa likuma 184.panta ietvaros, jo tas nav ne lūgums pārbaudīt administratīvā akta vai faktiskās rīcības tiesiskumu un lietderību, ne lūgums izvērtēt publisko tiesību līgumu vai noskaidrot privātpersonas publiski tiesiskos pienākumus vai tiesības.

Tādējādi privātpersonas prasījums sodīt amatpersonu par tās pieņemto lēmumu vai rīcību administratīvajā procesā vispārīgi nav uzskatāms par tādu privātpersonas tiesisko interesi, kas būtu izskatāma tiesā. Tas nostiprināts arī judikatūrā, proti, personas interese sodīt amatpersonu nav uzskatāma par tādu tiesisku interesi, kas būtu aizstāvama tiesā. Ar personas neapmierinātību vien nepietiek, lai viņu atzītu par tādu, kurai piemīt tiesības vai tiesiskās intereses.¹⁴⁴

[1] Administratīvo tiesu kontrolei nav pakļauti strīdi starp privātpersonām par īpašumtiesībām un nekustamā īpašuma lietošanu. Šādi strīdi ir risināmi civiltiesiskā kārtībā, tādējādi pieteikumu šajā daļā atsaka pieņemt.¹⁴⁵

Darbības ar kopīpašumu kā pieteikuma priekšmets

[2] Kopīpašumā esoša nekustamā īpašuma reāla sadale ir civiltiesisks process, kas norit, visiem kopīpašniekiem vienojoties, vai, ja kopīpašnieki nevar vienoties, strīdu izšķir vispārējās jurisdikcijas tiesa. Ne no civiltiesību, ne publiskajām tiesību normām neizriet pašvaldības pienākums veikt privātpersonu kopīpašumā esoša nekustamā

¹⁴² Augstākās tiesas 2017.gada 14.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1358/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:0914.SKA-1358-17.1.L*) 7.punkts.

¹⁴³ Augstākās tiesas 2017.gada 3.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-517/2017 (680041016) 6.punkts.

¹⁴⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 20.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-936/2017 (A420261715) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 2.februāra lēmuma lietā Nr. A420261715 20.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2006.gada 28.februāra lēmumu lietā Nr. SKA-161/2006 (A42193204).

¹⁴⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 18.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-1111/2017 (670005017) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 23.marta lēmuma lietā Nr. 670005017 5.punktu.

īpašuma reālo sadali. Personām kā kopīpašniekiem pašiem, ja tie nevēlas palikt kopīpašumā, ir jāvienojas ar pārējiem nekustamā īpašuma kopīpašniekiem par nekustamā īpašuma sadali, ja tāda ir iespējama.¹⁴⁶

[1] Tiesas spriešana nav darbība publisko tiesību jomā, tāpēc netiek pārbaudīta administratīvā procesa ietvaros.¹⁴⁷

Proti, tiesas rīcība administratīvās lietas izskatīšanas procesā (arī sūdzības pieļaujamības izvērtēšanā) nav atzīstama ne par administratīvo aktu, ne par faktisko rīcību. Nolēmumi, kas pieņemti administratīvās lietas ietvaros, vai tiesas darbības (tostarp procesuālā lūguma par sūdzības iesniegšanas termiņa atjaunošanu izlemšana), kas veiktas administratīvajā lietā, var tikt pārsūdzētas tikai Administratīvā procesa likuma noteiktajos gadījumos un noteiktajā kārtībā, bet nevis iesniedzot pieteikumu par tiesas nolēmumu vai tiesas rīcību administratīvajā tiesā.¹⁴⁸

Citas tiesas rīcība
kā pieteikuma
priekšmets

[2] Tiesas spriešana, tostarp tiesību normu piemērošana, nav valsts pārvaldes funkcija, tāpēc netiek pārbaudīta administratīvā procesa ietvaros, un uz to nav attiecināms Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums.

Administratīvā procesa kārtībā nav risināmi arī jautājumi par valsts nodevas atlīdzināšanu un citu ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu atlīdzināšanu civillietās.¹⁴⁹

Iestādes rīcība
civillietā

Prasības pieteikuma iesniegšana tiesā ir civillietas stadija. Civillietas izskatīšanu, aptverot visas civillietas stadijas (arī prasības pieteikuma iesniegšanu), regulē Civilprocesa likums. Administratīvā procesa likums civillietas izskatīšanu neregulē, tāpēc Administratīvā procesa likumā paredzētā kārtība nevar tikt izmantota, lai panāktu darbības veikšanu civillietā (tostarp prasības pieteikuma iesniegšanu).¹⁵⁰

Prasījums par
pienākuma
uzlikšanu
iestādei atbildi
pamatot ar
tiesību normām

Prasījums uzlikt pienākumu iestādei ievērot normatīvos aktus tādējādi, ka atbildes un citi dokumenti ir pamatoti ar tiesību normām, pats par sevi neatbilst nevienam no Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pieteikuma priekšmetiem. Līdz ar to minētais pieteicēja prasījums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

¹⁴⁶ Augstākās tiesas 2018.gada 28.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1218/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0628.SKA121818.4.L*) 5.punkts.

¹⁴⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 27.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1298/2017 (670008917) 4.punkts.

¹⁴⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 27.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1298/2017 (670008917) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 24.maija lēmuma lietā Nr. 670008917 4.punktu.

¹⁴⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 27.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-947/2017 (67003217) 7.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 9.februāra lēmuma lieta Nr. 670003217 5.punktu.

¹⁵⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 5.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1283/2017 (670008117) 4.punkts; Augstākās tiesas 2017.gada 3.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-739/2017 (670020816) 3.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 8.maija lēmuma lietā Nr. SKA-529/2012 (A8134211) 5.punktu.

Vienlaikus jānorāda, ka iebildumus par to, ka iestāde administratīvo aktu nav pamatojusi ar tiesību normām, pieteicējs var izteikt, iesniedzot tiesā pieteikumu par konkrētu iestādes izdotu administratīvo aktu.¹⁵¹

Prasījums par rīcību privāto tiesību jomā.

Privātajās tiesībās pastāv privātautonomijas princips, kura būtība ir tā, ka indivīdiem ir tiesības brīvi noteikt savstarpējās attiecības. Savukārt iestāde privāttiesiskajās attiecībās ir tiesīga iejaukties tikai tad, ja tas ir noteikts ar normatīvo aktu un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Privātpersonai prasot iestādes iejaukšanos privāttiesiskajās attiecībās ārpus iestādes kompetences, tiek prasīta iestādes rīcība privāttiesību jomā, taču administratīvās tiesas kontrolei atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajai daļai var tikt pakļauti tikai tādi prasījumi, kuri izriet no publiski tiesiskajām attiecībām.¹⁵²

Prasījumi par apsaimniekotāja darbību

Pašvaldības publiski tiesiskā funkcija tostarp ir organizēt dzīvojamo māju pārvaldīšanu un komunālo pakalpojumu piegādi (proti, nodrošināt, lai tā vispār tiktu veikta). Ja pašvaldība ir nolēmusi, ka mājas pārvaldīšanu un komunālo pakalpojumu nodrošināšanu veic pašvaldības komercsabiedrība (proti, privāttiesību juridiskā persona), tad tālākajām attiecībām starp pakalpojuma sniedzēju un saņēmēju ir privāttiesisks raksturs.¹⁵³ Līdz ar to pieteicēja lūgumi saistībā ar prasījumiem par apsaimniekotāja darbību, kas saistīta ar daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas apsaimniekošanu, attiecināmi uz privāto tiesību jomu un risināmi vispārējās jurisdikcijas tiesā.¹⁵⁴

Pieteikuma priekšmets – Maksātnešpējas administrācijas lēmums

Maksātnešpējas likuma 188.panta otrā daļa noteic, ka šā panta pirmās daļas 1. un 2.punktā minētos Maksātnešpējas administrācijas lēmumus var apstrīdēt augstākā iestādē. Augstākas iestādes lēmumu par attiecīgo Maksātnešpējas administrācijas lēmumu var pārsūdzēt tiesā. Atbilstoši panta trešajai daļai šā panta pirmās daļas 4.punktā minēto Maksātnešpējas administrācijas lēmumu var pārsūdzēt tiesā. Šā panta ceturtnā daļa noteic, ka šā panta otrajā un trešajā daļā minētos lēmumus apstrīd un pārsūdz Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Savukārt atbilstoši panta piektajai daļai šā panta pirmās daļas 3.punktā minēto Maksātnešpējas administrācijas lēmumu var pārsūdzēt Civiltiesprocesa likumā noteiktajā kārtībā tajā tiesā, kurā ierosināta attiecīgā tiesiskās aizsardzības procesa lieta vai maksātnešpējas procesa lieta.¹⁵⁵

¹⁵¹ Augstākās tiesas 2017.gada 7.marta lēmuma lietā Nr. SKA-874/2017 (A420162315) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nama 2016.gada 15.septembra lēmuma lietā Nr. A420162315 4.punktu.

¹⁵² Augstākās tiesas 2017.gada 26.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1113/2017 (680010817) 6.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 29.marta lēmuma lietā Nr. 680010817 11.punktu.

¹⁵³ Atsauce uz Augstākās tiesas 2011.gada 20.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-158/2011 (A7034410) 6.punktu.

¹⁵⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 26.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1113/2017 (680010817) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 29.marta lēmuma lietā Nr. 680010817 6.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2014.gada 9.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1131/2014 (670008914) 3.2. un 5.punktu.

¹⁵⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 5.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-995/2017 (ECLI:LV:AT:2017:0905.A420329215.1.L) 9.punkts.

Pieteikums par zemākas iestādes lēmumu, kuru jau ir atcēlusi augstāka iestāde

Administratīvā procesa likuma 81.panta otrās daļas 2.punkts noteic, ka augstāka iestāde ar savu lēmumu apstrīdēšanas procesā var atcelt zemākas iestādes lēmumu. Administratīvā akta atcelšana ietver arī šā administratīvā akta tiesiskuma pārbaudi.¹⁵⁶ Panta piektā daļa noteic, ka apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Šādā veidā tas ir izpildāms un to var pārsūdzēt tiesā. Pieteicējam uzliktais pienākums veikt ēkas tehnisko izpēti apstrīdēšanas procesā ir atcelts. Citiem vārdiem, iestāde jau ir atzinusi sākotnējo lēmumu par prettiesisku, un iestādes lēmums tā galīgajā noformējumā šādu pienākumu vairs neparedz. Līdz ar to pieteicēja nevar vērsties tiesā ar prasījumu par lēmuma atzīšanu par prettiesisku.¹⁵⁷

Parasti iestādes rīcība, informējot iesniedzēju par papildu informāciju, kas nepieciešama, lai būtu pamats izdot personas prasīto administratīvo aktu, uzskatāma par starpdarbību administratīvā akta izdošanas procesā. Proti, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 59.pantam šāda iestādes rīcība ir vērtējama kā papildu informācijas iegūšana attiecīgā lēmuma pieņemšanai.

Iestādes vilcināšanās izdot AA kā atteikums izdot AA

Vienlaikus norādāms, ka informācijas iegūšana lēmuma pieņemšanai nevar būt nebeidzama. Tas vien, ka iestādes rīcībā lēmuma pieņemšanas laikā nav visa nepieciešamā informācija labvēlīga administratīvā akta izdošanai, nav pamats uzskatīt, ka iestāde varētu neievērot Administratīvā procesa likuma 64.pantā noteikto termiņu, kurā lemjams par administratīvā akta izdošanu vai atteikšanos šādu aktu izdot. Tāpēc, ja iestāde minētajā normā paredzētajā termiņā secina, ka konkrētajos faktiskajos vai tiesiskajos apstākļos pastāv kādi šķēršļi labvēlīga administratīvā akta izdošanai, administratīvā akta izdošana ir jāatsaka, nevis jāatliek. Minētais attiecas arī uz gadījumiem, kad administratīvā akta adresāts iestādei nav sniedzis ziņas, kas nepieciešamas labvēlīga administratīvā akta izdošanai.¹⁵⁸ Līdz ar to, ja iestāde likumā noteiktajā termiņā neizdod administratīvo aktu, personai ir tiesības ar konkrēto prasījumu vērsties attiecīgi augstākā iestādē (ja tāda ir) un tiesā, un iestādes vilcināšanās izdot administratīvo aktu ir vērtējama kā atteikums. Tāpat arī gadījumā, ja iestāde pieņem lēmumu, atsakoties uzsākt administratīvo procesu par administratīvā akta izdošanu, jo uzskata, ka iesniedzējs nav izpildījis visus priekšnoteikumus, lai process tiktu uzsākts un iestāde lemtu par jautājumu pēc būtības, bet iesniedzējs tam nepiekrīt un uzskata, ka iestādei ir pienākums pieņemt lēmumu, šāda iestādes atteikšanās ir pakļaujama tiesas kontrolei.¹⁵⁹

¹⁵⁶ Atsauce uz Augstākās tiesas 2008.gada 29.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-61/2008 (A42341205) 11.punktu.

¹⁵⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 13.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1205/2017 (670007217) 7.punkts.

¹⁵⁸ Atsauce uz Augstākās tiesas 2011.gada 5.jūlija sprieduma lietā Nr. SKA-43/2011 (A42345606) 13.punktu.

¹⁵⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 26.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1323/2017 (680026317) 8. punkts.

AA
izskaidrošana

Administratīvā akta izskaidrošana nav ne administratīvais akts, ne faktiskā rīcība, bet gan vienkārša pārvaldes darbība, kas nav ne apstrīdama, ne pārsūdzama. Ja adresāts ir iesniedzis lūgumu par pienākuma izskaidrošanu un iestāde uz to nav atbildējusi, tad šo apstākli var minēt, tikai sūdzoties par administratīvā akta piespiedu izpildi 363.panta kārtībā.¹⁶⁰ Tādējādi Būvvaldes skaidrojuma par būvatļauju nesniegšana arī nav ne administratīvais akts, ne faktiskā rīcība.

Pieteikums par iestāžu faktisko rīcību, neizskaidrojot pieteicējam būvatļauju, un pienākuma uzlikšana Būvvaldei izskaidrot būvatļauju, nevar būt par pieteikuma priekšmetu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.pantam, un šāds pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.¹⁶¹

¹⁶⁰ Atsauce uz Briede J. 73.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 724.lpp.

¹⁶¹ Augstākās tiesas 2017.gada 13.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1100/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1013.SKA-1100-17.1.L) 5. un 6.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nama 2017.gada 28.marta lēmuma lietā Nr. 670005517 5.punktu.

2. Tiesību jomu nošķiršana

2.1. Divpakāpju teorija

[1] Dzīvojamās telpas izīrēšana sociālās palīdzības ietvaros ir divpakāpju process, kura pirmajā stadijā tiek pieņemts publiski tiesisks lēmums, savukārt otrajā stadijā uz šā publiski tiesiskā lēmuma pamata tiek slēgts privāttiesisks līgums. Juridiskajā literatūrā un tiesu praksē šis process nosaukts par divpakāpju teoriju, kad publisko tiesību attiecības tālāk pārvēršas par privāto tiesību attiecībām, kuru tiesiskums nav pakļauts administratīvo tiesu kontrolei.¹⁶²

Pašvaldības rīcība, sociālās palīdzības ietvaros izīrējot dzīvojamo telpu, ir publiska tiktāl, ciktāl pašvaldība gādā par sociālās palīdzības sniegšanu. Proti, līdz brīdim, kad pašvaldība izlemj par konkrēta veida sociālās palīdzības sniegšanu personai. Turpretī īres tiesiskās attiecības kā tādas ir privāttiesiskas attiecības un no tām izrietošie strīdi, kuri neskar sociālās palīdzības jautājumus, risināmi civiltiesiskā kārtībā.¹⁶³

[2] Jautājumi, kas saistīti ar dzīvojamās telpas īres līguma noslēgšanu, ir privāttiesiskas dabas. Noslēdzot šādu līgumu, pašvaldība (un pašvaldības pilnvarotās personas) rīkojas kā jebkurš cits dzīvojamās telpas īpašnieks. Līdz ar to jautājumi saistībā ar dzīvojamās telpas īres līguma noslēgšanu (tostarp par līguma parakstīšanas formu, pilnvarojumu, maldināšanu, termiņu ievērošanu, līguma nosacījumu izpildi u.c.) nav risināmi administratīvā procesa kārtībā, bet gan vispārējās jurisdikcijas tiesā.¹⁶⁴

Lai gan osta ir publiska lieta, tai tiesību normās ir paredzēta privāttiesiska lietošanas kārtība (noslēdzot privāttiesiskus līgumus). Šajā gadījumā tiek piemērota divpakāpju teorija, atbilstoši kurai pirmajā pakāpē tiek pieņemts lēmums publisko tiesību jomā, bet otrajā – slēgts privāttiesisks līgums. Proti, vispirms tiek pieņemts publiski tiesisks lēmums – lēmums par nomnieka izvēli –, kam seko privāttiesiska līguma – nomas līguma – noslēgšana. Līdz ar to ir jānošķir strīds par iespēju slēgt privāttiesisko līgumu, lai lietotu publisko lietu, no strīda, kas rodas jau pēc privāttiesiska līguma noslēgšanas.¹⁶⁵

Likumdevējs ir nodalījis Eiropas Savienības fondu finansējuma saņemšanu divos procesos, proti, saistībā ar projekta apstiprināšanu tiek pieņemts administratīvais akts, savukārt par projekta īstenošanu tiek noslēgts civiltiesisks līgums. Tādējādi projekta īstenošanai ir noslēgts civiltiesisks līgums starp aģentūru kā sadarbības iestādi un kompetences centru kā finansējuma saņēmēju. Valsts aģentūra „Latvijas Investīciju un

¹⁶² Atsauce uz Augstākās tiesas 2010.gada 6.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-183/2010 (A7031209) 10.punktu; Augstākās tiesas 2010.gada 3.marta lēmuma lietā Nr. SKA-328/2010 (A42858309) 8.punktu; Briede J. Administratīvais akts. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2003, 102.lpp.

¹⁶³ Augstākās tiesas 2016.gada 22.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1588/2016 (680073016) 7.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2013.gada 29.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-743/13 (680008113) 8.punktu.

¹⁶⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 14.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1358/2017 (ECLI:LV:AT:2017:0914.SKA-1358-17.1.L) 4.punkts.

¹⁶⁵ Augstākās tiesas 2018.gada 16.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-825/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0116.SKA082518.3.L) 6.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2017.gada 1.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-751/2017 (670020916) 7.punktu.

Dzīvojamās
telpas izīrēšana
sociālās
palīdzības
ietvaros

Ostas piestātnes
nomas līguma
slēgšanā

Eiropas
Savienības fondu
finansējuma
piešķiršana

attīstības aģentūra” projekta īstenošanu kontrolē arī noslēgtā civiltiesiskā līguma ietvaros, rīkojoties kā viena no civiltiesiskā līguma pusēm.

Strīdu par piešķirto Eiropas Savienības fonda finansējumu risina administratīvā procesa kārtībā tikai gadījumā, ja atbilstoši Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas vadības likuma 19.panta ceturtajai daļai un 24.pantam tiek pieņemts lēmums par piešķirtā finansējuma atgūšanu. Savukārt pārējos gadījumos strīdi risināmi civiltiesiskā kārtībā.

Valsts aģentūras „Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra” rīcība, kontrolējot līguma par projekta īstenošanu izpildi un lemjot par attiecināmajām izmaksām, atbilstoši likumdevēja gribai ir pārbaudāma vispārējās jurisdikcijas tiesā. Tas vien, ka šīs aģentūras tiesību apjomu regulē ne tikai līgums, bet arī normatīvie akti, nenozīmē, ka aģentūra vienmēr izdod administratīvos aktus, kas pārbaudāmi administratīvā procesa kārtībā.¹⁶⁶

2.2. Citi gadījumi

[1] Administratīvo tiesu kontrolei nav pakļauti strīdi starp privātpersonām par īpašumtiesībām un nekustamā īpašuma lietošanu. Šādi strīdi ir risināmi civiltiesiskā kārtībā, tādējādi pieteikumu šajā daļā atsaka pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu.¹⁶⁷

[2] Attiecības starp privātpersonām, tostarp īpašnieka tiesības rīkoties ar nekustamo īpašumu, nosaka civiltiesības. Tā kā sūdzības iesniedzējs iebilst pret citas personas tiesībām rīkoties un pārvaldīt nekustamo īpašumu, secināms, ka minētais strīds ir pārbaudāms civilprocesuālā kārtībā vispārējās instances tiesā.

Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 1.punkts noteic, ka administratīvais akts nav iestādes darbība privāto tiesību jomā.¹⁶⁸

[3] Kopīpašumā esoša nekustamā īpašuma reāla sadale ir civiltiesisks process, kas norit, visiem kopīpašniekiem vienojoties, vai, ja kopīpašnieki nevar vienoties, strīdu izšķir vispārējās jurisdikcija tiesa. Ne no civiltiesību, ne publiskajām tiesību normām neizriet pašvaldības pienākums veikt privātpersonu kopīpašumā esoša nekustamā īpašuma reālo sadali. Personām kā kopīpašniekiem pašiem, ja tie nevēlas palikt kopīpašumā, ir jāvienojas ar pārējiem nekustamā īpašuma kopīpašniekiem par nekustamā īpašuma sadali, ja tāda ir iespējama.¹⁶⁹

Strīdi par rīcību
rīkoties un
pārvaldīt
nekustamo
īpašumu

¹⁶⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 24.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-1308/2017 (A420254716) 8., 9. un 11.punkts.

¹⁶⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 18.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-1111/2017 (670005017) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 23.marta lēmuma lietā Nr. 670005017 5.punktu.

¹⁶⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 22.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1536/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1222.SKA153617.2.L) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 24.augusta lēmuma lietā Nr. 670014417 4. un 5.punktu.

¹⁶⁹ Augstākās tiesas 2018.gada 28.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1218/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0628.SKA121818.4.L) 5.punkts.

**Strīdi par
saskarsmes un
aizgādības
tiesībām**

Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 19.panta otro daļu bāriņtiesa izšķir vecāku domstarpības bērna aizgādības jautājumos (izņemot domstarpības par bērna dzīvesvietas noteikšanu) un, ja nepieciešams, pieņem lēmumu. Tas nozīmē, ka gadījumā, ja tiek konstatēts, ka vecāku strīds ir saistīts ar aizgādības tiesību īstenošanu, bāriņtiesai, aizstāvot un aizsargājot bērna tiesības un intereses, ir jāizšķir šis strīds, un šāds bāriņtiesas lēmums ir pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā.¹⁷⁰

Ja vecāki lūdz bāriņtiesai izšķirt no aizgādības tiesībām izrietošu strīdu, bāriņtiesa pieņem lēmumu, kas pārsūdzams administratīvā procesa kārtībā.¹⁷¹ Savukārt strīdu par saskarsmes tiesībām izlemj tiesa civilprocesuālā kārtībā.¹⁷²

[1] Lemjot par tāda pieteikuma pieļaujamību, kurā persona ir sūdzējusies par pašvaldības rīcību publiski tiesisko funkciju izpildē, vispirms izšķiroša nozīme piešķirama tam, kāds ir pārsūdzētās pašvaldības rīcību saturs. Proti, primāri noskaidrojams, vai personas iebildumi ir saistāmi ar pašvaldības rīcību, kas izpaudusies kā attiecīgās publiski tiesiskās funkcijas neizpilde (vai nepienācīga izpilde tādā kvalitātē, ka faktiski uzskatāms, ka attiecīgā funkcija nav izpildīta), vai arī personas iebildumi ir vērsti pret atsevišķām nepilnībām (kvalitātes defektiem) autonomās funkcijas izpildē.¹⁷³

Situācijā, kurā pašvaldība savu autonomo funkciju nepilda vispār vai izpildījuma kvalitāte ir tik zema, ka faktiskā situācija ir pielīdzināma tai, kurā attiecīgā funkcija netiktu pildīta vispār, ir uzskatāms, ka pašvaldība ir rīkojusies publisko tiesību jomā. Proti, pašvaldība šādā gadījumā nav izpildījusi no tiesību normām (likuma „Par pašvaldībām” 15.panta) izrietošu pienākumu, un attiecīgi personai, kuras tiesībām vai tiesiskajām interesēm šī bezdarbība ir radījusi tiešu aizskārumu, ir tiesības vērsties administratīvajā tiesā savu tiesību aizsardzībai.¹⁷⁴

**Pašvaldību
publisko funkciju
izpilde**

Savukārt gadījumā, ja attiecīgā autonomā funkcija vispārīgi tiek pildīta, pašvaldības vai personas, kurai pašvaldība uzticējusi rūpēties par funkcijas izpildes kvalitāti, turpmākās darbības attiecīgās funkcijas izpildes kvalitātes nodrošināšanas procesā, ja vien pretējais neizriet no citiem normatīvajiem aktiem, nav uzskatāmas par veiktām publisko tiesību jomā. Citiem vārdiem sakot, ja reiz pašvaldība ir nodrošinājusi, kādas autonomās funkcijas izpildi kā tādu, tad ar funkcijas izpildi saistītie uzturēšanas un apsaimniekošanas darbi, ciktāl, kā jau minēts, netiek nonākts tādā situācijā, kurā būtu uzskatāms, ka attiecīgā funkcija vispār nebūtu pildīta, uzskatāmi par veiktiem privāto tiesību jomā. Piemēram, pašvaldības publiski tiesiskā funkcija ir ielu un ceļu uzturēšana, savukārt iestādes vai komersanta, kuram konkrētā uzdevuma veikšana ir uzticēta, rīcība, veicot ceļu apsaimniekošanu, piemēram, ceļu tīrīšanu vai remonta darbus, nav uzskatāma par veiktu publisko tiesību jomā. Līdz ar to šajā gadījumā personai, kurai ar pašvaldības

¹⁷⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 5.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1129/2017 (A420276016) 5.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2015.gada 25.jūnija lēmumu lietā Nr. SKA-864/2015 (680016715).

¹⁷¹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2015.gada 25.jūnija lēmumu lietā Nr. SKA-864/2015 (680016715).

¹⁷² Augstākās tiesas 2017.gada 5.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1129/2017 (A420276016) 6.punkts.

¹⁷³ Augstākās tiesas 2017.gada 7.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-917/2017 (A420332515) 9.punkts.

¹⁷⁴ Atsauce uz Augstākās tiesas 2008.gada 22.aprīļa lēmumu lietā Nr. SKA-324/2008 (A42677507), Augstākās tiesas 2015.gada 21.augusta lēmumu lietā Nr. SKA-567/2015 (A420310014).

rīcību tiek nodarīts kaitējums, ir tiesības vērsties pret pašvaldību civilprocesuālā kārtībā.¹⁷⁵

[2] Pašvaldības publiski tiesiskā funkcija tostarp ir organizēt dzīvojamo māju pārvaldīšanu un komunālo pakalpojumu piegādi (proti, nodrošināt, lai tā vispār tiktu veikta). Ja pašvaldība ir nolēmusi, ka mājas pārvaldīšanu un komunālo pakalpojumu nodrošināšanu veic pašvaldības komercsabiedrība (proti, privāttiesību juridiskā persona), tad tālākajām attiecībām starp pakalpojuma sniedzēju un saņēmēju ir privāttiesisks raksturs.¹⁷⁶ Līdz ar to pieteicēja lūgumi saistībā ar prasījumiem par apsaimniekotāja darbību, kas saistīta ar daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas apsaimniekošanu, attiecināmi uz privāto tiesību jomu un risināmi vispārējās jurisdikcijas tiesā.¹⁷⁷

**Valsts darba
inspekcijas
lēmums**

Ja administratīvais akts uzliek pienākumu darba devējam, tas skar darba devēju subjektīvās tiesības. Savukārt, ja inspekcija pēc darbinieka pieprasījuma nekonstatē pārkāpumus un nekādu pienākumu darba devējam neuzliek, tā ir atteikusies izdot iesniedzējam labvēlīgu administratīvo aktu jeb izdevusi negatīvo administratīvo aktu. Administratīvie akti (gan pozitīvie – pienākumu uzliekošie vai tiesības piešķirošie, gan negatīvie – atteikumi) ir apstrīdami un vēlāk pārsūdzami tiesā.¹⁷⁸

**Kriminālprocesā
nepienācīgi
glabāti lietiskie
pierādījumi**

Lietisko pierādījumu glabāšana ir iestādes administratīvā darbība jeb iestādes darbība valsts pārvaldes jomā. Tādēļ jautājums par atlīdzinājumu saistībā ar iestādes rīcību, nepienācīgi glabājot kriminālprocesā izņemtus lietiskos pierādījumus, ir izskatāms administratīvā procesa kārtībā.¹⁷⁹

**Tiesas rīcība
civillietā**

Prasības pieteikuma iesniegšana tiesā ir civillietas stadija. Civillietas izskatīšanu, aptverot visas civillietas stadijas (arī prasības pieteikuma iesniegšanu), regulē Civilprocesa likums. Administratīvā procesa likums civillietas izskatīšanu neregulē, tāpēc Administratīvā procesa likumā paredzētā kārtība nevar tikt izmantota, lai panāktu darbības veikšanu civillietā (tostarp prasības pieteikuma iesniegšanu).¹⁸⁰

¹⁷⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 7.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-917/2017 (A420332515) 8.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2011.gada 7.oktobra lēmumu lietā Nr. SKA-957/2011 (A42589108), Augstākās tiesas 2014.gada 20.maija lēmumu lietā Nr. SKA-493/2014 (680002214).

¹⁷⁶ Atsauce uz Augstākās tiesas 2011.gada 20.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-158/2011 (A7034410) 6.punktu.

¹⁷⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 26.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1113/2017 (680010817) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 29.marta lēmuma lietā Nr. 680010817 6.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2014.gada 9.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1131/2014 (670008914) 3.2. un 5.punktu.

¹⁷⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 27.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1537/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1127.SKA153717.3.L) 15.punkts.

¹⁷⁹ Augstākās tiesas 2018.gada 26.marta lēmuma lietā Nr. SKA-931/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0326.A420162817.5.L) 10.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2009.gada 30.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-183/2009 (A8059807) 10.–12.punktu.

¹⁸⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 5.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1283/2017 (670008117) 4.punkts; Augstākās tiesas 2017.gada 3.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-739/2017 (670020816) 3.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 8.maija lēmuma lietā Nr. SKA-529/2012 (A8134211) 5.punktu.

**Maksātnespējas
administrācijas
lēmumu
pārsūdzība**

Maksātnespējas likuma 188.panta otrā daļa noteic, ka šā panta pirmās daļas 1. un 2.punktā minētos Maksātnespējas administrācijas lēmumus var apstrīdēt augstākā iestādē. Augstākas iestādes lēmumu par attiecīgo Maksātnespējas administrācijas lēmumu var pārsūdzēt tiesā. Atbilstoši panta trešajai daļai šā panta pirmās daļas 4.punktā minēto Maksātnespējas administrācijas lēmumu var pārsūdzēt tiesā. Šā panta ceturrtā daļa noteic, ka šā panta otrajā un trešajā daļā minētos lēmumus apstrīd un pārsūdz Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Savukārt atbilstoši panta piektajai daļai šā panta pirmās daļas 3.punktā minēto Maksātnespējas administrācijas lēmumu var pārsūdzēt Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā tajā tiesā, kurā ierosināta attiecīgā tiesiskās aizsardzības procesa lieta vai maksātnespējas procesa lieta.¹⁸¹

**Līgums par ostas
maksu**

Līgums atzīstams par publisko tiesību līgumu, ja tas slēgts publisko tiesību jomā. Ar publisko tiesību jomu tā tad saprotama valsts pārvaldes funkciju izpilde.¹⁸²

Kompetence noteikt ostu maksu lielumus un maksāšanas kārtību ietver sevī arī tiesības noteikt atlaides jeb samazinātas ostu maksas noteiktos gadījumos. Ostu maksas tiek noteiktas publisko tiesību jomā (Likuma par ostām 7.panta otrās daļas 1.punkts). Secīgi, ostu maksas, līdzīgi kā nodokļi un nodevas, ir publiski tiesiski maksājumi, t.i., maksājumi, kas tiek noteikti publisko tiesību jomā. To būtību nemaina apstākļi, vai tie tiek aplikti vēl ar kādu nodokli vai ne.¹⁸³

Savukārt līgumu mērķis ir piešķirt atlaides no šīm maksām vai noteikt to maksāšanas kārtību, pamatojoties uz Ventspils brīvostu maksas noteikumiem. Tādējādi šie līgumi pēc sava mērķa un satura ir par publiski tiesisku attiecību noregulējumu starp pieteicēju un ostas pārvaldi.¹⁸⁴

**Publiskās
personas zemes
iznomāšana**

Publisko tiesību subjekts, apsaimniekojot savu mantu, piemēram, iznomājot zemi, rīkojas privāttiesiski. Rīkojoties privāttiesiski, publisko tiesību subjekts paliek saistīts ar publiski tiesiskiem ierobežojumiem, taču tie neatņem darbībai privāttiesisku raksturu. Lai noteiktu, vai publisko tiesību subjekta darbība notiek publisko vai privāto tiesību jomā, noskaidrojams, vai tiesību norma, kura ir šīs darbības pamatā, pieder pie publiskajām vai privātajām tiesībām.¹⁸⁵

¹⁸¹ Augstākās tiesas 2017.gada 5.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-995/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:0905.A420329215.1.L*) 9.punkts.

¹⁸² Atsauce uz Augstākās tiesas 2016.gada 12.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1501/2016 (670016216) 14.punktu.

¹⁸³ Atsauce uz Augstākās tiesas 2016.gada 12.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1501/2016 (670016216) 16.punktu.

¹⁸⁴ Atsauce uz Augstākās tiesas 2016.gada 12.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1501/2016 (670016216) 17.punktu.

¹⁸⁵ Augstākās tiesas 2018.gada 19.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-949/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0419.SKA094918.8.L*) 6.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 1.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-235/2012 (A7033011/6) 8.–10.punktu; Augstākās tiesas 2013.gada 19.marta lēmuma lietā Nr. SKA-363/2013 (A420643211) 12.punktu.

3. Atbalsta maksājumi

Likumdevējs ir nodalījis Eiropas Savienības fondu finansējuma saņemšanu divos procesos, proti, saistībā ar projekta apstiprināšanu tiek pieņemts administratīvais akts, savukārt par projekta īstenošanu tiek noslēgts civiltiesisks līgums. Tādējādi projekta īstenošanai ir noslēgts civiltiesisks līgums starp aģentūru kā sadarbības iestādi un kompetences centru kā finansējuma saņēmēju. Valsts aģentūra „Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra” projekta īstenošanu kontrolē arī noslēgtā civiltiesiskā līguma ietvaros, rīkojoties kā viena no civiltiesiskā līguma pusēm.

**Strīdu par
atbalsta
maksājumiem
risināšana**

Strīdu par piešķirto Eiropas Savienības fonda finansējumu risina administratīvā procesa kārtībā tikai gadījumā, ja atbilstoši Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas vadības likuma 19.panta ceturtajai daļai un 24.pantam tiek pieņemts lēmums par piešķirtā finansējuma atgūšanu. Savukārt pārējos gadījumos strīdi risināmi civiltiesiskā kārtībā.

Valsts aģentūras „Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra” rīcība, kontrolējot līguma par projekta īstenošanu izpildi un lemjot par attiecināmajām izmaksām, atbilstoši likumdevēja gribai ir pārbaudāma vispārējās jurisdikcijas tiesā. Tas vien, ka šīs aģentūras tiesību apjomu regulē ne tikai līgums, bet arī normatīvie akti, nenozīmē, ka aģentūra vienmēr izdod administratīvos aktus, kas pārbaudāmi administratīvā procesa kārtībā.¹⁸⁶

¹⁸⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 24.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-1308/2017 (A420254716) 8., 9. un 11.punkts.

4. Atlīdzinājuma prasījumi

4.1. Vispārīgie jautājumi

AA atzīšana par prettiesisku, lai varētu pieprasīt atlīdzinājumu

Administratīvā procesa likuma 184.panta otrajā daļā ir noteikti pieļaujamības kritēriji prasījumam par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku: tāpat kā administratīvajā procesā iestādē, arī tiesā prasījums par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku ir pieļaujams vien tad, ja konstatējums par administratīvā akta prettiesiskumu nepieciešams, lai persona varētu pieprasīt atlīdzinājumu vai lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtosanos.¹⁸⁷

Atlīdzinājuma prasījums par nepienācīgi glabātiem pierādījumiem

Lietisko pierādījumu glabāšana ir iestādes administratīvā darbība jeb iestādes darbība valsts pārvaldes jomā. Tādēļ jautājums par atlīdzinājumu saistībā ar iestādes rīcību, nepienācīgi glabājot kriminālprocesā izņemtus lietiskos pierādījumus, ir izskatāms administratīvā procesa kārtībā.¹⁸⁸

Atlīdzinājuma prasījums par valsts amatpersonas bezdarbību, kas atzīta par noziedzīgu nodarījumu

Ja personai nemantiskais kaitējums vai zaudējumi nodarīti ar valsts amatpersonas bezdarbību, kas atzīta par noziedzīgu nodarījumu, proti, faktiskā rīcība ir jau transformējusies par noziedzīgu nodarījumu, un tas ir atzīts ar spēkā stājušos tiesas spriedumu krimināllietā, tad primāri par nodarīto kaitējumu un par zaudējumiem atbild tieši persona, kura ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, un šī persona atbild Kriminālprocesa likumā un Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.¹⁸⁹

Atlīdzinājuma prasījums par liecinieku liecībām kriminālprocesā

Administratīvā procesa kārtībā nav izskatāms jautājums par liecinieka liecības kriminālprocesā ietverto ziņu patiesumu un ar to saistītā atlīdzinājuma piešķiršanu.¹⁹⁰

Atlīdzinājuma prasījums par ārējo normatīvo aktu nodarīto kaitējumu

Tā kā ārējie normatīvie akti nav pārbaudāmi administratīvā procesa ietvaros, tad arī prasījums par šādā veidā iespējami nodarītiem mantiskajiem zaudējumiem vai morālo kaitējumu nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.¹⁹¹

¹⁸⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 19.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1661/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1219.SKA166117.3.L*) 7.punkts.

¹⁸⁸ Augstākās tiesas 2018.gada 26.marta lēmuma lietā Nr. SKA-931/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0326.A420162817.5.L*) 10.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2009.gada 30.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-183/2009 (A8059807) 10.–12.punktu.

¹⁸⁹ 2018.gada 11.oktobra Augstākās tiesas Departamentu priekšsēdētāju sēdes lēmuma 5.punkts. Skat. arī: Augstākās tiesas 2018.gada 6.decembra lēmumu lietā Nr. SKA-1302/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:1206.SKA130218.7.L*) 6.punkts.

¹⁹⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 10.marta lēmuma lietā Nr. SKA-612/2017 (680068216) 3.punkts.

¹⁹¹ Augstākās tiesas 2018.gada 23.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-963/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0423.SKA096318.6.L*) 6.punkts.

4.2. Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums

[1] Prasījums par atlīdzinājumu ir nesaraucams saistīts ar konkrēto administratīvo aktu vai faktisko rīcību. Pieteikums par atlīdzinājumu nav patstāvīgs prasījums, tas nav pārbaudāms tiesā, ja nav pieļaujama ar to saistītā administratīvā akta vai faktiskās rīcības pārsūdzība.¹⁹²

[2] Prasījums par atlīdzinājumu nav patstāvīgs prasījums tādā ziņā, ka persona var prasīt nevis atlīdzinājumu par jebkuru kaitējumu, bet tikai atlīdzinājumu par tādu kaitējumu, kas nodarīts ar administratīvo aktu, tā izpildi vai faktisko rīcību. Kaitējums var pastāvēt tikai kopsakarā ar nodarījumu, kura dēļ kaitējums radies.¹⁹³

[3] Interpretējot Administratīvā procesa likuma 92.pantu un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1.panta pirmo daļu, ir atzīts, ka prasījums par zaudējumu atlīdzinājumu nav patstāvīgs prasījums, – tas vienmēr ir pakārtots prasījumam par administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību, proti, Administratīvā procesa likuma 184.pantā pieļautam prasījumam.¹⁹⁴ Tādējādi administratīvā procesa kārtībā atsevišķs atlīdzinājuma prasījums ir pieļaujams tad, ja tas ir saistīts ar tādu iestādes lēmumu vai rīcību, kas atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.panta noteikumiem var būt patstāvīgs pieteikuma priekšmets lietā (izņēmumi var būt noteikti citu likumu speciālajās tiesību normās).¹⁹⁵

Lai personai būtu tiesības vērsties tiesā ar atsevišķu atlīdzinājuma prasījumu saistībā ar procesuālu pārkāpumu, vispirms jākonstatē, ka personas pieteikums par attiecīgo procesuālo pārkāpumu atbilstu Administratīvā procesa likuma 184.panta otrajā daļā noteiktajiem kritērijiem. Ar to, ka iestādes rīcība administratīvā akta izdošanas procesā ir atzīta par prettiesisku, nav pietiekami.¹⁹⁶ Arī tas, ka iestāde par pieļauto kļūdu ir noteikusi atvainošanos, pats par sevi vēl nenozīmē, ka līdz ar to personai ir tiesības vērsties tiesā ar atsevišķu atlīdzinājuma prasījumu.¹⁹⁷

Atlīdzinājuma
prasījuma
tiesiskā daba

Atsevišķa
atlīdzinājuma
prasījuma
iesniegšana

¹⁹² Augstākās tiesas 2017.gada 10.marta lēmuma lietā Nr. SKA-612/2017 (680068216) 3.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu nama lēmuma lietā Nr. 680068216 5.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2008.gada 8.septembra lēmumu lietā Nr. SKA-588/2008 (A42209105).

¹⁹³ Augstākās tiesas 2017.gada 27.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-947/2017 (670003217) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 9.februāra lēmuma lietā Nr. 670003217 5.punktu. Ar atsauci uz Gredzena I., Mīta D. 92.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs Dr.iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 914.lpp.

¹⁹⁴ Atsauce uz Augstākās tiesas 2016.gada 30.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-217/2016 (A420600712) 6.punktu; Augstākās tiesas 2009.gada 28.maija lēmuma lietā Nr. SKA-412/2009 (A42390306) 14.punktu; Augstākās tiesas 2007.gada 11.maija lēmumu lietā Nr. SKA-364/2007 (b.n.).

¹⁹⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 5.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-937/2017 (A420224515) 8.punkts.

¹⁹⁶ Atsauce uz Augstākās tiesas 2017.gada 13.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-613/2017 (670018016) 15.punktu.

¹⁹⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 5.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-937/2017 (A420224515) 10.punkts.

Ja persona vēlas saņemt kriminālprocesa dēļ radušos zaudējumu atlīdzību, nevar attiecināt Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumu, jo šis likums regulē tikai tādu zaudējumu atlīdzinājumu, kas nodarīti administratīvā procesa ietvaros (ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību), nevis kriminālprocesā.¹⁹⁸

4.3. Likums „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu”

Likumā „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu” paredzētās tiesības atlīdzinājumu pieprasīt administratīvā procesa kārtībā nav tulkojamas plaši un attiecas vienīgi uz šā likuma normās konkrēti paredzētajiem gadījumiem un zaudējumu veidiem.¹⁹⁹

Proti, vienīgi tad, ja ir iestājies kāds no likuma „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu” 2.pantā minētajiem zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskajiem pamatiem un kāds no 3.pantā minētajiem zaudējumu atlīdzināšanas gadījumiem, personai ir tiesības uz 4.pantā minēto mantisko zaudējumu atlīdzinājumu.²⁰⁰

Līdz ar to likums „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu” neparedz personas tiesības uz zaudējumu atlīdzināšanu par zvērināta advokāta sniegtu juridisko palīdzību šajā likumā noteiktajā kārtībā gadījumā, ja pret personu ierosināts kriminālprocess, bet tā nav saukta pie kriminālatbildības.²⁰¹

Personas var vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā par tādu zaudējumu atlīdzināšanu, kas nav minēti likumā „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu”. Tādējādi prasījums par izdevumu par juridiskās palīdzības sniegšanu atlīdzināšanu nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā, bet gan civilprocesuālā kārtībā vispārējās jurisdikcijas tiesā.²⁰²

Apkopojuuma sastādītāju komentārs: likums „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu” zaudēja spēku ar 2018.gada 1.martu, kad spēkā stājās 2017.gada 30.novembra likums „Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likums”.

¹⁹⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 31.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1026/2017 (A420231515) 8.punkts.

¹⁹⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 31.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1026/2017 (A420231515) 8.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2011.gada 30.decembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-950/2011 (A42482608) 8.punktu; Augstākās tiesas 2012.gada 6.jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-313/2012 (A42879209) 10.punktu; Augstākās tiesas 2013.gada 27.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-716/2013 (A420820810) 10.–11.punkts.

²⁰⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 27.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-335/2017 (A420345314) 7.punkts. Skatīt arī: Augstākās tiesas 2017.gada 31.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1026/2017 (A420231515) 8.punktu.

²⁰¹ Augstākās tiesas 2017.gada 27.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-335/2017 (A420345314) 11.punkts.

²⁰² Augstākās tiesas 2017.gada 27.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-335/2017 (A420345314) 11.punkts. Skatīt arī: Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 14.marta lēmuma lietā Nr. A420345314 11.punktu.

**Procesuālie
pārkāpumi
administratīvā
pārkāpuma lietas
procesā**

Argumenti par Valsts policijas amatpersonu rīcības tiesiskumu skatāmi, pārbaudot, vai ir priekšnoteikumi kaitējuma atlīdzināšanai. Proti, tas vērtējams prasījuma, – kaitējuma atlīdzināšana – ietvaros. Tas, ka prasījums par Valsts policijas amatpersonu rīcības tiesiskumu administratīvā procesa kārtībā nav skatāms kā atsevišķs prasījums, nekādi neizslēdz pienākumu tiesai vērtēt procesuālos pārkāpumus pieteiktā prasījuma (par kaitējuma atlīdzinājumu) ietvaros. Tādējādi, ja policijas amatpersonas pieteicēju aizturējušas prettiesiski un/vai aizturēšanas laikā izdarījušas pārkāpumus, un pārkāpums ir tik būtisks, ka par to jānosaka atlīdzinājums, tas var būt pamats attiecīgam spriedumam.²⁰³ Ja pamats kaitējumam atlīdzināšanai netiks konstatēts, tas var būt pamats pieteikuma noraidīšanai pēc būtības.²⁰⁴

²⁰³ Atsauce uz Augstākās tiesas 2014.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-863/2014 (A420347712),punktu.

²⁰⁴ Augstākās tiesas 2018.gada 23.marta lēmuma lietā Nr. SKA-1017/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0323.A420262017.5.L) 7.punkts.

5. Bērnu tiesības / Vecāku tiesības

5.1. Bērna tiesības uz izglītību

Skolēni ir iestādei īpaši pakļautas personas.

Skolēna un valsts attiecībās administratīvie akti ir tādi lēmumi, kuri skar skolēna un valsts attiecību pamatus, piemēram, lēmums par skolēna statusa iegūšanu, lēmums par skolēna pārcelšanu nākamajā klasē, lēmums par skolēna izslēgšanu no skolas. Administratīvie akti ir arī lēmumi, kas piemēro sodu skolēnam (piemēram, aizliegums piedalīties nodarbībā), un lēmumi, kas būtiski skar skolēna cilvēktiesības, piemēram, aizliegums valkāt reliģiskus simbolus.

Lēmums par
izglītības iestādes
reorganizāciju

Turpretim valsts lēmumi par skolēna izglītības iegūšanas organizēšanu ir vērsti uz iekšu un nav administratīvie akti, piemēram, lēmumi par stundu plānojuma noteikšanu, mājas darbu uzdošanu, klašu apvienošanu, uzdevumu novērtējumi. Pie lēmumiem, kas organizē skolēna izglītības iegūšanu, pieskaitāmi arī tādi, kuri reorganizē izglītības iestādes darbību, ciktāl tie būtiski neskar skolēna tiesības iegūt izglītību. Ja iestādes lēmums būtiski apgrūrina vai atņem skolēnam tiesības iegūt izglītību, jo, piemēram, cita skola atrodas īpaši tālu no skolēna dzīvesvietas un nav nodrošinātas iespējas nokļūt skolā, vai cita skola nepastāv vispār, tad šāds lēmums būtu uzskatāms par administratīvo aktu.²⁰⁵

Lēmums par
pienākumu
maksāt par
interesu izglītību

Skolas pieprasījums segt mācību maksas daļu rada pieteicējam konkrētas tiesiskās sekas – pienākumu maksāt noteiktu maksājumu. Tādējādi tas ir administratīvais akts. Pret šādu pienākumu, tāpat kā pret lēmumu par maksu nemaksājoša skolēna izslēgšanu no skolas, pieteicējs var vērsties ar pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu. Šādu maksāšanas pienākumu uzliedzoša lēmuma pārbaudi tiesas kontrolei pieteicējs var nodot ar pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu (izpildīta akta prettiesiskuma konstatēšanu).²⁰⁶

5.2. Bāriņtiesa

Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 19.panta otro daļu bāriņtiesa izšķir vecāku domstarpības bērna aizgādības jautājumos (izņemot domstarpības par bērna dzīvesvietas noteikšanu) un, ja nepieciešams, pieņem lēmumu. Tas nozīmē, ka gadījumā, ja tiek konstatēts, ka vecāku strīds ir saistīts ar aizgādības tiesību īstenošanu, bāriņtiesai, aizstāvot un aizsargājot bērna tiesības un intereses, ir jāizšķir šis strīds, un šāds bāriņtiesas lēmums ir pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā.²⁰⁷

Aizgādības
tiesību strīdu
nošķiršana no
saskarsmes
tiesību strīdiem

Ja vecāki lūdz bāriņtiesai izšķirt no aizgādības tiesībām izrietošu strīdu, bāriņtiesa pieņem lēmumu, kas pārsūdzams administratīvā procesa kārtībā.²⁰⁸ Savukārt strīdu par saskarsmes tiesībām izlemj tiesa civilprocesuālā kārtībā.²⁰⁹

²⁰⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 28.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-857/2017 (670022616) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 2016.gada 30.decembra lēmuma lietā Nr. 670022616 2.1.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2010.gada 16.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-408/2010 (A7041309) 5.punktu.

²⁰⁶ Augstākās tiesas 2016.gada 13.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-951/2016 (A420395914) 7. un 8.punkts.

²⁰⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 5.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1129/2017 (A420276016) 5.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2015.gada 25.jūnija lēmumu lietā Nr. SKA-864/2015 (680016715).

²⁰⁸ Atsauce uz Augstākās tiesas 2015.gada 25.jūnija lēmumu lietā Nr. SKA-864/2015 (680016715).

²⁰⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 5.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1129/2017 (A420276016) 6.punkts.

**Riska
novērtējuma
tiesiskā daba**

Riska novērtējums tiek sniegts procesā par aizgādības tiesībām un galīgi tiek noregulēts bāriņtiesas lēmumā par aizgādības tiesību pārtraukšanu vai neatjaunošanu. Tāpēc darbības un lēmumi, kas pieņemti šā procesa ietvaros, pārbaudāmi, pārsūdzot lēmumu, kas skar pieteicēja aizgādības tiesības. Tā kā riska novērtējums pats par sevi nerada pieteicēja tiesību un tiesisko interešu aizskārums, tas arī nav atsevišķi pārsūdzams tiesā.²¹⁰

**Bāriņtiesas
sniegtā atzinuma
civilīetā tiesiskā
daba**

Ne jebkura iestādes darbība ir faktiskā rīcība. Ja iestādes rīkojas civilprocesa ietvaros, tostarp sniedzot atzinumu kā kompetentā iestāde, tā nav faktiskā rīcība Administratīvā procesa likuma 89.panta izpratnē.²¹¹

Bāriņtiesas darbības saistībā ar sniegto atzinumu civilprocesa ietvaros pēc tiesas pieprasījuma civilīetā nav izskatāmas administratīvajā tiesā šo darbību civilprocesuālā rakstura dēļ. Bāriņtiesas atzinumā norādītie apstākļi var tikt apstrīdēti civilīetas ietvaros. Līdz ar to arī darbības, kas attiecas uz šāda atzinuma sagatavošanas procesu, tostarp piezīmju pievienošana sēdes protokolam, kurā apspriesti apstākļi atzinuma sagatavošanai, ir darbības, kas tiek veiktas saistībā ar konkrēto civilīetu.²¹²

**Lēmuma par
aizbildnības
lietas izbeigšanu
tiesiskā daba**

Bāriņtiesa, pieņemot lēmumu par lietas izbeigšanu, jo tai nav teritoriālās kompetences bērna aizbildnības jautājumā, jo bērna dzīvesvieta nav Latvijā, ir pieņēmusi procesuālas dabas lēmumu. Ar šādu lēmumu vienlaikus izbeidzas bāriņtiesas uzraudzība pār pieteicēju, kas nozīmē, ka pieteicēja tiek atsvabināta no saistībām pret bāriņtiesu. Tādējādi šāds lēmums nerada pieteicējai ne tiesības, ne uzliek pienākumus, līdz ar to nav administratīvais akts.²¹³

²¹⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 23.marta lēmuma lietā Nr. SKA-892/2017 (680093916) 3.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2013.gada 31.maija lēmuma lietā Nr. SKA-613/2013 (680023413) 7.punktu.

²¹¹ Augstākās tiesas 2018.gada 21.decembra lēmums lietā Nr. SKA-1650/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1221.SKA165018.4.L) 4.punkts. ar atsauci uz Augstākās tiesas 2015.gada 25.februāra lēmumu lietā Nr. SKA-491/2015 (680079614); Augstākās tiesas 2017.gada 3.februāra lēmumu lietā Nr. SKA-739/2017 (670020816).

²¹² Augstākās tiesas 2018.gada 21.decembra lēmums lietā Nr. SKA-1650/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1221.SKA165018.4.L) 6.punkts.

²¹³ Augstākās tiesas 2017.gada 23.maija lēmuma lietā Nr. SKA-427/2017 (680025716) 6.punkts.

6. Brīvo profesiju pārstāvji

6.1. Maksātnespējas administratori

Informācijas apmaiņa starp iestādēm tiesību normās noteiktos gadījumos un apmērā ir vienkārša valsts pārvaldes iestādes darbība – tā nav ne administratīvais akts, ne faktiskā rīcība.²¹⁴

Maksātnespējas administrācija, sastādot valsts amatpersonu sarakstu un iekļaujot tajā administratorus, nenosaka valsts amatpersonas statusu, bet pārbauda konkrētus faktus, piemēram, vai administrators nav beidzis pildīt valsts amatpersonas amata pienākumus. Līdz ar to Maksātnespējas administrācijas direktoram kā iestādes vadītājam ir jāsniedz par pieteicēju attiecīgā informācija arī tad, ja kādu iemeslu dēļ viņš beidzis pildīt valsts amatpersonas pienākumus. Veicot šo darbību, Maksātnespējas administrācijas direktors neizdod konstatējošo administratīvo aktu, bet veic valsts pārvaldes darbības, kas nav vērstas ne uz tiesisko, ne faktisko seku radīšanu pieteicējai (veic vienkāršo pārvaldes darbību).²¹⁵

Maksātnespējas administrācija, sastādot valsts amatpersonu sarakstu un iekļaujot tajā personu, nav izdevusi administratīvo aktu, nedz veikusi faktisko rīcību.²¹⁶

Maksātnespējas administrācijas lēmums par maksātnespējas administratora iekļaušanu Valsts ieņēmumu dienestam iesniedzamajā valsts amatpersonu sarakstā nav administratīvais akts.²¹⁷

Administratora
iekļaušana
sarakstā, kurš
jāiesniedz VID

²¹⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 4.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1457/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1004.SKA-1457-17.1.L*) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 13.jūlija lēmuma lietā Nr. 670012417 7.punktu. Ar atsauci uz Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2016.gada 31.marta lēmuma lietā Nr. 670006316 3.punktu.

²¹⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 4.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1457/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1004.SKA-1457-17.1.L*) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 13.jūlija lēmuma lietā Nr. 670012417 9.punktu.

²¹⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 4.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1457/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1004.SKA-1457-17.1.L*) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 13.jūlija lēmuma lietā Nr. 670012417 5.punktu.

²¹⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 4.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1457/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1004.SKA-1457-17.1.L*) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 13.jūlija lēmuma lietā Nr. 670012417 7.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2016.gada 17.maija lēmumu lietā Nr. SKA-1037/2016 (670007016); Augstākās tiesas 2016.gada 26.maija lēmumu lietā Nr. SKA-1051/2016 (670006616); Augstākās tiesas 2016.gada 26.maija lēmumu lietā Nr. SKA-1089/2016 (670006516); Augstākās tiesas 2016.gada 26.maija lēmumu lietā Nr. SKA-1062/2016 (670008016); Augstākās tiesas 2016.gada 27.maija lēmumu lietā Nr. SKA-1054/2016 (670006716); Augstākās tiesas 2016.gada 27.maija lēmumu lietā Nr. SKA-1077/2016 (670007516); Augstākās tiesas 2016.gada 27.maija lēmumu lietā Nr. SKA-1090/2016 (670007616); Augstākās tiesas 2016.gada 27.maija lēmumu lietā Nr. SKA-1091/2016 (670007116); Augstākās tiesas 2016.gada 27.maija lēmumu lietā Nr. SKA-1092/2016 (670007216); Augstākās tiesas 2016.gada 31.maija lēmumu lietā Nr. SKA-1053/2016 (670006816); Augstākās tiesas 2016.gada 8.jūnija lēmumu lietā Nr. SKA-1055/2016 (670007416); Augstākās tiesas 2016.gada 8.jūnija lēmumu lietā Nr. SKA-1138/2016 (670009616); Augstākās tiesas 2016.gada 9.jūnija lēmumu lietā Nr. SKA-1038/2016 (67007316).

**Maksātnespējas
administrācijas
kontrolē pār
administratoru
darbību vai
bezdarbību**

Likumdevējs Maksātnespējas likumā skaidri paredzējis administrācijas pieņemtos lēmumus, uzraugot administratora rīcību maksātnespējas procesā, vērtēt Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā vispārējās jurisdikcijas tiesā, kurā ierosināta maksātnespējas lieta. Administrācijas attiecībā uz administratora darbību vai bezdarbību pieņemto lēmumu un rīcības kontrole nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.²¹⁸

**Maksātnespējas
administrācijas
lēmumu
pārsūdzēšana**

Maksātnespējas likuma 188.panta otrā daļa noteic, ka šā panta pirmās daļas 1. un 2.punktā minētos Maksātnespējas administrācijas lēmumus var apstrīdēt augstākā iestādē. Augstākas iestādes lēmumu par attiecīgo Maksātnespējas administrācijas lēmumu var pārsūdzēt tiesā. Atbilstoši panta trešajai daļai šā panta pirmās daļas 4.punktā minēto Maksātnespējas administrācijas lēmumu var pārsūdzēt tiesā. Šā panta ceturrtā daļa noteic, ka šā panta otrajā un trešajā daļā minētos lēmumus apstrīd un pārsūdz Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Savukārt atbilstoši panta piektajai daļai šā panta pirmās daļas 3.punktā minēto Maksātnespējas administrācijas lēmumu var pārsūdzēt Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā tajā tiesā, kurā ierosināta attiecīgā tiesiskās aizsardzības procesa lieta vai maksātnespējas procesa lieta.²¹⁹

**Amata kandidātu
saraksta
kredītiestādes
likvidēšanai
veidošanas
procesā pieņemts
lēmums**

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas ieteikums vispārējās jurisdikcijas tiesai par kredītiestādes maksātnespējas procesa administratoru ir vērsts uz tiesiskas sekas radoša vispārējās jurisdikcijas tiesas nolēmuma pieņemšanu un pats par sevi galīga rakstura sekas nerada. Tā kā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 5.punktam administratīvā procesa kārtībā nav pārbaudāms tiesas nolēmums, šādā kārtībā nav pārbaudāmi arī lēmumi un darbības, kas vērstas uz tiesas nolēmuma pieņemšanu.²²⁰

Maksātnespējas procesa administratora kandidatūras izvēlēšanās un ieteikšana tiesai netiek veikta administratīvā procesa ietvaros. Līdz ar to arī starplēmumi un starpdarbības, kas veiktas, lai īstenotu minēto mērķi, netiek veiktas un tādējādi arī nav pārbaudāmas administratīvā procesa ietvaros.²²¹

Administratīvajā tiesā nav pārbaudāma Maksātnespējas administrācijas rīcība saistībā ar iespējamo kredītiestādes maksātnespējas procesa administratora amata kandidātu saraksta veidošanu, kā arī administratīvā procesa kārtībā nav panākama pieteicēja iekļaušana to pretendentu sarakstā, kurus komisijai iesaka Maksātnespējas

²¹⁸ Augstākās tiesas 2016.gada 17.marta lēmuma lietā Nr. SKA-823/2016 (A420329215) 8.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 30.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-668/2012 (670009112) 5.punktu; Augstākās tiesas 2011.gada 16.decembra lēmumu lietā Nr. SKA-947/2011 (A420445111).

²¹⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 5.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-995/2017 (ECLI:LV:AT:2017:0905.A420329215.1.L) 9.punkts.

²²⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 12.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1370/2017 (ECLI:LV:ADRJRIT:2017:1003.6-7-00104-17.3.L) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 13.jūnija lēmuma lietā Nr. 670010417 4.3.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2014.gada 14.marta lēmuma lietā Nr. SKA-441/2014 (A420348213) 7. un 8.punktu.

²²¹ Augstākās tiesas 2017.gada 12.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1370/2017 (ECLI:LV:ADRJRIT:2017:1003.6-7-00104-17.3.L) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 13.jūnija lēmuma lietā Nr. 670010417 4.4.punktu.

administrācija un kuri potenciāli varētu kļūt par maksātnespējas procesa administratoriem kredītiestāžu maksātnespējas procesā.²²²

Apkopojuma sastādītāju komentārs: Minētās atziņas ir piemērojamas arī attiecībā uz Latvijas Zvērinātu advokātu padomi par amata kandidātu saraksta kredītiestādes likvidēšanai veidošanas procesā pieņemtu lēmumu attiecībā uz kandidātiem no zvērinātu advokātu vidus.²²³

6.2. Zvērināti tiesu izpildītāji

Kontrole par tiesu izpildītāja darbību tiesiskumu neietilpst administratīvās tiesas kompetencē. Veicot amata pienākumus, tiesu izpildītājs neizdod administratīvus aktus un neveic faktisko rīcību. Ievešana valdījumā ir regulēta Civilprocesa likumā. Tādējādi jautājumi, kas saistīti ar ievēšanu valdījumā, risināmi saskaņā ar Civilprocesa likumā ietvertu regulējumu. Tiesas nolēmumu izpildu darbību veikšanā iesaistās tās iestādes, kuru iesaistīšanos paredz civilprocesa tiesību normas.²²⁴

Tiesu izpildītāja
rīcība nolēmuma
izpildē

Lēmums par administratīvās lietas – disciplinārlietas – ierosināšanu ir procesuāls starplēmums administratīvajā procesā. Galīgais lēmums konkrētajā administratīvajā procesā būs lēmums, kuru disciplinārlietu komisija vai tieslietu ministrs pieņems pēc disciplinārlietas izskatīšanas.

Viens no izņēmuma gadījumiem, kad starplēmums var tikt atzīts par administratīvo aktu tā būtiskās ietekmes uz adresātu dēļ, ir tad, ja no starplēmuma automātiski vai vismaz lielā mērā izriet galīgais lēmums vai ja starplēmumu pieņem cita iestāde un tas ietekmē galīgo lēmumu.²²⁵

Lēmums par
disciplinārlietas
ierosināšanu

Disciplinārlietu komisija disciplinārlietas izskatīšanas gaitā var pieņemt arī lēmumu izbeigt disciplinārlietu un nepiemērot disciplinārsodu. Lēmums par disciplinārlietas ierosināšanu nerada disciplinārlietu komisijai pienākumu piemērot pieteicējai disciplinārsodu vai ierosināt, lai tieslietu ministrs piemēro pieteicējai ministra kompetencē esošo disciplinārsodu – atcelšanu no amata.

Gadījumā, ja disciplinārlietas izskatīšanas rezultātā tomēr tiks pieņemts pieteicējai nelabvēlīgs lēmums (administratīvais akts), pieteicējai būs tiesības to pārsūdzēt. Pārsūdzot procesa noslēgumā izdoto administratīvo aktu, var izteikt iebildumus arī pret procesā pieņemtajiem starplēmumiem.²²⁶

²²² Augstākās tiesas 2017.gada 12.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1370/2017 (*ECLI:LV:ADRJRIT:2017:1003.6-7-00104-17.3.L*) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 13.jūnija lēmuma lietā Nr. 670010417 4.5.punktu.

²²³ Skat. arī Augstākās tiesas 2018.gada 14.septembra lēmumu lietā Nr. SKA-1202/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0914.SKA120218.3.L*) un 2018.gada 27.septembra lēmumu lietā Nr. SKA-1420/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0927.SKA142018.3.L*).

²²⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 25.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-1067/2017 (680093016) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 15.marta lēmuma lietā Nr. 680093016 7.punktu.

²²⁵ Atsauce uz Augstākās tiesas 2006.gada 8.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-396/2006 (b.n.) 11.punktu.

²²⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 23.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-856/2017 (670000917) 4. un 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 11.janvāra lēmuma lietā Nr. 670000917 5. un 6.punktu.

**Iestādes
nepakļaušanās
tiesu izpildītāja
prasībām**

Zvērinātam tiesu izpildītājam atbilstoši Tiesu izpildītāju likuma 40., 41.pantam un Civilprocesa likuma 551.panta pirmajai, otrajai daļai ir tiesības pieprasīt informāciju un prasīt rīkojumu izpildi arī no publisko tiesību juridiskās personas, un iebildumi, kas personai rodas saistībā ar publisko tiesību juridiskās personas nepakļaušanos tiesu izpildītāja prasībām, vērtējami tāpat kā jebkurā citā gadījumā – vispārējās jurisdikcijas tiesā. Tāpat arī iebildumi par tiesu izpildītāja rīcību atbilstoši Civilprocesa likuma 632.panta pirmajai daļai vērtējami vispārējās jurisdikcijas tiesā. Atsevišķa kontrole administratīvā procesa kārtībā nav veicama pār to, kā (tostarp – cik veiksmīgi) tiesu izpildītājs veic tādu naudas līdzekļu piedziņu, kas atrodas publisko tiesību juridiskās personas rīcībā.²²⁷

²²⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 28.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-780/2017 (A420289015) 5.punkts.

7. Būvniecības tiesības un teritorijas plānojums

Būvinspektora
atzinums par
patvaļīgu
būvniecību

Būvinspektora atzinums kā tāds uzskatāms par administratīvo aktu vienīgi tajos gadījumos, ja šajā atzinumā ir noteikts pienākums apturēt būvdarbus vai pārtraukt patvaļīgās būves ekspluatāciju. Savukārt visos pārējos gadījumos būvinspektora atzinums uzskatāms vienīgi par pamatu būvvaldei turpināt attiecīgo administratīvo procesu un lemt par to, kādā veidā konstatētie pārkāpumi ir novēršami.²²⁸

Būvinspektora
atzinumā ietvertā
norāde par
informācijas
iesniegšanu

Augstākā tiesa, vērtējot būvinspektora atzinumā ietverto norādījumu iesniegt dokumentus, ir atzinusi, ka iestādes pieprasījums iesniegt dokumentus ir administratīvās lietas ietvaros veikta informācijas iegūšana Administratīvā procesa likuma 59.panta izpratnē, kas neveido atsevišķu faktisko rīcību vai administratīvo aktu, kas būtu nododams tiesas kontrolei; tiesas kontrolei ir pakļauts galīgais iestādes lēmums lietā.²²⁹

Būvinspektora atzinumā ietvertais norādījums personai iesniegt zemesgrāmatā neierakstīto būvju būvniecības dokumentus ir būvvaldes veikta informācijas iegūšana, kas atsevišķi no gala lēmuma tiesā nav pārbaudāma.²³⁰

Viena no administratīvā akta pazīmēm ir tiesisku seku radīšana, kas vērstas uz administratīvā akta mērķa sasniegšanu.

Lēmums par skolas ēkas pārbūves izmaiņu veikšanu nenoslēdz to procesu, kurā tas pieņemts, un pats par sevi nenoregulē tiesiskās attiecības izglītības jomā. Kā izriet no pieteikumam pievienotajiem dokumentiem, Ķekavas novada dome, pamatojoties uz Ķekavas novada attīstības programmu 2014.–2020.gadam un Rīcības plānu 2016.–2018.gadam, ir apstiprinājusi Ķekavas novada izglītības infrastruktūras attīstības stratēģisko rīcības plānu 2015.–2020.gadam, kur paredzēta Pļavniekkalna sākumskolas pārbūve Katlakalnā.

Lēmums par
skolas ēkas
pārbūves
izmaiņu veikšanu

Lēmums nerada tiesiskas sekas, tas nenodibina, negroza tiesisko situāciju, kas ir nepieciešams, lai lēmumu atzītu par administratīvo aktu. Ievērojot minēto, secināms, ka lēmums, ar kuru uzsāka Pļavniekkalna sākumskolas paplašināšanas projekta realizācija un uzdots izpilddirektoram organizēt sarunu procedūru un slēgt līgumu ar konkursa uzvarētāju, nav pašvaldības aktivitāšu galīgais mērķis, bet tikai atsevišķi elementi izglītības infrastruktūras attīstības stratēģiskā rīcības plāna tapšanā. Savukārt pats šis plāns vērsts uz pašvaldības iepriekš nosprausto politisko mērķu un attīstības uzdevumu īstenošanu.

Līdz ar to lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu.²³¹

²²⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 10.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-956/2017 (670003317) 6.punkts. Ar atsauci uz 2015.gada 30.septembra lēmumu lietā Nr. SKA-1213/2015 (670008915); Augstākās tiesas 2016.gada 22.marta lēmumu lietā Nr. SKA-764/2016 (A420127816); Augstākās tiesas 2016.gada 23.marta lēmumu lietā Nr. SKA-820/2016 (A420171715).

²²⁹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2015.gada 20.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1213/2015 (67008915) 7.punktu; Augstākās tiesas 2013.gada 11.marta lēmuma lietā Nr. SKA-414/2013 (A420512110) 8.punktu.

²³⁰ Augstākās tiesas 2018.gada 13.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1294/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0713.SKA129418.4.L) 5.punkts. Skat. arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2018.gada 9.maija lēmuma lietā Nr. 670006618 (ECLI:LV:ADRJRT:2018:0509.18055.1.L) 6.punktu.

²³¹ Augstākās tiesas 2017.gada 17.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-644/2017 (670018716) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2016.gada 20.oktobra lēmuma lietā Nr. 670018716 4. un 5.punktu.

**Ielas izvietošana
pašvaldības
teritorijā**

Vispārīgā gadījumā ielu ierīkošana vai likvidēšana ir skatāma tieši teritorijas plānošanas ietvaros. Tajā jebkurai personai ir tiesības izteikt savus priekšlikumus un iebildumus un sagaidīt, ka tās viedoklis tiek izvērtēts, noskaidrojot iesaistītās intereses un to nozīmību. Tātad ielas izveidošana vai likvidēšana (jeb izvietojums pašvaldības teritorijā) vispirms tiek paredzēta normatīvajā aktā – pašvaldības saistošajos noteikumos, uz kuru pamata var tikt pieņemts lēmums par konkrētā ceļa ierīkošanu vai likvidēšanu. Šie vispārīgie uzstādījumi tomēr neizslēdz izņēmuma situācijas, ka saskaņā ar teritorijas plānojumu pieņemami individuāli lēmumi varētu tikt pieņemti arī tad, ja nav bijis plānošanas procesa, vai pat pretrunā ar iepriekš pieņemtu teritorijas plānojumu. Šāds pašvaldības pienākums var izrietēt no augstāka juridiskā spēka tiesību normām, jo īpaši Latvijas Republikas Satversmē garantētajām pamattiesību normām. Ja teritorijas individuāla lēmuma nepieņemšanas gadījumā tiktu pārkāptas (tostarp nesamērīgi ierobežotas), piemēram, personu tiesības uz veselību, dzīvību, privātās dzīves neaizskaramību, īpašumu, pašvaldībai būtu pienākums izdot šādu individuālu lēmumu (administratīvo aktu).²³²

**Atmežošanas
atļauja**

Ministru kabineta lēmums atļaut vai neatļaut atmežošanu būvniecības īstenošanai, nav uzskatāms par starplēmumu būvatļaujas izdošanas procesā. Šim lēmumam pašam par sevi (papildu būvatļaujai) ir būtiska ietekme uz personas tiesībām būt, jo bez atmežošanas atļaujas būvniecība kāpu aizsargjoslas meža teritorijā nav pieļaujama. Ņemot vērā, ka šāds lēmums var tikt pieņemts pēc tam, kad būvatļauja jau ir izdota, nav pamata saistīt šā lēmuma pārsūdzības iespējas ar būvatļaujas pārsūdzēšanu.²³³

**Būvatļaujas
termiņa
pagarinājums**

Jautājums par būvatļaujas termiņu vispārīgi ir pakļauts izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā. Vērtējams ir vai izskatīšanai tiesā ir pakļauts arī konkrētais pieteikums.²³⁴

Tā kā viens no priekšnoteikumiem, lai persona varētu pārsūdzēt tiesā administratīvo aktu, ir iespējamais šīs personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārums, tad tiesības pārsūdzēt lēmumu par būvatļaujas termiņa pagarināšanu pastāv tikai tad, ja tieši termiņa pagarināšana pati par sevi aizskar konkrētās personas subjektīvās tiesības.

Būvatļaujas termiņa pagarinājuma gadījumā pārbaudes apjoms ir aprobežojams tieši ar termiņa pagarināšanas (nepagarināšanas) pamatotības pārbaudi.²³⁵

²³² Augstākās tiesas 2017.gada 20.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1244/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:0920.A420214915.1.L*) 5.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2007.gada 14.maija sprieduma lietā Nr. SKA-193/2007 (A42130504) 16., 20., 23. un 26.punktu; Augstākās tiesas 2012.gada 2.marta lēmuma lietā Nr. SKA-376/2012 (A420632910) 8.punktu; Augstākās tiesas 2013.gada 10.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1155/2013 (670019213) 6. un 7.punktu.

²³³ Augstākās tiesas 2017.gada 11.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1198/2017 (A420267015) 11.punkts.

²³⁴ Atsauce uz Augstākās tiesas 2010.gada 9.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-220/2018 (A42398106) 10.punktu.

²³⁵ Augstākās tiesas 2018.gada 28.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-1342/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0828.SKA134218.4.L*) 5.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 10.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-307/2012 (A8084811), 3. un 4.punktu.

Pašvaldības
rīcība saistošo
noteikumu
izstrādē

Ministru kabineta 2014.gada 14.oktobra noteikumu Nr. 628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” 92.punkts regulē pašvaldības tiesības ārējā normatīvā akta – pašvaldības saistošo noteikumu – izdošanas procesā. Savukārt pašvaldība, izdodot saistošos noteikumus, tostarp lemjot par noslēguma jautājumu nepieciešamību un saturu, veic likumdošanas funkciju pašvaldības administratīvās teritorijas ietvaros. Pašvaldības rīcība, īstenojot likumdošanas funkciju, nav pārbaudāma administratīvajā tiesā.²³⁶

Apkopojuuma sastādītāju komentārs: Līdz 2018.gada 3.novembrim šī Ministru kabineta norma paredzēja arī pašvaldības tiesības noteikt termiņu detālplānojuma īstenošanas uzsākšanai (ja par detālplānojuma īstenošanu nebija noslēgts administratīvais līgums).

Atzīme
būvatļaujā

Saskaņā ar Būvniecības likuma 17.panta pirmo daļu būvdarbus drīkst uzsākt pēc tam, kad būvvalde ir izdarījusi atzīmi būvatļaujā par visu tajā ietvertu projektēšanas nosacījumu izpildi, būvdarbu uzsākšanas nosacījumu izpildi un būvatļauja kļuvusi neapstrīdama. Līdz ar to atzīme par projektēšanas nosacījumu izpildi ir viens no priekšnosacījumiem, lai būvatļauja stātos spēkā materiāltiesiskā nozīmē. Savukārt līdz ar būvatļaujas paziņošanu tā stājas spēkā procesuālā nozīmē. Atzīme par projektēšanas nosacījumu izpildi ir procesuāls lēmums, ar kuru iestāde apliecina, vai būvprojekts atbilst būvatļaujas nosacījumiem un būvdarbus tiesām var uzsākt. Citiem vārdiem, ar to tiek noskaidrota iepriekš izdotā administratīvā akta spēkā esība. Tādējādi attiecīgais pieteikums uzskatāms par administratīvā akta (būvatļaujas) spēkā neesības atzīšanas pieteikumu.²³⁷

Parasti procesuālus lēmumus administratīvajā procesā pārbauda, vērtējot galīgo administratīvo aktu. Tomēr izskatāmajā gadījumā tas nav iespējams, jo atzīme par projektēšanas nosacījumu izpildi būvniecības procesā tiek veikta pēc būvatļaujas izsniegšanas.²³⁸ Tādējādi, lemjot par pieteikuma pieņemšanu, vērtējams, vai atzīme par projektēšanas nosacījumu izpildi būtiski skar pieteicējas tiesības vai tiesiskās intereses vai būtiski apgrūtina to īstenošanu. Personai savukārt ir pienākums konkrēti norādīt, kādā veidā atzīmes uzlikšana vai neuzlikšana skar tās tiesības.²³⁹

Pašvaldības
izšķiršanās
plānošanas
dokumenta
formā

Līdz ar to caur attīstības programmu (kas atbilstoši Teritorijas attīstības plānošanas likuma 1.panta 1.punktam ir vidēja termiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteiktas vidēja termiņa prioritātes un pasākumu kopums plānošanas reģiona vai vietējās pašvaldības attīstības stratēģijā izvirzīto ilgtermiņa stratēģisko uzstādījumu īstenošanai) ir saskatāma pašvaldības izšķiršanās par labu konkrētajai iecerei

²³⁶ Augstākās tiesas 2018.gada 13.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1439/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0913.SKA143918.4.L) 6.punkts.

²³⁷ Atsauce uz Augstākās tiesas 2017.gada 24.februāra lēmumu lietā Nr. SKA-118/2017 (A420601112).

²³⁸ Atsauce uz Augstākās tiesas 2017.gada 24.februāra lēmumu lietā Nr. SKA-118/2017 (A420601112).

²³⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 8.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-958/2017 (670003717) 6. un 7.punkts.

no lietderības un politisku plānošanas apsvērumu viedokļa. Šāda pašvaldības izšķiršanās plānošanas dokumenta formā nav pārbaudāma no tiesību apsvērumu prizmas. Līdz ar to tiesas kontrole pār to nav veicama (atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 4.punktam administratīvais akts nav pašvaldības domes politisks lēmums).²⁴⁰

AA
izskaidrošana

Administratīvā akta izskaidrošana nav ne administratīvais akts, ne faktiskā rīcība, bet gan vienkārša pārvaldes darbība, kas nav ne apstrīdama, ne pārsūdzama. Ja adresāts ir iesniedzis lūgumu par pienākuma izskaidrošanu un iestāde uz to nav atbildējusi, tad šo apstākli var minēt, tikai sūdzoties par administratīvā akta piespiedi izpildi 363.panta kārtībā.²⁴¹ Tādējādi Būvvaldes skaidrojuma par būvatļauju nesniegšana arī nav ne administratīvais akts, ne faktiskā rīcība.

Ievērojot minēto, secināms, ka pieteikums par iestāžu faktisko rīcību, neizskaidrojot pieteicējam būvatļauju, un pienākuma uzlikšana Būvvaldei izskaidrot būvatļauju, nevar būt par pieteikuma priekšmetu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.pantam, un šāds pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.²⁴²

²⁴⁰ Augstākās tiesas 2018.gada 23.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-890/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0223.SKA089018.4.L*) 7.punkts.

²⁴¹ Atsauce uz Briede J. 73.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 724.lpp.

²⁴² Augstākās tiesas 2017.gada 13.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1100/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1013.SKA-1100-17.1.L*) 5. un 6.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nama 2017.gada 28.marta lēmuma lietā Nr. 670005517 5.punktu.

8. Cilvēktiesības

8.1. Tiesības uz izglītību

Skolēni ir iestādei īpaši pakļautas personas.

Skolēna un valsts attiecībās administratīvie akti ir tādi lēmumi, kuri skar skolēna un valsts attiecību pamatus, piemēram, lēmums par skolēna statusa iegūšanu, lēmums par skolēna pārcelšanu nākamajā klasē, lēmums par skolēna izslēgšanu no skolas. Administratīvie akti ir arī lēmumi, kas piemēro sodu skolēnam (piemēram, aizliegums piedalīties nodarbībā), un lēmumi, kas būtiski skar skolēna cilvēktiesības, piemēram, aizliegums valkāt reliģiskus simbolus.

Lēmums par izglītības iestādes reorganizāciju

Turpretim valsts lēmumi par skolēna izglītības iegūšanas organizēšanu ir vērsti uz iekšu un nav administratīvie akti, piemēram, lēmumi par stundu plānojuma noteikšanu, mājas darbu uzdošanu, klašu apvienošanu, uzdevumu novērtējumi. Pie lēmumiem, kas organizē skolēna izglītības iegūšanu, pieskaitāmi arī tādi, kuri reorganizē izglītības iestādes darbību, ciktāl tie būtiski neskar skolēna tiesības iegūt izglītību. Ja iestādes lēmums būtiski apgrūtina vai atņem skolēnam tiesības iegūt izglītību, jo, piemēram, cita skola atrodas īpaši tālu no skolēna dzīvesvietas un nav nodrošinātas iespējas nokļūt skolā, vai cita skola nepastāv vispār, tad šāds lēmums būtu uzskatāms par administratīvo aktu.²⁴³

Viena no administratīvā akta pazīmēm ir tiesisku seku radīšana, kas vērstas uz administratīvā akta mērķa sasniegšanu.

Lēmums par skolas ēkas pārbūves izmaiņu veikšanu nenoslēdz to procesu, kurā tas pieņemts, un pats par sevi neregulē tiesiskās attiecības izglītības jomā. Kā izriet no pieteikumam pievienotajiem dokumentiem, Ķekavas novada dome, pamatojoties uz Ķekavas novada attīstības programmu 2014.–2020.gadam un Rīcības plānu 2016.–2018.gadam, ir apstiprinājusi Ķekavas novada izglītības infrastruktūras attīstības stratēģisko rīcības plānu 2015.–2020.gadam, kur paredzēta Pļavniekkalna sākumskolas pārbūve Katlakalnā.

Lēmums par izglītības iestādes pārbūves plāna izmaiņu veikšanu

Lēmums nerada tiesiskas sekas, tas nenodibina, negroza tiesisko situāciju, kas ir nepieciešams, lai lēmumu atzītu par administratīvo aktu. Ievērojot minēto, secināms, ka lēmums, ar kuru uzsākta Pļavniekkalna sākumskolas paplašināšanas projekta realizācija un uzdots izpilddirektoram organizēt sarunu procedūru un slēgt līgumu ar konkursa uzvarētāju, nav pašvaldības aktivitāšu galīgais mērķis, bet tikai atsevišķi elementi izglītības infrastruktūras attīstības stratēģiskā rīcības plāna tapšanā. Savukārt pats šis plāns vērsts uz pašvaldības iepriekš nosprausto politisko mērķu un attīstības uzdevumu īstenošanu.

Līdz ar to lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu.²⁴⁴

²⁴³ Augstākās tiesas 2017.gada 28.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-857/2017 (670022616) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 2016.gada 30.decembra lēmuma lietā Nr. 670022616 2.1.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2010.gada 16.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-408/2010 (A7041309) 5.punktu.

²⁴⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 17.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-644/2017 (670018716) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2016.gada 20.oktobra lēmuma lietā Nr. 670018716 4. un 5.punktu.

Pienākums segt
mācību maksas
daļu par interešu
izglītību

Skolas pieprasījums segt mācību maksas daļu rada pieteicējam konkrētas tiesiskās sekas – pienākumu maksāt noteiktu maksājumu. Tādējādi tas ir administratīvais akts. Pret šādu pienākumu, tāpat kā pret lēmumu par maksu nemaksājoša skolēna izslēgšanu no skolas, pieteicējs var vērsties ar pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu. Šādu maksāšanas pienākumu uzliedzoša lēmuma pārbaudi tiesas kontrolei pieteicējs var nodot ar pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu (izpildīta akta prettiesiskuma konstatēšanu).²⁴⁵

8.2. Tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu

Faktiskā rīcība atbilstoši Administratīvā procesa likuma 89.panta pirmajai daļai ir iestādes rīcība. Savukārt iestāde atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta pirmajai daļai ir tiesību subjekts, kas darbojas valsts pārvaldes jomā. Tiesa, pildot procesuālajos likumos noteiktos pienākumus, kas saistīti ar lietas izskatīšanu, tostarp sazinoties ar procesa dalībnieku un paziņojot viņam tiesas nolēmumus, nedarbojas valsts pārvaldes, bet tiesu varas jomā.²⁴⁶

Saziņā ar procesa
dalībniekiem
tiesas procesa
ietvaros

Līdz ar to tiesas rīcība, kas saistīta ar saziņu ar tiesas lietas dalībniekiem tiesvedības ietvaros, nav faktiskā rīcība. Attiecīgi faktiskā rīcība nav arī Tieslietu ministrijas rīcība (bezdarbība) saistībā ar tiesas sazināšanos ar procesa dalībniekiem tiesas lietas ietvaros. Tieslietu ministrijai valsts pārvaldes jomā nav funkcijas nodrošināt konkrētu tiesas rīcību (tostarp sazināšanos ar procesa dalībnieku noteiktā veidā), kad tiesa skata tās kompetencē esošu jautājumu tiesu varas jomā (izskata tiesas lietu). Tiesas procesuālās darbības tiesas lietā ir attiecīgā tiesvedības procesa ietvaros risināms jautājums, bet nevar būt pieteikuma priekšmets administratīvajā tiesā, jo administratīvā tiesa neizskata pieteikumus par rīcību, kas veikta tiesu varas jomā.²⁴⁷

8.3. Vēlēšanu tiesības

Vēlēšanu komisija, saņemot informāciju, ka pieteicējs, iespējams, ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu, šo informāciju ar Vēlēšanu komisijas lēmumu ir pārsūtījusi Valsts policijai, proti, institūcijai, kuras kompetencē ir ar iespējama noziedzīga nodarījuma izdarīšanu saistīto apstākļu noskaidrošana. Tādējādi Vēlēšanu komisija konkrētajā gadījumā ir rīkojusies kā jebkura persona, kuras rīcībā ir nonākušas ziņas par iespējamu noziedzīgu nodarījumu un kura līdz ar to izmanto tiesības ar attiecīgo informāciju vērsties izmeklēšanas iestādēs (Kriminālprocesa likuma 369.panta otrā daļa). Līdz ar to secināms, ka konkrētais Vēlēšanu komisijas lēmums nav vērst uz galīga rakstura publiski tiesisku seku radīšanu pieteicējam valsts pārvaldes jomā. Tāpat ar šo lēmumu pieteicējam nav radītas galīga rakstura faktiskas sekas publisko tiesību valsts pārvaldes jomā. Ar Vēlēšanu komisijas lēmumu pašu par sevi vispār netiek radītas nekāda

Vēlēšanu
komisijas
lēmuma
pārsūtīšana
kompetentajai
iestādei

²⁴⁵ Augstākās tiesas 2016.gada 13.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-951/2016 (A420395914) 7. un 8.punkts.

²⁴⁶ Atsauce uz Augstākās tiesas 2012.gada 25.maija lēmuma lietā Nr. SKA-611/2012 (670009012) 2.2.apakšpunktu.

²⁴⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 28.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-831/2017 (680083716) 4. un 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 5.janvāra lēmuma lietā Nr. 680083716 6.punktu.

rakstura galīgas sekas, jo lēmums ir vērsts uz informācijas nodošanu kompetentajai iestādei, lai tajā, iespējams, tiktu uzsākts kriminālprocess.

Vēlēšanu komisijas lēmums par informācijas pārsūtīšanu kompetentajai iestādei nav pieņemts administratīvā procesa ietvaros, un tas nav ne administratīvais akts, ne faktiskā rīcība, ne arī procesuāls lēmums. Tas nozīmē, ka Vēlēšanu komisijas lēmuma kontrole nav pakļauta administratīvo tiesu kontrolei.²⁴⁸

²⁴⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 25.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1508/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:0925.SKA-1508-17.2.L*) 7.punkts.

9. Ieslodzīto tiesības / Sodū izpildes tiesības

9.1. Vispārīgie jautājumi

Ieslodzītā
cilvēktiesību
aizskāruma
konstatēšana

Lai kādu lēmumu vai rīcību atzītu par izskatāmu administratīvā procesa kārtībā, attiecībā uz iestādei īpaši pakļautām, tajā skaitā notiesātām, personām nepieciešams konstatēt, ka ar konkrēto lēmumu vai rīcību būtiski tiek ierobežotas personas cilvēktiesības. Lai to konstatētu, pirmām kārtām ir identificējama cilvēktiesība. Ja cilvēktiesība ir identificējama, tad – vai konkrētajos apstākļos ir konstatējams būtisks attiecīgās cilvēktiesības aizskārums.²⁴⁹

Būtisks
cilvēktiesību
aizskārums

Pieteicējs kā ieslodzītais ir uzskatāms par iestādei īpaši pakļautu personu. Tas nozīmē, ka visām attiecībām starp iestādi (ieslodzījuma vietu) un ieslodzīto ir iekšēja daba un to tiesiskums vispārīgi nevar tikt pārbaudīts administratīvajā tiesā. Pamats šādu attiecību pārskatīšanai rodas tad, ja šo attiecību ietvaros tiek būtiski skartas īpaši pakļautās personas cilvēktiesības. Tādējādi tiesas pārbaudes priekšmets ir, vai ar iestādes lēmumu vai rīcību ir būtiski ierobežotas personas cilvēktiesības.²⁵⁰

Cilvēktiesību
ierobežojuma
būtiskuma
izvērtējums

To, vai ir noticis būtisks cilvēktiesību ierobežojums, tiesa var secināt pēc visu apstākļu noskaidrošanas un izvērtējuma, kas dažkārt var notikt, tikai izskatot lietu pēc būtības.²⁵¹ Ja ieslodzītās personas cilvēktiesību ierobežojuma būtiskumu tiesa var novērtēt, tikai noskaidrojot un izvērtējot visus lietas apstākļus pēc būtības, tiesas nolēmums taisāms sprieduma veidā, attiecīgi apmierinot vai noraidot prasījumu.

Savukārt tiesvedības izbeigšana šāda veida lietā būtu pieļaujama tikai tādā gadījumā, ja ieslodzītās personas cilvēktiesību ierobežojuma būtiskuma neesība būtu skaidri saskatāma un attiecīgi nebūtu nepieciešama lietas faktisko apstākļu noskaidrošana un izvērtēšana pēc būtības. Proti, minētais attiektos uz situācijām, kurās būtiska cilvēktiesību aizskārums neesamība būtu bijusi redzama, jau lemjot par pieteikuma pieļaujamību, taču kļūdas pēc tiesvedība lietā ir ierosināta.²⁵²

²⁴⁹ Augstākās tiesas 2018.gada 23.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-808/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0223.A420309917.7.L*) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 1.novembra lēmuma lietā Nr. A420309917 (*ECLI:LV:ADRJRIT:2017:1101.A420309917.4.L*) 6.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2007.gada 23.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-311/2007 8.punktu.

²⁵⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 16.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1389/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1016.SKA-1389-17.2.L*) 6.punkts.

²⁵¹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2006.gada 15.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-348/2006 (A7006506) 12.punktu; Augstākās tiesas 2008.gada 19.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-581/2008 5.punktu.

²⁵² Augstākās tiesas 2017.gada 24.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-729/2017 (A420259916) 8. punkts. Ar atsauci salīdzinājumam ar Augstākās tiesas 2015.gada 20.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1412/2015 (A420313714) 13.punktu.

9.2. Soda izpildes režīma noteikšana un pirmstermiņa atbrīvošana

Lēmums par
kriminālsoda
izpildes vietas un
režīma
noteikšanu

Lēmums par personas ievietošanu konkrēta veida cietumā un konkrētā soda izciešanas režīma pakāpē ir sprieduma krimināllietā sekas. Līdz ar to šāds pārvaldes lēmums pēc būtības ir kriminālprocesuāls lēmums, kura tiesiskuma pārbaude, ievērojot Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 5.punktu, nav veicama administratīvā tiesas procesa kārtībā.²⁵³

Lēmums par
ieslodzītā
pārvietošanu uz
citu ieslodzījuma
vietu

Ieslodzījuma vietu pārvaldes atteikums pārvietot ieslodzīto uz citu ieslodzījuma vietu ir iestādes iekšējs lēmums, kurš nav pakļauts izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā, izņemot gadījumu, ja tas būtiski ierobežo iestādei pakļautās personas (ieslodzītā) cilvēktiesības.²⁵⁴

Ne katrs tiesību apdraudējums rada pamatu personai lūgt tās pārvietošanu. Tas, kā iespējamais apdraudējums tiek novērsts (pārvietojot apdraudēto personu uz citu ieslodzījuma vietu vai novēršot apdraudējumu citā veidā), ir iestādes rīcības brīvība.²⁵⁵

Lēmums par
soda izciešanas
režīma
pastiprināšanu

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajai daļai un tās 2.punktam lēmums, kas skar tikai iestādei īpaši pakļautu personu, ir iestādes iekšējs lēmums, nevis administratīvais akts. Savukārt lēmums, kas būtiski ierobežo iestādei īpaši pakļautas personas cilvēktiesības, ir administratīvais akts.

Lēmums par soda izciešanas režīma pastiprināšanu (konkrēti, par notiesātā pārcelšanu no slēgtā tipa cietuma augstākās režīma pakāpes uz slēgtā tipa cietuma vidējo režīma pakāpi) būtiski aizskar Latvijas Republikas Satversmes 96.pantā paredzētās personas tiesības uz privāto dzīvi, jo kodeksa 50.⁴pantā ietvertais notiesātā tiesību uz privāto dzīvi minimums tiek būtiski samazināts.²⁵⁶

Prasījums par
soda izciešanas
režīma
mīkstināšanu

Tā kā Latvijas Sodū izpildes kodeksa 50.²¹panta trešā daļa šobrīd spēkā esošajā likuma redakcijā paredz notiesātā tiesības pārsūdzēt pārvaldes lēmumu administratīvajā tiesā, ir atzīstams, ka vispārīgi lieta saistībā ar notiesātā prasījumu par soda izciešanas režīma mīkstināšanu ir izskatāma administratīvā procesa kārtībā.²⁵⁷

²⁵³ Augstākās tiesas 2017.gada 18.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-996/2017 (A420165917) 7.punkts.

²⁵⁴ Atsauce uz Augstākās tiesas 2017.gada 24.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-729/2017 (A420259916) 14.punktu.

²⁵⁵ Augstākās tiesas 2018.gada 20.septembra lēmums lietā Nr. SKA-1436/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0920.SKA143618.6.L) 4.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2016.gada 10.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-872/2016 (A420233616) 5.punktu; Augstākās tiesas 2017.gada 4.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-729/2017 (A420259916) 14.punktu.

²⁵⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 19.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-295/2017 (670004116) 8. un 9. punkts.

²⁵⁷ Augstākās tiesas 2018.gada 24.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-47/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0824.SKA004718.3.L) 9.punkts.

**Lēmumi un
rīcība par
notiesātās
personas
pirmstermiņa
atbrīvošanu**

Brīvības atņemšanas iestādes priekšnieka rīcība, pārbaudot, vai notiesātais atbilst Latvijas Soduzpildes kodeksa 79.¹pantā minētajiem nosacījumiem, ir viena no stadijām tāda procesa ietvaros, kura noslēgumā vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesnesis Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā lemj par notiesātā nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no brīvības atņemšanas soda. Šāds tiesneša lēmums ir kriminālprocesuāls lēmums, tādēļ arī šā procesa ietvaros veiktās darbības un pieņemtie lēmumi (tostarp Latvijas Soduzpildes kodeksa 79.²panta otrajā daļā paredzētais brīvības atņemšanas iestādes priekšnieka lēmums par notiesātā iesnieguma virzību) ir pieskaitāmi kriminālprocesam.

Kriminālprocesuāli lēmumi nav pārskatāmi administratīvā procesa kārtībā.²⁵⁸

9.3. Sadzīves apstākļi ieslodzījuma vietā

**Personas tiesības
uz personīgajiem
traukiem soda
izolatorā**

Situācija, kurā personai soda izolatorā tiek nodrošināti cietuma izsniegti trauki, kas atbilst tīrības prasībām, kā arī, ja nav konstatējams netipisks dzīves gadījums, kas radītu nepieciešamību nodrošināt pieteicēju ar īpaši pieteicējam pielāgotiem personīgiem traukiem, nenodrošinot pieteicēju soda izolatorā ar personīgajiem traukiem, nav saskatāms būtisks pieteicēja cilvēktiesību ierobežojums.²⁵⁹

²⁵⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 27.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1115/2017 (670005617) 5. un 6. punkts.

²⁵⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 7.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-774/2017 (680089616) 7.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2013.gada 6.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-631/2013 (A420344113) 5.punktu.

10. Medicīnas un ārstniecības tiesības

10.1. Vispārīgie jautājumi

Administratīvo
tiesu kompetence
ārstniecības jomā

Izvērtējot personu sūdzību par ārstniecības kvalitāti, inspekcija atbilstoši Pacientu tiesību likuma 18.panta trešajai daļai vai nu uzsāk administratīvo procesu (ar ko, visdrīzāk, saprotama administratīvā pārkāpuma lietvedība), vai arī sniedz atbildi Iesniegumu likumā noteiktajā kārtībā.²⁶⁰ Tālāk administratīvā tiesa veic vienīgi kontroli pār inspekcijas rīcību, sniedzot atbildes uz personu sūdzībām, nevis pēc būtības izvērtē ārstniecības procesu.²⁶¹

10.2. Ārstniecības process

Personas
ievietošana un
turēšana slimnīcā

Ārstu sniegtie veselības aprūpes pakalpojumi, tostarp lēmumi par ievietošanu un turēšanu slimnīcā, ir ārstēšanas procesa sastāvdaļa. Šāds process ir veikts privāto tiesību jomā. Līdz ar to atlīdzinājums par bērna ievietošanu un turēšanu slimnīcā nav prasāms administratīvā procesa ietvaros.²⁶²

Informācijas
sniegšana /
nesniegšana par
pacientu

Informācijas sniegšana/nesniegšana par pacienta veselības stāvokli ir cieši saistīta ar ārstniecības procesu un zināmā mērā ir ārstniecības procesa sastāvdaļa. Savukārt ārstniecības procesā slimnīcas (ārsti) neīsteno valsts pārvaldes pilnvaras, bet gan darbojas privāto tiesību jomā. No minētā izriet, ka atteikums izsniegt informāciju par pacienta veselības stāvokli nav pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā.²⁶³

Pacienta
ēdināšana un
satikšanās ar
apmeklētājiem

Pacienta ēdināšanas un satikšanās ar apmeklētājiem kārtības noteikšana ir ārstniecības procesa sastāvdaļa – to nosaka ārstējošais ārsts, izvērtējot pacienta veselības stāvokli, attiecīgo saslimšanu un citus apstākļus, izsverot attiecīgā ēdiena un apmeklējuma iespējamo ietekmi uz pacienta veselību. Šāda slimnīcas rīcība, kas tiek veikta ārstniecības procesa īstenošanas ietvaros, nevis valsts pārvaldes jomā, nav pārbaudāma administratīvā procesa kārtībā.²⁶⁴

²⁶⁰ Atsauce uz Augstākās tiesas 2013.gada 25.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-340/2013 (A420430312) 9.punktu.

²⁶¹ Augstākās tiesas 2017.gada 1.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1531/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1101.A420281517.5.L) 8.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2016.gada 13.maija lēmuma lietā Nr. SKA-889/2016 (680004416) 10.punktu.

²⁶² Augstākās tiesas 2017.gada 1.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1531/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1101.A420281517.5.L) 9.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2014.gada 4.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-740/2014 (A420518013) 5.punktu.

²⁶³ Augstākās tiesas 2017.gada 30.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1568/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1130.SKA156817.7.L) 6.punkts.

²⁶⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 30.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1568/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1130.SKA156817.7.L) 7.punkts.

**Ārstniecības
procesa darbības
– diagnozes
noteikšana un
personas datu
apstrāde**

Valsts izveidotā slimnīcā, kas organizēta privāto tiesību juridiskās personas formā, ārstnieciskā darbība notiek privāto tiesību jomā, proti, ārstniecības procesā slimnīca neīsteno valsts pārvaldes pilnvaras. Arī diagnozes noteikšana ir ārstniecības procesā veikta darbība. Līdz ar to slimnīcas rīcība nav faktiskā rīcība un nav izvērtējama administratīvā procesa kārtībā.²⁶⁵

Ja ārstniecības iestāde personas datu apstrādi veic nevis kā reģistra turētājs, kura veiktās darbības būtu pierēķināmas valsts pārvaldei, bet gan kā jebkura ārstniecības iestāde, kurai ar normatīvo aktu ir uzlikts pienākums sniegt reģistra uzturēšanai nepieciešamo informāciju, tad nav konstatējams, ka tādā veidā ārstniecības iestāde pildītu kādu publisku funkciju.²⁶⁶

²⁶⁵ Atsauce uz Augstākās tiesas 2014.gada 6.janvāra lēmumu lietā Nr. SKA-227/2014 (670019313).

²⁶⁶ Augstākās tiesas 2018.gada 31.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1370/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1031.SKA137018.3.L) 7.punkts.

11. Nodokļu tiesības

11.1. Vispārīgie jautājumi

Lēmums, ar kuru uzlikts pienākums pašvaldības struktūrvienībai piemērot paaugstināta nodokļa likmi par nekustamo īpašumu, kas atzīts par vidi degradējošu, vērtējams kā pašvaldības organizatoriska rakstura lēmums. Šāds lēmums nav administratīvais akts.²⁶⁷

Lēmums par paaugstinātas nodokļu likmes piemērošanu

Apkopoējuma sastādītāju komentārs: Administratīvais akts šajā gadījumā ir maksāšanas paziņojums, ar kuru tiek uzlikts pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli atbilstoši paaugstinātajai nodokļu likmei.

11.2. Lēmumi un paziņojumi par nodokļu parādu

Administratīvā procesa likuma 67.panta otrā daļa noteic administratīvā akta sastāvdaļas. To vidū ir adresātam uzliktais tiesiskais pienākums (noteikta rīcība vai noteiktas rīcības aizliegums) vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības. Iestāde var administratīvajā aktā ietvert arī citu informāciju, kas nav starp Administratīvā procesa likuma 67.panta otrajā daļā minētajām obligātajām sastāvdaļām. Izskatāmajā gadījumā par tādu ir uzskatāma informācija par nodokļa maksātāja parādu par iepriekšējiem taksācijas periodiem. Iestāde nav izdevusi jaunu administratīvo aktu, ar kuru uzliek pienākumu maksāt nodokli par iepriekšējiem periodiem, bet informē un atgādina pieteicējai par nodokļu saistībām, kas radušās iepriekš un uz iepriekš izdoto administratīvo aktu pamata. Tas, ka parāda summa ir iekļauta kopējā maksājamā summā, ir matemātisks aprēķins par saistībām uz konkrēto brīdi, jo paziņojumā ir skaidri nošķirta jaunā nodokļa maksāšanas saistība no iepriekšējo periodu parādiem. Tādējādi informācija par iepriekšējo periodu parādiem neuzliek jaunu pienākumu maksāt nodokli un nav uzskatāma par atsevišķi pārsūdzamu administratīvo aktu.²⁶⁸

Paziņojuma par nodokļu parādu pārsūdzēšana

Nodokļu administrācijas veiktā parāda pārceļšana, kura pilnībā atkarīga no privāttiesību jomā noregulētajām tiesiskajām attiecībām (šai gadījumā – komercsabiedrības reorganizācijas) nav jauns administratīvais akts, bet iekšējs organizatorisks lēmums. Tādā veidā iestāde administratīvā akta adresātu aizstāj ar tā tiesību pārņēmēju (Administratīvā procesa likuma 33.pants). Tas nenozīmē jauna administratīvā akta izdošanu.²⁶⁹ Tiesiskās sekas rada agrāk izdots administratīvais akts par nodokļu parādu un privāttiesiski apstākļi. Persona savas tiesības iebilst pret parāda piedziņu var īstenot, ja iestāde uzsāk izpildes procesu, – iesniedzot sūdzību par izpildi.²⁷⁰

Lēmums par juridiskās personas nodokļu parāda pārceļšanu

²⁶⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 1.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1529/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1101.A420180317.3.L) 6.punkts.

²⁶⁸ Augstākās tiesas 2018.gada 22.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1195/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0622.A420341817.5.L) 6.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 20.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-269/2012 (A420592911) 5.punktu; Augstākās tiesas 2013.gada 3.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-546/2013 (A420595911) 6.punktu.

²⁶⁹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2009.gada 3.novembra lēmumu lietā Nr. SKA-742/2009 (A42504907).

²⁷⁰ Augstākās tiesas 2018.gada 8.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-892/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0208.SKA089218.4.L) 8.punkts.

**Lēmums par
fiziskās personas
nodokļa parāda
pārcelšanu**

Lēmums par nodokļa parāda pārcelšanu no mantojuma atstājēja uz mantinieka kontu ir vērtējams vienīgi kā iestādes tehniska darbība, un tam iztrūkst tās obligātās pazīmes, lai to atzītu par administratīvo aktu. Līdz ar to arī maksāšanas paziņojumam šādā gadījumā ir tāds pats raksturs kā lēmumam par nodokļa parāda pārcelšanu.²⁷¹

Tādējādi tiesiskas sekas – pienākumu samaksāt parādu – pieteicējai radīja mantojuma pieņemšana, savukārt iestādes lēmumi ir vienīgi tehniski akti. Līdz ar to pieteikums par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu nav skatāms administratīvā procesa kārtībā, jo tas nav administratīvais akts.²⁷²

**Nodokļu
administrācijas
bezdarbība
nesamaksāto
nodokļu
piedziņas procesā**

Nodokļu administrācijas bezdarbība nesamaksāto nodokļu piedziņas procesā, ja tiktu konstatēts, ka šīs bezdarbības rezultātā ir radies privātpersonas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums, var tikt atzīta par iestādes faktisko rīcību.²⁷³

Lai rastos privātpersonas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums iestādes bezdarbības gadījumā, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 89.panta otrajai daļai nepieciešams konstatēt, ka iestādei saskaņā ar tiesību normām bija vai ir pienākums izpildīt kādu darbību, turklāt privātpersonai uz šo rīcību ir publiskās subjektīvās tiesības.²⁷⁴

²⁷¹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2009.gada 25.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-664/2009 (A42445706) 15.punktu, Augstākās tiesas 2013.gada 28.maija lēmuma lietā Nr. SKA-483/2013 (A420421712) 5.punktu.

²⁷² Augstākās tiesas 2017.gada 8.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1459/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1208.A420178615.2.L) 7.punkts. Skatīt arī: Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 11.jūlija lēmuma lietā Nr. A420178615 17.punktu.

²⁷³ Atsauce uz Augstākās tiesas 2016.gada 29.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1408/2016 (A420148517) 5.punktu.

²⁷⁴ Augstākās tiesas 2018.gada 16.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1250/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0716.SKA125018.3.L) 5.punkts. Skat. arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2018.gada 19.aprīļa lēmuma lietā 670005418 (ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0419.17954.1.L) 4.punktu

12. Privatizācijas tiesības / Publisko lietu tiesības / Rīcība ar valsts un pašvaldības mantu

12.1. Vispārīgi

Tas, ka konkrētā lieta pieder personai, kura pēc sava statusa ir privātpersona (kāda ir arī akciju sabiedrība), pats par sevi nenozīmē, ka līdz ar to attiecīgajai lietai nevar būt publiski tiesiskas lietas statuss. Būtiski ir tieši tas, vai konkrētā lieta kalpo (vai tai atbilstoši tiesiskajam regulējumam būtu jākalpo) sabiedrības vajadzību nodrošināšanai.²⁷⁵

Lietas atzīšana
par publisku
lietu

Vērtējot sabiedriskā transporta organizēšanas publiski tiesisko dabu un to, ka pilnvērtīga šā uzdevuma izpilde nav iespējama bez funkcionējošas autoostas, jau iepriekš ir atzīts, ka ne tikai sabiedriskā transporta organizēšana, bet arī autoostas pakalpojumu nodrošināšana pēc savas būtības ir publiska funkcija.²⁷⁶

Savukārt lietas (zeme, ēkas, infrastruktūra), kas tiek izmantotas autoostas darbības nodrošināšanai, līdz ar to ir aplūkojamas kā tādas, kas tiek izmantotas publiskā uzdevuma izpildes nodrošināšanai – sabiedrības vajadzību apmierināšanai.²⁷⁷

Ielas kā
publiskas lietas
radišana vai
likvidēšana

Vispārīgā gadījumā ielu ierīkošana vai likvidēšana ir skatāma tieši teritorijas plānošanas ietvaros. Tajā jebkurai personai ir tiesības izteikt savus priekšlikumus un iebildumus un sagaidīt, ka tās viedoklis tiek izvērtēts, noskaidrojot iesaistītās intereses un to nozīmību. Tātad ielas izveidošana vai likvidēšana (jeb izvietojums pašvaldības teritorijā) vispirms tiek paredzēta normatīvajā aktā – pašvaldības saistošajos noteikumos, uz kuru pamata var tikt pieņemts lēmums par konkrētā ceļa ierīkošanu vai likvidēšanu. Šie vispārīgie uzstādījumi tomēr neizslēdz izņēmuma situācijas, ka saskaņā ar teritorijas plānojumu pieņemami individuāli lēmumi varētu tikt pieņemti arī tad, ja nav bijis plānošanas procesa, vai pat pretrunā ar iepriekš pieņemtu teritorijas plānojumu. Šāds pašvaldības pienākums var izrietēt no augstāka juridiskā spēka tiesību normām, jo īpaši – Latvijas Republikas Satversmē garantētajām pamattiesību normām. Ja teritorijas individuāla lēmuma nepieņemšanas gadījumā tiktu pārkāptas (tostarp nesamērīgi ierobežotas), piemēram, personu tiesības uz veselību, dzīvību, privātās dzīves neaizskaramību, īpašumu, pašvaldībai būtu pienākums izdot šādu individuālu lēmumu (administratīvo aktu).²⁷⁸

²⁷⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 10.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-808/2017 (670021116) 8.punkts.

²⁷⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 10.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-808/2017 (670021116) 10.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2013.gada 17.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1003/2013 (670014413) 4.–6.punktu.

²⁷⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 10.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-808/2017 (670021116) 11.punkts.

²⁷⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 20.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1244/2017 (ECLI:LV:AT:2017:0920.A420214915.1.L) 5.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2007.gada 14.maija sprieduma lietā Nr. SKA-193/2007 (A42130504) 16., 20., 23. un 26.punktu; Augstākās tiesas 2012.gada 2.marta lēmuma lietā Nr. SKA-376/2012 (A420632910) 8.punktu; Augstākās tiesas 2013.gada 10.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1155/2013 (670019213) 6. un 7.punktu.

12.2. Līgumi saistībā ar publiskās personas mantu

Publiskās
personas zemes
iznomāšana

Publisko tiesību subjekts, apsaimniekojot savu mantu, piemēram, iznomājot zemi, rīkojas privāttiesiski. Rīkojoties privāttiesiski, publisko tiesību subjekts paliek saistīts ar publiski tiesiskiem ierobežojumiem, taču tie neatņem darbībai privāttiesisku raksturu. Lai noteiktu, vai publisko tiesību subjekta darbība notiek publisko vai privāto tiesību jomā, noskaidrojams, vai tiesību norma, kura ir šīs darbības pamatā, pieder pie publiskajām vai privātajām tiesībām.²⁷⁹

Līgums par ostas
piestātnes nomu

[1] Lai gan osta ir publiska lieta, tai tiesību normās ir paredzēta privāttiesiska lietošanas kārtība (noslēdzot privāttiesiskus līgumus). Šajā gadījumā tiek piemērota divpakāpju teorija, atbilstoši kurai pirmajā pakāpē tiek pieņemts lēmums publisko tiesību jomā, bet otrajā – slēgts privāttiesisks līgums. Proti, vispirms tiek pieņemts publiski tiesisks lēmums – lēmums par nomnieka izvēli, kam seko privāttiesiska līguma – nomas līguma – noslēgšana. Līdz ar to ir jānošķir strīds par iespēju slēgt privāttiesisko līgumu, lai lietotu publisko lietu, no strīda, kas rodas jau pēc privāttiesiska līguma noslēgšanas.²⁸⁰

[2] Ar 2013.gada 6.novembra likuma „Grozījumi Likumā par ostām” 1.pantu nomas maksu iekasēšana kvalificēta kā ostas pārvaldes darbība privāto tiesību jomā. Tādēļ secināms, ka likumdevējs ar Likuma par ostām 7.panta trešās daļas 3., 8. un 10.punktu skaidri izšķīries noteikt, ka ostas pārvalde piestātņu iznomāšanā ostā rīkojas privāttiesiski, t.i., šie nomas līgumi ir privāttiesiski.²⁸¹ Attiecīgi strīdi, kas saistīti ar šo līgumu izpildi, risināmi Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā vispārējās jurisdikcijas tiesā.²⁸²

Līgums par ostas
maksas veikšanu

Līgums atzīstams par publisko tiesību līgumu, ja tas slēgts publisko tiesību jomā. Ar publisko tiesību jomu tātad saprotama valsts pārvaldes funkciju izpilde.²⁸³

Kompetence noteikt ostu maksu lielumus un maksāšanas kārtību ietver sevī arī tiesības noteikt atlaides jeb samazinātas ostu maksas noteiktos gadījumos. Ostu maksas tiek noteiktas publisko tiesību jomā (Likuma par ostām 7.panta otrās daļas 1.punkts). Secīgi, ostu maksas, līdzīgi kā nodokļi un nodevas, ir publiski tiesiski maksājumi, t.i., maksājumi, kas tiek noteikti publisko tiesību jomā. To būtību nemaina apstākļi, vai tie tiek aplikti vēl ar kādu nodokli vai ne.²⁸⁴

²⁷⁹ Augstākās tiesas 2018.gada 19.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-949/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0419.SKA094918.8.L*) 6.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 1.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-235/2012 (A7033011) 8.–10.punktu; Augstākās tiesas 2013.gada 19.marta lēmuma lietā Nr. SKA-363/2013 (A420643211) 12.punktu.

²⁸⁰ Augstākās tiesas 2018.gada 16.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-825/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0116.SKA082518.3.L*) 6.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2017.gada 1.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-751/2017 (670020916) 7.punktu.

²⁸¹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2016.gada 6.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1059/2016 (670006916) 6.punktu.

²⁸² Augstākās tiesas 2018.gada 16.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-825/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0116.SKA082518.3.L*) 6.punkts.

²⁸³ Augstākās tiesas 2016.gada 12.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1501/2016 (670016216) 14.punkts.

²⁸⁴ Augstākās tiesas 2016.gada 12.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1501/2016 (670016216) 16.punkts.

Savukārt līgumu mērķis ir piešķirt atlaides no šīm maksām vai noteikt to maksāšanas kārtību, pamatojoties uz Ventspils brīvostu maksas noteikumiem. Tādējādi šie līgumi pēc sava mērķa un satura ir par publiski tiesisku attiecību noregulējumu starp pieteicēju un ostas pārvaldi.²⁸⁵

Lēmums par
privāttiesiska
līguma
izbeigšanu

Ostas pārvaldes lēmums attiecībā uz to, vai vērsties tiesā ar prasības pieteikumu par ostas pietātņu nomas līguma izbeigšanu, ir privāttiesisks lēmums, kas nav izdots publisko tiesību jomā un līdz ar to nav pakļauts administratīvās tiesas kontrolei. Administratīvā tiesa nevar liegt ostas pārvaldei tiesības vērsties tiesā, lai īstenotu, tās ieskatā, efektīvas ostas apsaimniekošanas un attīstības politiku.²⁸⁶

12.3. Lēmumi par zemes piekritību

Lēmums par
pašvaldībai
piekrītošās zemes
noteikšanu

[1] Lēmums par pašvaldībai piekrītošās zemes noteikšanu nav vērst uz āru, tas skar tikai pašvaldību un nevienai personai tiesiskas sekas tieši nerada.²⁸⁷ Proti, tas nav administratīvais akts. Tātad administratīvo tiesu kontrolei nav pakļauts prasījums, kurā lūgts vērtēt šāda pašvaldības lēmuma pamatojumu un spēkā esību.²⁸⁸

[2] Pašvaldības lēmums, ar kuru lemts par pašvaldībai pastāvīgā lietošanā piešķirtās zemes piederību, piekritību vai izmantošanu zemes reformas pabeigšanai, nav vērst uz āru, proti, tas nenosaka pašvaldības attiecības ar privātpersonām, neuzliek tām pienākumus un nepiešķir vai neizbeidz tiesības.²⁸⁹

Iestādes lēmums
atsavināt vai
iegādāties
nekustamo
īpašumu

Vispārīgā gadījumā publiskās personas rīcības izvēle īpašuma atsavināšanā balstās vienīgi pašas publiskās personas kā īpašnieces kompetencē. Administratīvās tiesas kontrole te nebūtu iespējama, jo šādai privātpersonas iniciatīvai šādā gadījumā nav publisko subjektīvo tiesību elementa. Abas personas, ievērojot imperatīvi noteiktus ierobežojumus un kārtību, citādi darbojas tāpat kā jebkurā privāttiesiska darījuma noslēgšanas ierosināšanas gadījumā, tātad – privāto tiesību jomā.²⁹⁰

²⁸⁵ Augstākās tiesas 2016.gada 12.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1501/2016 (670016216) 17.punkts.

²⁸⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 1.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-751/2017 (670020916) 4. un 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu nama 2016.gada 8.decembra lēmuma lietā Nr. 670020916 2.3. un 2.4.punktu.

²⁸⁷ Atsauce uz Augstākās tiesas 2012.gada 22.marta lēmuma lietā Nr. SKA-359/2012 (A420612611) 8.punktu.

²⁸⁸ Augstākās tiesas 2018.gada 18.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1175/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0518.A420252517.13.L) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama sprieduma lietā Nr. A420252517 (ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0319.A420252517.7.S) 16.punktu.

²⁸⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 8.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-777/2018 (670020616) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nama 2016.gada 29.novembra lēmuma lietā Nr. 670020616 3.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 22.marta lēmuma lietā Nr. SKA-359/2012 (A420612611) 8.punktu; Augstākās tiesas 2014.gada 10.decembra lēmumu lietā Nr. SKA-1256/14 (b.n.).

²⁹⁰ Augstākās tiesas 2018.gada 18.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1175/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0518.A420252517.13.L) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 17.jūlija lēmuma lietā Nr. A420252517 4.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 4.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-417/2012 (A420666110) 10.punktu.

Ne Publiskas personas mantas atsavināšanas likums, ne jebkurš cits likums neparedz kādas personas tiesības prasīt, lai pašvaldība pērk tās īpašumu. Šā iemesla dēļ pieteikuma pieņemšana ir atsakāma, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu.²⁹¹

12.4. Lēmumi par publiskai personai piederošā īpašuma atsavināšanu (arī maiņa)

[1] Pašvaldības lēmums par zemes maiņu (un tas nozīmē atsavināšanu) vispārīgi ir lēmums privāto tiesību jomā, jo nav pieņemts īpašuma reformas ietvaros. Tas, ka pašvaldība formāli nav veikusi kādas darbības īpašuma tiesību reģistrēšanai, tās lēmuma būtību nemaina – ja reiz īpašuma maiņa netiek izlemta tieši īpašuma reformas ietvaros un atbilstoši īpašuma reformas mērķiem, tā ir pašvaldības kā zemes īpašnieka rīcība ar savu īpašumu.²⁹²

[2] Attiecībā uz šādu vispārīgu publiskas personas mantas atsavināšanas kārtību, kad atbilstoši Publiskas personas mantas atsavināšanas likuma 4.panta otrajai daļai publiskas personas mantas atsavināšana notiek pēc publiskas personas iniciatīvas (proti, izņemot minētā likuma 4.panta ceturtajā daļā noteiktos publiskas personas mantas atsavināšanas gadījumus un valsts un pašvaldības īpašuma privatizāciju), administratīvās tiesas kontrole te nav iespējama, jo šādos gadījumos publiskās personas rīcības izvēle īpašuma atsavināšanā balstās vienīgi pašas publiskās personas kā īpašnieces kompetencē. Abas personas, ievērojot imperatīvi noteiktus ierobežojumus un kārtību, citādi darbojas tāpat kā jebkurā privāttiesiska darījuma noslēgšanas gadījumā – privāto tiesību jomā.²⁹³

[3] Situācijā, kad nekustamā īpašuma privatizācijas process jau ir noslēdzies, bet domājamās daļas no īpašuma pašvaldības īpašumā nonākušas darījuma rezultātā, pašvaldība, lemjot par tai piederošo domājamo daļu atsavināšanu, rīkojas privāto tiesību jomā.²⁹⁴ Arī gadījumā, kad dzīvokļa īpašuma īrnieks bija ierosinājis pašvaldībai dzīvokļa īpašuma atsavināšanu un pašvaldība, lemjot par dzīvokļa īpašuma atsavināšanu, bija piemērojusi Publiskas personas mantas atsavināšanas likuma 4.panta ceturtās daļas 5.punktu, ir atzīts, ka, tā kā dzīvokļa īpašuma atsavināšana nenotiek īpašuma reformas ietvaros, pašvaldība nerīkojas publisko tiesību jomā.²⁹⁵

Pašvaldības
lēmums par
zemes
atsavināšanu

²⁹¹ Augstākās tiesas 2018.gada 18.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1175/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0518.A420252517.13.L) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 17.jūlija lēmuma lietā Nr. A420252517 9.punkts.

²⁹² Augstākās tiesas 2017.gada 10.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-838/2017 (A420191615) 6.punkts.

²⁹³ Augstākās tiesas 2017.gada 17.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-753/2017 (670020716) 5.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 31.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-140/2012 (A420366112) 8.punktu; Augstākās tiesas 2016.gada 6.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-775/2016 (670001716) 6.punktu.

²⁹⁴ Atsauce uz Augstākās tiesas 2015.gada 5.jūnija lēmumu lietā Nr. SKA-786/2015 (A420373512).

²⁹⁵ Augstākās tiesas 2018.gada 11.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-727/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0111.A420223217.3.L) 6.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2016.gada 18.augusta lēmumu lietā Nr. SKA-1312/2016 (680031816).

Lēmums par
īpašuma
atsavināšanu

Tā kā atsavināšana notiek privāttiesību jomā, lēmums par īpašuma atsavināšanu nav administratīvais akts un arī visas tālākās darbības šajā procesā ir privāttiesiskas.

Tas, ka par pamatu attiecībā uz pieteicēju pieņemto lēmumu atcelšanai bija pašvaldības konstatējums, ka citai personai ir pirkuma tiesības uz nekustamo īpašumu atbilstoši likuma „Par zemes privatizāciju lauku apvidos” 30.²panta otrajai daļai, šo procesu nepadara publiski tiesisku.²⁹⁶

Lēmums par
neatmežotas
zemes
atsavināšanu

Izlemjot jautājumu par zemes, kura vēl nav atmežota, atsavināšanu privātpersonai, valsts vai pašvaldība reizē var arī izlemt, ka turpmāk konkrētā zeme vairs nebūs pieejama sabiedrības izmantošanai Meža likuma 5.panta kārtībā kā valstij vai pašvaldībai piederošs mežs. Tātad lēmums par zemes maiņu šādā gadījumā tomēr būs administratīvais akts.²⁹⁷

12.5. Privatizācijas process

Lēmums par
valsts mantas
atsavināšanu

Privatizācijas process ir ar publiski tiesisku mērķi – valstij un pašvaldībai ir pienākums valstī notiekošās ekonomiskās reformas ietvaros noteiktā laikā veikt īpašuma objektu privatizāciju. Ekonomiskās reformas ietvaros paredzētā valsts un pašvaldību īpašuma privatizācija, kas nodrošina ekonomikas pāreju uz tirgus attiecību principiem, ir valsts politikas jautājums, tātad publisko tiesību, nevis privāto tiesību jautājums.²⁹⁸ Turpretim atsavināšanai, kas nenotiek ekonomiskās reformas ietvaros ar noteiktu publiski tiesisku mērķi, šāda publiski tiesiska rakstura nav. Līdz ar to atsavināšanai vispārīgā kārtībā ir privāttiesisks raksturs.²⁹⁹

Tātad vispārīgi lēmums par valsts mantas atsavināšanu nav pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā, izņemot gadījumus, kad tas skar personu publiskās tiesības. Piemēram, ja par attiecīgā nekustamā īpašuma privatizāciju ir iesniegts privatizācijas ierosinājums, ar šādu lēmumu tiek aizskartas privatizācijas ierosinātāja tiesības uz privatizācijas ierosinājuma izskatīšanu privatizācijas procesu regulējošo normatīvo aktu noteiktajā kārtībā.³⁰⁰

Privatizācijas
priekšnoteikums
– privatizējama
objekts pieder
valstij vai
pašvaldībai

Privatizācija ir pasākumu kopums, kura rezultātā valsts vai pašvaldību īpašuma objekti nonāk privātpersonu īpašumā. Privatizācijas process neaptver privātpersonām piederošu īpašumu nonākšanu citas privātpersonas īpašumā. Tādējādi jebkura objekta privatizācijas priekšnoteikums ir tā atrašanās valsts vai pašvaldības īpašumā.

Administratīvo tiesu kompetencē ir pārbaudīt tikai tādu iestādes lēmumu vai rīcības tiesiskumu, kas attiecas uz valstij vai pašvaldībai piederošo objektu privatizāciju. Savukārt, ja persona vēršas tiesā ar pieteikumu, vēloties privatizēt (iegūt īpašumā) tādu

²⁹⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 17.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-753/2017 (670020716) 6.punkts.

²⁹⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 10.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-838/2017 (A420191615) 8.punkts.

²⁹⁸ Atsauce uz Augstākās tiesas 2006.gada 24.janvāra sprieduma lietā Nr. SKA-21/2006 (C32186602) 13. un 14.punktu.

²⁹⁹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2007.gada 12.marta lēmuma lietā Nr. SKA-260/2007 (b.n.) 9.punktu.

³⁰⁰ Augstākās tiesas 2018.gada 22.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-927/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0222.SKA092718.3.L) 6.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2007.gada 23.maija lēmuma lietā Nr. SKA-251/2007 (A7034706) 10. un 12.punktu.

objektu, kas nav ne valsts, ne pašvaldības īpašumā, tad lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.³⁰¹

Strīds par
dzīvojamo māju
privatizācijas
procesa izpildi

Ar privatizācijas procesa pabeigšanu un privāttiesiska līguma noslēgšanu privatizācijas procesa gaitā pieņemtie administratīvie akti zaudē spēku sakarā ar to izpildi.³⁰² Darbības funkcionāli nepieciešamā zemes gabala noteikšanā kā privatizācijas procesa sastāvdaļa ir izpildītas līdz ar dzīvojamās mājas privatizācijas procesa pabeigšanu, un šādi noteiktā funkcionāli nepieciešamā zemes gabala robežas un platība kļūst saistoša gan personām, kas iegūst īpašumā dzīvokli, gan zemes īpašniekam.³⁰³

Likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” XV nodaļa „Sūdzību un strīdu izskatīšanas kārtība” paredz strīdu, kas rodas dzīvojamo māju privatizācijas procesā, tostarp tādu, kas saistīti ar privatizācijas tehnisko izpildi, izskatīšanas kārtību. Šie strīdi attiecināmi uz publisko tiesību jomu.³⁰⁴

12.6. Zemes uzmērīšana

Lai konstatētu faktisko rīcību, obligāti jākonstatē viena no šādām pazīmēm: 1) privātpersonai ir tiesības prasīt, lai iestāde veiktu šādu rīcību (privātpersonai uz šo rīcību ir tiesības); 2) ar šo rīcību tiek aizskartas privātpersonas tiesības (šīs rīcības rezultātā ir radies vai var rasties personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums).³⁰⁵

Tiesības prasīt
Valsts zemes
dienestam
organizēt zemes
kadastrālo
uzmērīšanu

No Valsts zemes dienesta darbību reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem neizriet minētās iestādes vispārīgs pienākums organizēt zemes kadastrālo uzmērīšanu. Tas savukārt nozīmē, ka personām (izņemot tās, uz kurām attiecas Ministru kabineta 2011.gada 20.decembra noteikumu Nr.971 „Valsts zemes dienesta nolikums” 3.18.punkts un Ministru kabineta 2012.gada 17.janvāra noteikumi Nr. 60 „Kārtība, kādā veic zemes kadastrālo uzmērīšanu par valsts budžeta līdzekļiem”) nav tiesību prasīt, lai Valsts zemes dienests organizē zemes kadastrālo uzmērīšanu.³⁰⁶

Apkopojuma sagatavotāju komentārs: Konkrētais gadījums ir specifisks ar to, ka persona vērsās iestādē (Valsts zemes dienestā) ar lūgumu veikt zemes uzmērīšanu, jo zemes robežu plānā ir noteiktas neprecīzas zemes robežas mērnieka kļūdas dēļ. Veicot

³⁰¹ Augstākās tiesas 2017.gada 12.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1453/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1012.A420305816.2.L*) 7.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2008.gada 26.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-853/2008 (A42449206) 6.punktu; Augstākās tiesas 2009.gada 30.aprīļa lēmumu lietā Nr. SKA-452/2009 (A42462406); Augstākās tiesas 2011.gada 1.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-989/2011 (A8003411) 5.punktu.

³⁰² Atsauce uz Augstākās tiesas 2010.gada 28.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-809/2010 (A42759009) 7.punktu.

³⁰³ Atsauce uz Augstākās tiesas 2010.gada 18.jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-159/2010 (A42635807) 9.punktu.

³⁰⁴ Augstākās tiesas 2018.gada 25.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-810/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0125.A420279416.4.L*) 5.punkts.

³⁰⁵ Augstākās tiesas 2018.gada 19.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1221/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0619.A420314416.5.L*) 7.punkts. Skatīt arī: Administratīvās apgabaltiesas 2018.gada 16.aprīļa lēmuma lietā Nr. A420314416 (*ECLI:LV:ADAT:2018:0416.A420314416.3.L*) 9.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2014.gada 10.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-192/2014 (A420545411) 9.punktu.

³⁰⁶ Augstākās tiesas 2018.gada 19.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1221/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0619.A420314416.5.L*) 7.punkts.

īpašuma robežu apskati, iestāde konstatēja neatbilstības starp personas nekustamā īpašuma zemes robežas plānu un teritorijas plānošanas dokumentiem un robežjošo īpašumu zemes kadastrālās uzmērīšanas dokumentos. Tāpēc iestāde informēja personu, ka saistībā ar to, ka minētā neatbilstība ir radusies mērnieka kļūdas dēļ un kļūdu nevar izlabot, jo mērnieks neturpina savu profesionālo darbību, kļūdas labošanas darbus organizēs iestāde.

13. Sociālās tiesības

Prasījums
piešķirt sociālā
dzīvokļa statusu
privātpašumā
esošam dzīvoklim

Ja saskaņā ar materiālo tiesību normām nevienai personai nav tiesību prasīt noteiktu labumu (proti, nevienai personai nav tiesību prasīt piešķirt privātpašumā esošam dzīvoklim sociālā dzīvokļa statusu), pamats atteikt pieteikuma pieņemšanu ir nevis personas subjektīvo tiesību neesība, bet tas, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, tas ir, pieteikuma pieņemšana atsakāma, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, nevis 8.punktu.³⁰⁷

Īres līgums, kas
noslēgts sociālās
palīdzības
ietvaros

Dzīvojamās telpas izīrēšana sociālās palīdzības ietvaros ir divpakāpju process, kura pirmajā stadijā tiek pieņemts publiski tiesisks lēmums, savukārt otrajā stadijā uz šā publiski tiesiskā lēmuma pamata tiek slēgts privāttiesisks līgums. Juridiskajā literatūrā un tiesu praksē šis process nosaukts par divpakāpju teoriju, kad publisko tiesību attiecības tālāk pārvēršas par privāto tiesību attiecībām, kuru tiesiskums nav pakļauts administratīvo tiesu kontrolei.³⁰⁸

Pašvaldības rīcība, sociālās palīdzības ietvaros izīrējot dzīvojamo telpu, ir publiska tiktāl, ciktāl pašvaldība gādā par sociālās palīdzības sniegšanu. Proti, līdz brīdim, kad pašvaldība izlemj par konkrēta veida sociālās palīdzības sniegšanu personai. Turpretī īres tiesiskās attiecības kā tādas ir privāttiesiskas attiecības un no tām izrietošie strīdi, kuri neskar sociālās palīdzības jautājumus, risināmi civiltiesiskā kārtībā.³⁰⁹

³⁰⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 15.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1334/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:0915.SKA-1334-17.1.L*) 3.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2010.gada 22.jūnija lēmumu lietā Nr. SKA-599/2010 (7003110).

³⁰⁸ Atsauce uz Augstākās tiesas 2010.gada 6.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-183/2010 (A7031209) 10.punktu; Augstākās tiesas 2010.gada 3.marta lēmuma lietā Nr. SKA-328/2010 (A42858309) 8.punktu; Briede J. Administratīvais akts. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2003, 102.lpp.

³⁰⁹ Augstākās tiesas 2016.gada 22.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1588/2016 (680073016) 7.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2013.gada 29.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-743/2013 (680008113) 8.punktu.

14. Tiesības uz informāciju un atbildi pēc būtības

14.1. Vispārīgie jautājumi

Situācija, kad neatbildēšana uz iesniegumu ir vērtējama kā faktiskā rīcība

Neatbildēšana vai nepienācīga atbildēšana uz iesniegumu kā faktiskā rīcība vērtējama tikai tad, ja persona iestādē ir vērsusies, lai iegūtu iestādes viedokli, izziņu vai informāciju par kādu sabiedrisku vai citu jautājumu, ar kuru netiek mainītas personas subjektīvās tiesības.³¹⁰ Savukārt, ja persona iesniegumā iestādei lūdz konkrētu rīcību, nevis sagaida tikai atbildi uz iesniegumu, šāds iesniegums nav atzīstams par iesniegumu Iesniegumu likuma izpratnē.³¹¹

Iestādes rīcība, nesniedzot vai atsakoties sniegt personai uzziņu

Administratīvā procesa likums paredz tiesas kontroli gadījumos, ja iestāde nesniedz pieprasīto uzziņu vai atsaka uzziņas sniegšanu. Proti, tiesas kompetencē ir pārbaudīt, vai iestāde ir pamatoti nesniegusi vai atteikusies sniegt uzziņu. Tiesai ir jāpārbauda, vai iestādes rīcība, nesniedzot uzziņu, nepamatoti neliedz iespēju personai realizēt Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības iegūt informāciju par tiesību normu interpretāciju un gūt priekšstatu, kā iestāde noteiktajos faktiskajos apstākļos piemēros tiesību normas un kādas tiesiskās sekas personai var iestāties.

No minētā izriet, ka iestādes atteikums sniegt uzziņu, neatkarīgi no tā pamatojuma, saskaņā ar likumu ir izskatāms administratīvā procesa kārtībā, skatot lietu pēc būtības. Tādējādi secinājums, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, nepamatoti ierobežo personas tiesības pēc būtības pārbaudīt tiesā iestādes atteikumu sniegt uzziņu.³¹²

Iestādes rīcība, prasot papildu informāciju, kura nav nepieciešama atbildes sniegšanai

Pašvaldības rīcība, lūdzot pieteicējam sniegt papildu informāciju, norādot konkrēta dokumenta datumu, numuru un pilnu nosaukumu, ja pašvaldībai ir saprotams informācijas pieprasījums, ir pieteicēja bezjēdzīga tramdīšana un ir atzīstama par pašvaldības atteikumu sniegt prasīto informāciju.

Atbilstoši Informācijas atklātības likuma 15.panta otrajai daļai atteikumu sniegt informāciju var apstrīdēt un pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Tādējādi pašvaldības rīcība, neizsniedzot pieteicējam viņa pieprasīto informāciju, ir pārbaudāma administratīvā procesa kārtībā.³¹³

³¹⁰ Atsauce uz Augstākās tiesas 2009.gada 23.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-289/2009 (A7024508) 6.punktu.

³¹¹ Augstākās tiesas 2017.gada 28.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-702/2017 (A420266316) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu nama 2016.gada 17.novembra lēmuma lietā Nr. A420266316 5.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2009.gada 21.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-797/2009 (A7020209) 13.punktu.

³¹² Augstākās tiesas 2017.gada 26.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1160/2017 (A420265916) 6.punkts.

³¹³ Augstākās tiesas 2017.gada 22.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1565/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1122.SKA156517.4.L) 8.punkts.

**Informācijas
sniegšana/
nesniegšana par
pacienta
veselības stāvokli**

Informācijas sniegšana/nesniegšana par pacienta veselības stāvokli ir cieši saistīta ar ārstniecības procesu un zināmā mērā ir ārstniecības procesa sastāvdaļa. Savukārt ārstniecības procesā slimnīcas (ārsti) neīsteno valsts pārvaldes pilnvaras, bet gan darbojas privāto tiesību jomā. No minētā izriet, ka atteikums izsniegt informāciju par pacienta veselības stāvokli nav pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā.³¹⁴

**Personas tiesības
uz iestādes rīcībā
esošu
informāciju**

[1] Administratīvā procesa dalībnieka statuss nevar liegt personai tiesības uz informāciju Informācijas atklātības likuma ietvaros, ja vien tas neattiecas uz informāciju, kas jau ir ierosinātās administratīvās lietas materiālos.³¹⁵ Vēl jo vairāk šīs tiesības piemīt personai, kura nav cita administratīvā procesa dalībniece, jo persona tika saukta pie administratīvās atbildības.³¹⁶

[2] Ja procesa dalībnieks vēlas iegūt papildu ziņas, iespējams, arī jaunus pierādījumus, kas neatrodas jau ierosinātās administratīvās lietas materiālos, bet iestāde liedz tiem pieeju, procesa dalībnieks ir tiesīgs vērsties tiesā ar atsevišķu pieteikumu, aizstāvot Latvijas Republikas Satversmē un Informācijas atklātības likumā paredzētās tiesības uz informāciju.³¹⁷

14.2. Valsts prezidents

Iesniegumu likuma regulējums attiecas ne tikai uz valsts pārvaldes iestādēm, bet uz visiem Latvijas valsts orgāniem, arī Valsts prezidentu.³¹⁸ Taču iepriekš minētais regulējums ietver tikai tiesības saņemt atbildi uz iesniegumu pēc būtības. Šīs tiesības sevī neietver citas faktiskās vai tiesiskās darbības, kuras iestāde varētu veikt savas kompetences ietvaros.³¹⁹

**Valsts prezidenta
politiskā darbība**

No Valsts prezidenta, kurš ir valsts augstākā amatpersona, vairāk nekā no jebkuras citas amatpersonas var gaidīt, ka viņš ir politiski aktīvs, interesējas par Latvijas valsts iekārtas pamatprincipu, tostarp taisnīguma principa, ievērošanu valsts dzīvē un izrāda iniciatīvu sabiedriski nozīmīgu jautājumu risināšanā.

Tomēr tas nenozīmē, ka Valsts prezidentam jāiestājas par katra atsevišķa sabiedrības locekļa personīgo lietu. Tas nav nedz saprātīgi iespējams, nedz arī izriet no Iesniegumu likumā paredzētajām privātpersonu tiesībām saņemt atbildi uz iesniegumu. Tādēļ Valsts prezidenta izvēle iesaistīties vai neiesaistīties konkrēta sabiedriska jautājuma risināšanā izriet no viņa politiskās darbības, kura nav pakļauta administratīvās tiesas kontrolei.³²⁰

³¹⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 30.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1568/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1130.SKA156817.7.L*) 6.punkts.

³¹⁵ Atsauce uz Augstākās tiesas 2017.gada 20.janvāra lēmumu lietā Nr. SKA-172/2017 (670015715).

³¹⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 26.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-173/2017 (680076815) 6.punkts.

³¹⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 20.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-172/2017 (670015715) 8.punkts.

³¹⁸ Atsauce uz Augstākās tiesas 2009.gada 14.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-916/2009 (A7040709) 6.punktu.

³¹⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 10.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-978/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1003.SKA-0978-17.3.L*) 6.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2007.gada 8.marta sprieduma lietā Nr. SKA-69/2007 (A42157904) 8.punktu.

³²⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 10.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-978/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1003.SKA-0978-17.3.L*) 7.punkts.

Valsts prezidenta
rīcība saistībā ar
apmeklētāju
pieņemšanu

Iestādei ir pienākums nodrošināt apmeklētāju pieņemšanu, ja konkrētās iestādes darbības veids un funkciju būtība prasa nodrošināt iestādes pieejamību sabiedrībai un iespēju indivīdiem izrunāt ar iestādi risināmos jautājumus klātienē.

Lai atzītu, ka privātpersonai ir tiesības pieprasīt tikšanos ar konkrētu amatpersonu, citastarp jākonstatē, ka attiecīgās amatpersonas kompetencē jeb pienākumos ir privātpersonu interesējošā jautājuma risināšana un ka privātpersonai no tiesību normām izriet tiesības pieprasīt, lai attiecīgā amatpersona konkrēto jautājumu risina.

Valsts prezidents īsteno sev piešķirtās pilnvaras, balstoties uz saviem politiskajiem apsvērumiem par sabiedrības interesēm. Lai arī tiesību normas neliedz privātpersonām vērsties pie Valsts prezidenta ar lūgumu tikties, tās nedod tiesības personām šādu tikšanos pieprasīt. Tas, par kādiem jautājumiem un kādas personas pieņemt un uz klausīt, ir tikai Valsts prezidenta personīga izvēle, kas balstās viņa politiskajā redzējumā un kas līdz ar to nav pakļauta tiesas kontrolei. Valsts prezidenta rīcība saistībā ar apmeklētāju pieņemšanu nav faktiskā rīcība.³²¹

14.3. Deputāti

Likumi, kas regulē personu tiesības vērsties iestādē ar iesniegumu un saņemt atbildi, neparedz indivīda tiesības uz amatpersonas vai iestādes viedokli, tas ir, indivīdam likums nepiešķir tiesības ar tiesas starpniecību panākt, ka amatpersonas pauž savu subjektīvo attieksmi vai nostāju kādā jautājumā. Viedokļa izteikšanas pārbaude neietilpst tiesas kontroles kompetencē. Tiesa nevar ne uzlikt pienākumu sniegt viedokli, ne pārbaudīt, vai amatpersonai vispār ir viedoklis, kā arī vai sniegtais viedoklis ir pareizs vai patiess.³²²

Deputātu
atbildēšana uz
iedzīvotāju
iesniegumiem

No Administratīvā procesa likuma 2.panta 2.punkta, 103.panta un 184.panta normām izriet, ka administratīvo tiesu kontrolei ir pakļautas izpildvaras darbības, kuras attiecas uz konkrētām publiski tiesiskajām attiecībām starp valsti un privātpersonu un kuras izpaužas administratīvā akta, faktiskās rīcības vai publisko tiesību līguma formā. Savukārt no šā likuma 1.panta trešās daļas 3.punkta (kas atbilstoši judikatūrai ir attiecināms gan uz administratīvo aktu, gan uz faktisko rīcību) secināms, ka politiski lēmumi un rīcība nav uzskatāmi par administratīvajiem aktiem vai faktisko rīcību un netiek pakļauti administratīvo tiesu kontrolei.³²³

Saziņa ar savas valsts vēlētajiem un pilsoņiem ir deputāta politiskās darbības daļa, līdz ar to tās rīcības pārbaude nav tiesas ziņā. Tās pareizību un efektivitāti novērtē vēlētajš, izmantojot savas vēlēšanas tiesības.³²⁴

³²¹ Augstākās tiesas 2017.gada 1.marta lēmuma lietā Nr. SKA-827/2017 (680087216) 8. un 12.punkts.

³²² Augstākās tiesas 2017.gada 6.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1225/2017 (ECLI:LV:AT:2017:0906.SKA-1225-17.1.L) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 3.maija lēmuma lietā Nr. 680028717 4.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2011.gada 22.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-976/2011 (A421017609) 9.punktu.

³²³ Atsauce uz Augstākās tiesa 2017.gada 1.marta lēmumu lietā Nr. SKA-827/2017 (680087216).

³²⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 6.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1225/2017 (ECLI:LV:AT:2017:0906.SKA-1225-17.1.L) 5.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2011.gada 1.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-986/2011 (A7030311) 4.punktu; Augstākās tiesas 2012.gada 10.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-3/2012 (A42664908) 13.punktu.

Apkopoējuma sagatavotāju komentārs: Konkrētajā gadījumā persona vērsās pie pašvaldības deputātes (frakcijas vadītājas) saistībā ar jautājumiem par ieceri paaugstināt skolotāju algas, kā arī konkrētās deputātes viedokli par šo jautājumu (proti, par algu paaugstināšanu skolotājiem).

14.4. Satversmes aizsardzības birojs

Vispārējam informācijas sniegšanas un tā tiesiskuma kontroles regulējumam, kas noteikts Informācijas atklātības likumā, attiecībā uz Satversmes aizsardzības biroju kā valsts drošības iestādi ir noteikta speciāla kārtība, kas ir būtiski atšķirīga. Atbilstoši tam atšķirīga ir gan pati informācijas sniegšanas kārtība, gan kontrole pār to. Valsts drošības iestāžu likuma 17. un 26.panta un Satversmes aizsardzības likuma 13.panta normas noteic ierobežotu jautājumu loku, kas ir pakļauts tiesas kontrolei, vienlaikus paredzot ģenerālprokurora un viņa īpaši pilnvarotu prokuroru kompetenci Satversmes aizsardzības biroja darbības atbilstības likumiem uzraudzībā. Tādējādi ir secināms, ka Satversmes aizsardzības biroja darbība informācijas sniegšanas jautājumā nav pakļauta tiesas kontrolei.³²⁵

SAB darbība
informācijas
sniegšanā

³²⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 18.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-1240/2017 (670007717) 5. un 6.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 3.maija lēmuma lietā Nr. 670007717 6.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 15.jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-272/2012 (A420823710) 9.punktu.

15. Valsts dienests

15.1. Vispārīgie jautājumi

Administratīvais akts ir tikai tāds attiecībā uz amatpersonu pieņemts iestādes lēmums, kas:

- 1) ietekmē amatpersonas tiesisko statusu (tiek nodibināts, mainīts vai izbeigts amatpersonas tiesiskais statuss);
- 2) paredz amatpersonas disciplināro sodīšanu;
- 3) būtiski ietekmē amatpersonas cilvēktiesības.

Ja nepastāv neviena no minētajām pazīmēm, tad iestādes lēmums, kas attiecas uz amatpersonu, ir iestādes iekšējs lēmums. Tādā gadījumā tas skar amatpersonu tikai kā iestādes sastāvdaļu, bet neietekmē šīs personas kā privātpersonas subjektīvās tiesības. Tādējādi tas neietekmē attiecības uz āru (ārpus iestādes) un līdz ar to nav administratīvais akts.³²⁶

15.2. Konkurss uz amata vietu

[1] Lēmumi, kas pieņemti amata konkursa procesa ietvaros un kuriem vēl nav galīgā noregulējuma rakstura, ir starplēmumi, kas atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 3.punktam nav administratīvie akti un tāpēc nav pārsūdzami administratīvā procesa kārtībā. Taču lēmums, ar kuru persona izslēgta no tālākas dalības pretendentu uz prokurora amatu atlasē, var tikt uzskatīts par tādu, kas pats par sevi skar būtiskas personas tiesības un tiesiskās intereses vai būtiski apgrūtina to īstenošanu. Tādējādi personai ir subjektīvās tiesības šādus lēmumus pārsūdzēt, un tiesai ir jāpārbauda to tiesiskums.³²⁷

[2] Pretendentam, kurš piedalījies atklātā konkursā uz ierēdņa amatu, ir tiesības apstrīdēt un pārsūdzēt lēmumu par cita pretendenta iecelšanu amatā.³²⁸ Tieši lēmumam par pretendenta iecelšanu vakantajā valsts civildienesta ierēdņa amatā ir galīgā noregulējuma raksturs konkrētajā administratīvajā procesā. Tāpēc tieši šā lēmuma tiesiskums ir jāpārbauda apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas procesā.³²⁹

Konkursa uz Eiropas Savienības Revīzijas palātas locekļa amatu atšķirība no parasta civildienesta ierēdņa amata konkursa ir tikai apstākļi, ka atlases procedūra Latvijas Republikas ietvaros ir vainagojusies ar politiska lēmuma pieņemšanu. Tomēr, ja valsts ir izvēlējusies kandidātu meklēšanu atklātā konkursa formātā, tā nevar pieļaut

Kritēriji, lai
lēmumu attiecībā
uz ierēdņi atzītu
par AA

Lēmumi amata
konkursa
ietvaros

Pretendentu
atlases procesa
tiesiskuma
pārbaude

³²⁶ Augstākās tiesas 2018.gada 17.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1149/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:0517.A420302717.9.L*) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 2018.gada 12.marta lēmuma lietā Nr. A420302717 (*ECLI:LV:ADRJJTN:2018:0312.A420302717.7.L*) 5.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2009.gada 27.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-123/2009 (A42275005) 8.punktu.

³²⁷ Augstākās tiesas 2015.gada 26.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-862/2015 (A420399012) 7. un 8.punkts.

³²⁸ Atsauce uz Augstākās tiesas 2013.gada 5.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-376/2013 (680103412) 8.punktu; Augstākās tiesas 2013.gada 24.maija lēmuma lietā Nr. SKA-514/2013 (680130912) 5.punktu.

³²⁹ Augstākās tiesas 2015.gada 16.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-441/2015 (A420370014) 5.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2007.gada 6.jūlija sprieduma lietā Nr. SKA-136/2007 (A42246805) 11.punktu.

atlases procedūras patvaļu un vienlīdzības principa pārkāpumus. Šādā gadījumā katram pretendētājam ir tiesības uz tādu konkursu, kurā netiek pārkāpts patvaļas aizlieguma princips un atšķirīgas attieksmes aizlieguma princips, bet novērtējums tiek veikts pēc tādiem pašiem kritērijiem kā pārējiem pretendentiem, un nav pieļautas novērtējuma un lietderības apsvērumu kļūdas. Tādējādi, kaut arī administratīvā tiesa nevar pārbaudīt galīga lēmuma (kas ir pieņemts Latvijas Republikas ietvaros) tiesiskumu, tiesu kontrolei ir pakļauta pretendenta atlases procesa tiesiskuma pārbaude.³³⁰

15.3. Ierēdņa disciplinārbildība

[1] Personas interese sodīt amatpersonu nav uzskatāma par tādu tiesisku interesi, kas būtu aizstāvama tiesā.³³¹ Šāda atziņa ir piemērojama gan attiecībā uz personu lūgumiem tiesai saukt amatpersonas pie disciplinārbildības, gan personu lūgumiem saukt amatpersonas pie administratīvās atbildības vai kriminālatbildības.³³²

Tādējādi gadījumos, kad persona lūdz saukt pie disciplinārbildības valsts amatpersonas, kuru disciplinārbildības jautājumi vispārīgi būtu pārbaudāmi administratīvā procesa kārtībā (piemēram, ierēdņu disciplinārbildības jautājumi), pieteikumu atsaka pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu. Savukārt gadījumos, kad persona lūdz saukt pie disciplinārbildības valsts amatpersonas, kuru disciplinārbildības jautājumi nav pārbaudāmi administratīvā procesa kārtībā (piemēram, tiesnešu disciplinārbildības jautājumi), vai kad persona lūdz amatpersonu saukt pie administratīvās atbildības vai kriminālatbildības, pieteikumu atsaka pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu.³³³

Ierēdņa saukšana
pie disciplinārās
atbildības

[2] Privātpersonas prasījums sodīt amatpersonu par tās pieņemto lēmumu vai rīcību nav uzskatāms par tādu, kas būtu izskatāms Administratīvā procesa likuma 184.panta ietvaros, jo tas nav ne lūgums pārbaudīt administratīvā akta vai faktiskās rīcības tiesiskumu un lietderību, ne lūgums izvērtēt publisko tiesību līgumu vai noskaidrot privātpersonas publiski tiesiskos pienākumus vai tiesības.

Tādējādi privātpersonas prasījums sodīt amatpersonu par tās pieņemto lēmumu vai rīcību administratīvajā procesā vispārīgi nav uzskatāms par tādu privātpersonas tiesisko interesi, kas būtu izskatāma tiesā. Ar personas neapmierinātību vien nepietiek, lai viņu atzītu par tādu, kurai piemīt tiesības vai tiesiskās intereses.³³⁴

³³⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 13.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1237/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1013.A420125516.2.L*) 8.punkts.

³³¹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2014.gada 22.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-1060/2014 (680048114) 5.punktu; Augstākās tiesas 2015.gada 23.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1459/2015 (670015415) 5.punktu; Augstākās tiesas 2016.gada 29.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1254/2016 (670010716) 5.punktu.

³³² Augstākās tiesas 2017.gada 19.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-906/2017 (670002117) 5.punkts.

³³³ Augstākās tiesas 2017.gada 19.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-906/2017 (670002117) 5.punkts

³³⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 20.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-936/2017 (A420261715) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 2.februāra lēmuma lietā Nr. A420261715 20.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2006.gada 28.februāra lēmumu lietā Nr. SKA-161/2006 (A42193204).

Lēmums par
disciplinārlietas
izbeigšanu

Lēmums par disciplinārlietas izbeigšanu, kas ietver atzinumu par to, ka ir izdarīts disciplinārpārkāpums, personai tiesiskas sekas nerada un pats par sevi nerada arī nekādu ietekmi uz amatpersonas civiltiesībām. Amatpersonai ir jārēķinās ar to, ka tās darbība un dienesta pienākumu izpilde ir pakļauta tiesību normās noteiktai kontrolei. Taču ne katra valsts pārvaldes rīcība vai lēmums, kas pieņemts attiecībā uz amatpersonu, ir pakļauts tiesas kontrolei.³³⁵

15.4. Ierēdņa darba novērtēšana un pārcelšana

[1] Iestādes vadītāja lēmums par ierēdņa novērtējuma apstiprināšanu ir iekšējs tiesību akts, jo novērtēšanas mērķis ir iestādes darba organizēšana. Likumdevējs ir paredzējis, ka šāds lēmums ir pārbaudāms nevis administratīvajā tiesā, bet valsts pārvaldes ietvaros.³³⁶

Ierēdņa
novērtējums

[2] Ierēdņa darbības novērtējums, kurš tiek izmantots lēmumu par ierēdņa mēnešalgas noteikšanai vai statusa izmaiņām, ir starplēmums. Vēl pirms administratīvā akta nodošanas izvērtēšanai administratīvajai tiesai starplēmumu var apstrīdēt augstākā iestādē un pārsūdzēt administratīvajā tiesā, ja tas jau pats par sevi skar būtiskas personas tiesības vai tiesiskas intereses vai būtiski apgrūtina to īstenošanu.³³⁷

Pazīmes, kas var liecināt, ka ar pārcelšanu ir būtiski aizskartas ierēdņa civiltiesības, ir:

1) ierēdņa viedokļa uzklauššana un izvērtēšana pirms lēmuma par pārcelšanu pieņemšanas (personas neuzklauššana pirms to skaroša lēmuma pieņemšanas būtu pretēja ar civiltiesībām uz cilvēka cieņas aizsardzību);

Būtisks ierēdņa
tiesību
aizskārums
ierēdņa
pārcelšanas
gadījumā

2) amata, uz kuru ierēdnis pārcelts, atbilstība ierēdņa izglītībai, kvalifikācijai un profesionālajām iemaņām (saistīta ar Satversmes 101.pantā noteiktajām tiesībām pildīt valsts dienestu un 106.pantā nostiprinātajām ikviena pamattiesībām brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai; pārcelšana amatā, par kuru zināms, ka ierēdnim nav kvalifikācijas tā veikšanai, būtu līdzvērtīga atlaišanai no dienesta);

3) iepriekšējā atalgojuma un sociālo garantiju saglabāšana (saistīta ar civiltiesībām uz īpašumu);

³³⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 19.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1047/2017 (670004217) 5.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2015.gada 17.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-665/2015 (A420366913) 10. un 12.punktu; Augstākās tiesas 2015.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-175/2015 (A420507411) 6.punktu.

³³⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 17.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-761/2017 (670021716) 7.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2016.gada 16.decembra lēmuma lietā Nr. 670021716 3.2.punktu.

³³⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 17.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-761/2017 (670021716) 7.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2016.gada 16.decembra lēmuma lietā Nr. 670021716 3.2.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2010.gada 22.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-127/2010 (A42466207) 13. un 14.punktu.

4) darbavietas fiziskā pieejamība (aktuāla, ja pārceļ uz citu apdzīvotu vietu; var ietekmēt cilvēktiesības brīvi izvēlēties dzīvesvietu un tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi).³³⁸

15.5. Ierēdņa atlīdzinājums

Lēmums par ierēdņa mēnešalgas noteikšanu ir administratīvais akts.³³⁹ Minētā atziņa ir attiecināma ne tikai uz ierēdņiem, bet arī uz citām amatpersonām. Tādējādi jebkāds lēmums par mēnešalgas noteikšanu amatpersonai būtiski skar šīs amatpersonas tiesības uz darba samaksu. Līdz ar to šādu lēmumu tiesiskums ir pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā.³⁴⁰

Lēmums par
mēnešalgu

Lēmums par prēmijas vai naudas balvas neizmaksāšanu ir iestādes iekšējs lēmums. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajai daļai iekšējs lēmums tikai tad ir pārsūdzams tiesā, ja tas būtiski ierobežo amatpersonas cilvēktiesības. Lēmums par prēmijas (naudas balvas) neizmaksāšanu nav tāds, kas būtiski skartu amatpersonas cilvēktiesības. Tas skaidrojams ar apstākli, ka prēmija (naudas balva) atšķirībā no amatalgas nav regulārs noteikta apjoma maksājums, ar kuru amatpersona var rēķināties kā garantētu ienākumu. Tādējādi lēmums par prēmijas (naudas balvas) neizmaksāšanu nav pārsūdzams tiesā administratīvā procesa kārtībā.³⁴¹

Lēmumi par
prēmiju (naudas
balvu)
neizmaksāšanu

³³⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 13.marta lēmuma lietā Nr. SKA-829/2017 (670022516) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2016.gada 28.decembra lēmuma lietā Nr. 670022516 14.punktu.

³³⁹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2010.gada 22.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-127/2010 (A42466207) 14.punktu.

³⁴⁰ Augstākās tiesas 2010.gada 30.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-407/2010 (A42670909) 8.punkts.

³⁴¹ Augstākās tiesas 2018.gada 25.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1177/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0525.SKA117718.3.L) 6.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2018.gada 23.marta lēmuma lietā Nr. 670004118 (ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0321.17827.1.L) 3.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2009.gada 7.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-779/2009 (A7015009) 9. un 10.punktu; Augstākās tiesas 2011.gada 7.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-712/2011 (A42927509) 16.punktu; Augstākās tiesas 2010.gada 20.maija sprieduma lietā Nr. SKA-282/2010 (A42475606) 16.punktu; Augstākās tiesas 2017.gada 6.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1506/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1006.A420263017.2.L) 3.punktu.

16. Valsts pārvaldes darbība

16.1. Vispārīgie jautājumi

Kontrole pār
normatīvo aktu
izstrādi

Administratīvās tiesas kompetencē neietilpst uzlikt iestādēm pienākumu veikt darbības, kas saistītas ar normatīvo aktu izstrādi vai iestāžu veidošanu. Administratīvā procesa kārtībā nav veicama kontrole pār valsts pārvaldes darbību normatīvo aktu izstrādes jomā.³⁴²

16.2. Centrālā vēlēšanu komisija

Lēmuma
pārsūtīšana
kompetentajai
iestādei

Vēlēšanu komisija, saņemot informāciju, ka pieteicējs, iespējams, ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu, šo informāciju ar Vēlēšanu komisijas lēmumu ir pārsūtījusi Valsts policijai, proti, institūcijai, kuras kompetencē ir ar iespējama noziedzīga nodarījuma izdarīšanu saistīto apstākļu noskaidrošana. Tādējādi Vēlēšanu komisija konkrētajā gadījumā ir rīkojusies kā jebkura persona, kuras rīcībā ir nonākušas ziņas par iespējamu noziedzīgu nodarījumu un kura līdz ar to izmanto tiesības ar attiecīgo informāciju vērsties izmeklēšanas iestādēs (Kriminālprocesa likuma 369.panta otrā daļa). Līdz ar to secināms, ka konkrētais Vēlēšanu komisijas lēmums nav vērst uz galīga rakstura publiski tiesisku seku radīšanu pieteicējam valsts pārvaldes jomā. Tāpat ar šo lēmumu pieteicējam nav radītas galīga rakstura faktiskas sekas publisko tiesību valsts pārvaldes jomā. Ar Vēlēšanu komisijas lēmumu pašu par sevi vispār netiek radītas nekāda rakstura galīgas sekas, jo lēmums ir vērst uz informācijas nodošanu kompetentajai iestādei, lai tajā, iespējams, tiktu uzsākts kriminālprocess.

Vēlēšanu komisijas lēmums par informācijas pārsūtīšanu kompetentajai iestādei nav pieņemts administratīvā procesa ietvaros, un tas nav ne administratīvais akts, ne faktiskā rīcība, ne arī procesuāls lēmums. Tas nozīmē, ka Vēlēšanu komisijas lēmuma kontrole nav pakļauta administratīvo tiesu kontrolei.³⁴³

16.3. Uzņēmumu reģistrs

Kriminālprocesa
ietvaros
pieņemtā
lēmuma izpilde

Administratīvā tiesa nevar pārvērtēt kriminālprocesuālā lēmuma tiesiskumu vai veikt kriminālprocesuālā lēmuma izpildes pareizības izvērtēšanu. Uzņēmumu reģistra lēmums, ar kuru nolemts reģistrēt pieteicēja mantai arestu, nerada pieteicējam tiesiskās sekas, un līdz ar to šāds lēmums nav administratīvais akts, kas būtu pārsūdzams tiesā Administratīvā procesa likumā paredzētajā kārtībā. Turklāt likumdevējs tieši paredzējis, ka Uzņēmumu reģistrs reģistrē kompetentu iestāžu vai amatpersonu lēmumus un rīkojumus, ar kuriem piemērots nodrošinājuma līdzeklis, nepieņemot atsevišķu lēmumu.³⁴⁴

³⁴² Augstākās tiesas 2018.gada 26.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-928/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0426.SKA092818.4.L) 7.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2016.gada 16.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1554/2016 (670017416) 6.punktu.

³⁴³ Augstākās tiesas 2017.gada 25.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1508/2017 (ECLI:LV:AT:2017:0925.SKA-1508-17.2.L) 7.punkts.

³⁴⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 7.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1385/2017 (ECLI:LV:AT:2017:0907.SKA-1385-17.1.L) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 22.jūnija lēmuma lietā Nr. 670011017 6.punktu.

Rīcība un lēmumi, izpildot tiesas spriedumu civillietā

Uzņēmumu reģistra rīcība un lēmumi, izpildot tiesas spriedumu civillietā, neatbilst ne faktiskās rīcības, ne administratīvā akta pazīmēm. Tiem nav patstāvīga nozīme, jo tie ir pakārtoti sprieduma izpildei civillietā. Līdz ar to secināms, ka administratīvais process nav atbilstošais līdzeklis, lai pārbaudītu, vai ir izdarīts viss, kas nopriests ar spriedumu civillietā. Jautājumi par sprieduma izpildes pareizību civillietā risināmi, izmantojot civilprocesuālos līdzekļus.³⁴⁵

Lēmums par dalībnieku sapulces sasaukšanu

Lai starplēmuma tiesiskums būtu pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā, tam atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 3.punktam jābūt izdotam administratīvā procesa ietvaros.

Lēmums par dalībnieku sapulces sasaukšanu, neatkarīgi no tā, vai to dara sabiedrības pārvaldes institūcija vai Uzņēmumu reģistrs, kā starplēmums iekļaujas procesā, kas noslēdzas ar privāttiesiska dalībnieku lēmuma pieņemšanu, kura tiesiskuma pārbaude paredzēta vispārējās jurisdikcijas tiesā. Tātad šāds starplēmums nav pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā.³⁴⁶

Valsts darba inspekcijas lēmumu tiesiskā daba

16.4. Valsts darba inspekcija

Ja administratīvais akts uzliek pienākumu darba devējam, tas ir darba devēja subjektīvās tiesības skarošs. Savukārt, ja inspekcija pēc darbinieka pieprasījuma nekonstatē pārkāpumus un nekādu pienākumu darba devējam neuzliek, tā ir atteikusies izdot iesniedzējam labvēlīgu administratīvo aktu jeb izdevusi negatīvo administratīvo aktu. Administratīvie akti (gan pozitīvie – pienākumu uzliekošie vai tiesības piešķirošie, gan negatīvie – atteikumi) ir apstrīdami un vēlāk pārsūdzami tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.³⁴⁷

³⁴⁵ Augstākās tiesas Departamentu priekšsēdētāju 2018.gada 12.novembra sēdes lēmuma 6.punkts. Skatīt arī: Augstākās tiesas 2018.gada 27.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1220/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:1127.SKA122018.10.L*) 8.punkts.

³⁴⁶ Augstākās tiesas 2018.gada 14.decembra spriedums lietā Nr. SKA-251/2018 (*ECLI:LV:AT:2018:1214.A420171515.2.S*) 9.punkts.

³⁴⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 27.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1537/2017 (*ECLI:LV:AT:2017:1127.SKA153717.3.L*) 15.punkts.

17. Pašvaldības

17.1. Vispārīgie jautājumi

Lemjot par tāda pieteikuma pieļaujamību, kurā persona ir sūdzējusies par pašvaldības rīcību publiski tiesisko funkciju izpildē, vispirms izšķiroša nozīme piešķirama tam, kāds ir pārsūdzētās pašvaldības rīcību saturs. Proti, primāri noskaidrojams, vai personas iebildumi ir saistāmi ar pašvaldības rīcību, kas izpaudusies kā attiecīgās publiski tiesiskās funkcijas neizpilde (vai nepienācīga izpilde tādā kvalitātē, ka faktiski uzskatāms, ka attiecīgā funkcija nav izpildīta), vai arī personas iebildumi ir vērsti pret atsevišķām nepilnībām (kvalitātes defektiem) autonomās funkcijas izpildē.³⁴⁸

Situācijā, kurā pašvaldība savu autonomo funkciju nepilda vispār vai izpildījuma kvalitāte ir tik zema, ka faktiskā situācija ir pielīdzināma tai, kurā attiecīgā funkcija netiktu pildīta vispār, ir uzskatāms, ka pašvaldība ir rīkojusies publisko tiesību jomā. Proti, pašvaldība šādā gadījumā nav izpildījusi no tiesību normām (likuma „Par pašvaldībām” 15.panta) izrietošu pienākumu, un attiecīgi personai, kuras tiesībām vai tiesiskajām interesēm šī bezdarbība ir radījusi tiešu aizskārumu, ir tiesības vērsties administratīvajā tiesā savu tiesību aizsardzībai.³⁴⁹

Pašvaldības
rīcība likumā
noteikto funkciju
izpildē

Savukārt gadījumā, ja attiecīgā autonomā funkcija vispārīgi tiek pildīta, pašvaldības vai personas, kurai pašvaldība uzticējusi rūpēties par funkcijas izpildes kvalitāti, turpmākās darbības attiecīgās funkcijas izpildes kvalitātes nodrošināšanas procesā, ja vien pretējais neizriet no citiem normatīvajiem aktiem, nav uzskatāmas par veiktām publisko tiesību jomā. Citiem vārdiem sakot, ja reiz pašvaldība ir nodrošinājusi, kādas autonomās funkcijas izpildi kā tādu, tad ar funkcijas izpildi saistītie uzturēšanas un apsaimniekošanas darbi, ciktāl, kā jau minēts, netiek nonākts tādā situācijā, kurā būtu uzskatāms, ka attiecīgā funkcija vispār nebūtu pildīta, uzskatāmi par veiktiem privāto tiesību jomā. Piemēram, pašvaldības publiski tiesiskā funkcija ir ielu un ceļu uzturēšana, savukārt iestādes vai komersanta, kuram konkrētā uzdevuma veikšana ir uzticēta, rīcība, veicot ceļu apsaimniekošanu, piemēram, ceļu tīrīšanu vai remonta darbus, nav uzskatāma par veiktu publisko tiesību jomā. Līdz ar to šajā gadījumā personai, kurai ar pašvaldības rīcību tiek nodarīts kaitējums, ir tiesības vērsties pret pašvaldību civilprocesuālā kārtībā.³⁵⁰

Lēmums par
interesešu izglītības
apmaksāšanu

Skolas pieprasījums segt mācību maksas daļu rada pieteicējam konkrētas tiesiskās sekas – pienākumu maksāt noteiktu maksājumu. Tādējādi tas ir administratīvais akts. Pret šādu pienākumu, tāpat kā pret lēmumu par maksu nemaksājoša skolēna izslēgšanu no skolas, pieteicējs var vērsties ar pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu. Šādu maksāšanas pienākumu uzliedzoša lēmuma pārbaudi tiesas kontrolei pieteicējs var nodot ar pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu (izpildīta akta prettiesiskuma konstatēšanu).³⁵¹

³⁴⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 7.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-917/2017 (A420332515) 9.punkts.

³⁴⁹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2008.gada 22.aprīļa lēmumu lietā Nr. SKA-324/2008 (A42677507); Augstākās tiesas 2015.gada 21.augusta lēmumu lietā Nr. SKA-567/2015 (A420310014).

³⁵⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 7.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-917/2017 (A420332515) 8.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2011.gada 7.oktobra lēmumu lietā Nr. SKA-957/2011 (A42589108); Augstākās tiesas 2014.gada 20.maija lēmumu lietā Nr. SKA-493/2014 (680002214).

³⁵¹ Augstākās tiesas 2016.gada 13.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-951/2016 (A420395914) 7. un 8.punkts.

[1] Skolēni ir iestādei īpaši pakļautas personas.

Skolēna un valsts attiecībās administratīvie akti ir tādi lēmumi, kuri skar skolēna un valsts attiecību pamatus, piemēram, lēmums par skolēna statusa iegūšanu, lēmums par skolēna pārcelšanu nākamajā klasē, lēmums par skolēna izslēgšanu no skolas. Administratīvie akti ir arī lēmumi, kas piemēro sodu skolēnam (piemēram, aizliegums piedalīties nodarbībā), un lēmumi, kas būtiski skar skolēna cilvēktiesības, piemēram, aizliegums valkāt reliģiskus simbolus.

Turpretim valsts lēmumi par skolēna izglītības iegūšanas organizēšanu ir vērsti uz iekšu un nav administratīvie akti, piemēram, lēmumi par stundu plānojuma noteikšanu, mājas darbu uzdošanu, klašu apvienošanu, uzdevumu novērtējumi. Pie lēmumiem, kas organizē skolēna izglītības iegūšanu, pieskaitāmi arī tādi, kuri reorganizē izglītības iestādes darbību, ciktāl tie būtiski neskar skolēna tiesības iegūt izglītību. Ja iestādes lēmums būtiski apgrūtina vai atņem skolēnam tiesības iegūt izglītību, jo, piemēram, cita skola atrodas īpaši tālu no skolēna dzīvesvietas un nav nodrošinātas iespējas nokļūt skolā, vai cita skola nepastāv vispār, tad šāds lēmums būtu uzskatāms par administratīvo aktu.³⁵²

**Pašvaldības
lēmums izglītības
jomā**

[2] Tādējādi viena no administratīvā akta pazīmēm ir tiesisku seku radīšana, kas vērsta uz administratīvā akta mērķa sasniegšanu.

Lēmums nenoslēdz to procesu, kurā tas pieņemts, un pats par sevi nenoregulē tiesiskās attiecības izglītības jomā. Kā izriet no pieteikumam pievienotajiem dokumentiem, Ķekavas novada dome, pamatojoties uz Ķekavas novada attīstības programmu 2014.–2020.gadam un Rīcības plānu 2016.–2018.gadam, ir apstiprinājusi Ķekavas novada izglītības infrastruktūras attīstības stratēģisko rīcības plānu 2015.–2020.gadam, kur paredzēta Pļavniekkalna sākumskolas pārbūve Katlakalnā.

Lēmums nerada tiesiskas sekas, tas nenodibina, negroza tiesisko situāciju, kas ir nepieciešams, lai lēmumu atzītu par administratīvo aktu. Ievērojot minēto, secināms, ka lēmums, ar kuru uzsākta Pļavniekkalna sākumskolas paplašināšanas projekta realizācija un uzdots izpilddirektoram organizēt sarunu procedūru un slēgt līgumu ar konkursa uzvarētāju, nav pašvaldības aktivitāšu galīgais mērķis, bet tikai atsevišķi elementi izglītības infrastruktūras attīstības stratēģiskā rīcības plāna tapšanā. Savukārt pats šis plāns vērsts uz pašvaldības iepriekš nosprausto politisko mērķu un attīstības uzdevumu īstenošanu.

Līdz ar to lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu.³⁵³

³⁵² Augstākās tiesas 2017.gada 28.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-857/2017 (670022616) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 2016.gada 30.decembra lēmuma lietā Nr. 670022616 2.1.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2010.gada 16.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-408/2010 (A7041309) 5.punktu.

³⁵³ Augstākās tiesas 2017.gada 17.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-644/2017 (670018716) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2016.gada 20.oktobra lēmuma lietā Nr. 670018716 4. un 5.punktu.

Pašvaldības domes deputāta tiesības saņemt informāciju

Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa likuma 13.panta pirmās daļas 2.punkts noteic, ka pašvaldības iestāžu un kapitālsabiedrību vadītājiem un citām amatpersonām deputāta vēlēšanu apgabala teritorijā ir pienākums izsniegt deputātam viņa pilnvaru realizēšanai nepieciešamo dokumentu norakstus. Līdz ar to pašvaldības domes deputātam ir subjektīvas tiesības saņemt informāciju no pašvaldības iestāžu un kapitālsabiedrību vadītājiem un citām amatpersonām.

Ja pašvaldības domes deputātam tiek atteikts sniegt informāciju vai tā vienkārši netiek sniegta, tad pastāv strīds par pašvaldības deputāta subjektīvo publisko tiesību izmantošanu, kas atbilstoši demokrātiskas tiesiskas valsts principam un Administratīvā procesa likuma 2.pantam ir pakļauts administratīvās tiesas kontrolei.³⁵⁴

Pašvaldības papildu informācijas pieprasījums kā atteikums sniegt prasīto informāciju

Pašvaldības rīcība, lūdzot pieteicējam sniegt papildu informāciju, norādot konkrēta dokumenta datumu, numuru un pilnu nosaukumu, ja pašvaldībai ir saprotams informācijas pieprasījums, ir pieteicēja bezjēdzīga tramdīšana un ir atzīstama par pašvaldības atteikumu sniegt prasīto informāciju.

Atbilstoši Informācijas atklātības likuma 15.panta otrajai daļai atteikumu sniegt informāciju var apstrīdēt un pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.³⁵⁵

Pašvaldības rīcība saistošo noteikumu izstrādē

Ministru kabineta 2014.gada 14.oktobra noteikumu Nr. 628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” 92.punkts regulē pašvaldības tiesības ārējā normatīvā akta – pašvaldības saistošo noteikumu – izdošanas procesā. Savukārt pašvaldība, izdodot saistošos noteikumus, tostarp lemjot par noslēguma jautājumu nepieciešamību un saturu, veic likumdošanas funkciju pašvaldības administratīvās teritorijas ietvaros. Pašvaldības rīcība, īstenojot likumdošanas funkciju, nav pārbaudāma administratīvajā tiesā.³⁵⁶

Apkopojuma sastādītāju komentārs: Līdz 2018.gada 3.novembrim šī Ministru kabineta norma paredzēja arī pašvaldības tiesības noteikt termiņu detālplānojuma īstenošanas uzsākšanai (ja par detālplānojuma īstenošanu nebija noslēgts administratīvais līgums).

17.2. Dzīvojamo māju apsaimniekošana

Pašvaldības tiesības iejaukties privāttiesiskos strīdos

Privātajās tiesībās pastāv privātautonomijas princips, kura būtība ir tā, ka indivīdiem ir tiesības brīvi noteikt savstarpējās attiecības. Savukārt iestāde privāttiesiskajās attiecībās ir tiesīga iejaukties tikai tad, ja tas ir noteikts ar normatīvo aktu un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Privātpersonai prasot iestādes iejaukšanos

³⁵⁴ Augstākās tiesas 2018.gada 27.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-888/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1127.SKA088818.7.L) 8.punkts.

³⁵⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 22.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1565/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1122.SKA156517.4.L) 8.punkts.

³⁵⁶ Augstākās tiesas 2018.gada 13.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1439/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0913.SKA143918.4.L) 6.punkts.

privāttiesiskajās attiecībās ārpus iestādes kompetences, tiek prasīta iestādes rīcība privāttiesību jomā, taču administratīvās tiesas kontrolei atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajai daļai var tikt pakļauti tikai tādi prasījumi, kuri izriet no publiski tiesiskajām attiecībām.³⁵⁷

**Pašvaldības
publisko funkciju
izpilde**

Pašvaldības publiski tiesiskā funkcija tostarp ir organizēt dzīvojamo māju pārvaldīšanu un komunālo pakalpojumu piegādi (proti, nodrošināt, lai tā vispār tiktu veikta). Ja pašvaldība ir nolēmusi, ka mājas pārvaldīšanu un komunālo pakalpojumu nodrošināšanu veic pašvaldības komercsabiedrība (proti, privāttiesību juridiskā persona), tad tālākajām attiecībām starp pakalpojuma sniedzēju un saņēmēju ir privāttiesisks raksturs.³⁵⁸ Līdz ar to pieteicēja lūgumi saistībā ar prasījumiem par apsaimniekotāja darbību, kas saistīta ar daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas apsaimniekošanu, attiecināmi uz privāto tiesību jomu un risināmi vispārējās jurisdikcijas tiesā.³⁵⁹

**Prasījumi
saistībā ar
īpašuma
pārvaldīšanu un
apsaimniekošanu**

Īpašuma pārvaldīšana un apsaimniekošana vispārīgi tiek veikta privāto tiesību jomā.³⁶⁰ Tāpēc, ja personas patiesā interese, ar kādu viņš vērsies tiesā, ir risināt strīdu ar dzīvojamās mājas pārvaldnieku par nekustamā īpašuma apsaimniekošanas un komunālo pakalpojumu maksas aprēķinu, arī šāds prasījums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Šāds strīds ir risināms civiltiesiskā kārtībā.³⁶¹

17.3. Bāriņtiesas

**Aizgādības
tiesību strīdu
nošķiršana no
saskarsmes
tiesību strīdiem**

Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 19.panta otro daļu bāriņtiesa izšķir vecāku domstarpības bērna aizgādības jautājumos (izņemot domstarpības par bērna dzīvesvietas noteikšanu) un, ja nepieciešams, pieņem lēmumu. Tas nozīmē, ka gadījumā, ja tiek konstatēts, ka vecāku strīds ir saistīts ar aizgādības tiesību īstenošanu, bāriņtiesai, aizstāvot un aizsargājot bērna tiesības un intereses, ir jāizšķir šis strīds, un šāds bāriņtiesas lēmums ir pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā.³⁶²

³⁵⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 26.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1113/2017 (680010817) 6.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 29.marta lēmuma lietā Nr. 680010817 11.punktu.

³⁵⁸ Atsauce uz Augstākās tiesas 2011.gada 20.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-158/2011 (A7034410) 6.punktu.

³⁵⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 26.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1113/2017 (680010817) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 29.marta lēmuma lietā Nr. 680010817 6.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2014.gada 9.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1131/2014 (670008914) 3.2. un 5.punktu.

³⁶⁰ Atsauce uz Augstākās tiesas 2014.gada 4.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-516/2014 (A420447913) 7.punktu; Augstākās tiesas 2016.gada 28.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-510/2016 (680087115) 3.punktu; Augstākās tiesas 2016.gada 15.augusta lēmuma lietā Nr. SKA-1299/2016 5.punktu.

³⁶¹ Augstākās tiesas 2017.gada 19.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-906/2017 (670002117) 7.punkts.

³⁶² Augstākās tiesas 2017.gada 5.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1129/2017 (A420276016) 5.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2015.gada 25.jūnija lēmumu lietā Nr. SKA-864/2015 (680016715).

Ja vecāki lūdz bāriņtiesai izšķirt no aizgādības tiesībām izrietošu strīdu, bāriņtiesa pieņem lēmumu, kas pārsūdzams administratīvā procesa kārtībā.³⁶³ Savukārt strīdu par saskarsmes tiesībām izlemj tiesa civilprocesuālā kārtībā.³⁶⁴

**Riska
novērtējuma
tiesiskā daba**

Riska novērtējums tiek sniegts procesā par aizgādības tiesībām un galīgi tiek noregulēts bāriņtiesas lēmumā par aizgādības tiesību pārtraukšanu vai neatjaunošanu. Tāpēc darbības un lēmumi, kas pieņemti šā procesa ietvaros, pārbaudāmi, pārsūdzot lēmumu, kas skar pieteicēja aizgādības tiesības. Tā kā riska novērtējums pats par sevi nerada pieteicēja tiesību un tiesisko interešu aizskārumu, tas arī nav atsevišķi pārsūdzams tiesā.³⁶⁵

**Lēmums par
aizbildnības
lietas izbeigšanu**

Bāriņtiesa, pieņemot lēmumu par lietas izbeigšanu, jo tai nav teritoriālās kompetences bērna aizbildnības jautājumā, jo bērna dzīvesvieta nav Latvijā, ir pieņēmusi procesuālas dabas lēmumu. Ar šādu lēmumu vienlaikus izbeidzas bāriņtiesas uzraudzība pār pieteicēju, kas nozīmē, ka pieteicēja tiek atsvabināta no saistībām pret bāriņtiesu. Tādējādi šāds lēmums nerada pieteicējam ne tiesības, ne uzliek pienākumus, līdz ar to nav administratīvais akts.³⁶⁶

**Bāriņtiesas
sniegtā atzinuma
civillietā tiesiskā
daba**

Ne jebkura iestādes darbība ir faktiskā rīcība. Ja iestādes rīkojas civilprocesa ietvaros, tostarp sniedzot atzinumu kā kompetentā iestāde, tā nav faktiskā rīcība Administratīvā procesa likuma 89.panta izpratnē.³⁶⁷

Bāriņtiesas darbības saistībā ar sniegto atzinumu civilprocesa ietvaros pēc tiesas pieprasījuma civillietā nav izskatāms administratīvajā tiesā šo darbību civilprocesuālā rakstura dēļ. Bāriņtiesas atzinumā norādītie apstākļi var tikt apstrīdēti civillietas ietvaros. Līdz ar to arī darbības, kas attiecas uz šāda atzinuma sagatavošanas procesu, tostarp piezīmju pievienošana sēdes protokolam, kurā apspriesti apstākļi atzinuma sagatavošanai, ir darbības, kas tiek veiktas saistībā ar konkrēto civillietu.³⁶⁸

³⁶³ Atsauce uz Augstākās tiesas 2015.gada 25.jūnija lēmumu lietā Nr. SKA-864/2015 (680016715).

³⁶⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 5.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-1129/2017 (A420276016) 6.punkts.

³⁶⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 23.marta lēmuma lietā Nr. SKA-892/2017 (680093916) 3.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2013.gada 31.maija lēmuma lietā Nr. SKA-613/2013 (680023413) 7.punktu.

³⁶⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 23.maija lēmuma lietā Nr. SKA-427/2017 (680025716) 6.punkts.

³⁶⁷ Augstākās tiesas 2018.gada 21.decembra lēmums lietā Nr. SKA-1650/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1221.SKA165018.4.L) 4.punkts. ar atsauci uz Augstākās tiesas 2015.gada 25.februāra lēmumu lietā Nr. SKA-491/2015 (680079614); Augstākās tiesas 2017.gada 3.februāra lēmumu lietā Nr. SKA-739/2017 (670020816).

³⁶⁸ Augstākās tiesas 2018.gada 21.decembra lēmums lietā Nr. SKA-1650/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1221.SKA165018.4.L) 6.punkts.

18. Vides tiesības

Dabas
aizsardzības
plāna
pārsūdzēšana

Dabas aizsardzības plāns nerada tiešas tiesiskās sekas. Tikai izņēmuma gadījumos tiešas sekas izriet no paša dabas aizsardzības plāna (piemēram, atbilstoši Gaujas nacionālā parka likuma 7.panta otrās daļas 3.punktam dabas resursu ieguve ir atļauta, ja tas nepieciešams saskaņā ar dabas aizsardzības plānu).³⁶⁹

Tāpat vispārīgi dabas aizsardzības plāns nav pārsūdzams administratīvajā tiesā, taču nepieciešams konstatēt, vai konkrētajā situācijā tas rada personai tiešas tiesiskās sekas un vai pastāv personas tiesību un tiesisko interešu ierobežojums.³⁷⁰

Lēmums par
ietekmes uz vidi
novērtējumu
nepiemērošanu

Sākotnējā izvērtējuma lēmums, ar kuru tiek atzīts, ka ietekmes uz vidi novērtējums nav nepieciešams, nav atsevišķi pārsūdzams tiesā. Ņemot vērā to, ka lēmums par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras nepiemērošanu pats par sevi nevar radīt kaitējumu videi vai tā draudus, bet to var izraisīt tikai lēmums par plānotās darbības akceptēšanu, tad jebkuri sabiedrības iebildumi nav izvērtējami tiesā atsevišķā tiesvedībā, bet tie var tikt pārbaudīti tiesā, izskatot pieteikumu par darbību akceptējošā lēmuma tiesiskumu.³⁷¹

Atmežošanas
atļauja

Ministru kabineta lēmums atļaut vai neatļaut atmežošanu būvniecības īstenošanai nav uzskatāms par starplēmumu būvatļaujas izdošanas procesā. Šim lēmumam pašam par sevi (papildus būvatļaujai) ir būtiska ietekme uz personas tiesībām būvēt, jo bez atmežošanas atļaujas būvniecība kāpu aizsargjoslas meža teritorijā nav pieļaujama. Ņemot vērā, ka šāds lēmums var tikt pieņemts pēc tam, kad būvatļauja jau ir izdota, nav pamata saistīt šā lēmuma pārsūdzības iespējas ar būvatļaujas pārsūdzēšanu.³⁷²

³⁶⁹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2016.gada 5.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1281/2016 (A420142616) 4.punktu.

³⁷⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 6.aprīļa lēmuma lietā Nr. SKA-904/2017 (670001117) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 2017.gada 12.janvāra lēmuma lietā Nr. 6700011173.punktu.

³⁷¹ Augstākās tiesas 2018.gada 4.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-794/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0104.A420358914.5.L) 7.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 10.oktobra sprieduma lietā Nr. A420358914 (ECLI:LV:ADRJRIT:2017:1010.A420358914.2.L) 9.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2012.gada 30.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-139/2012 (A42991709) 9. un 11.–13.punktu.

³⁷² Augstākās tiesas 2017.gada 11.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1198/2017 (A420267015) 11.punkts.

19. Administratīvo pārkāpumu lietas un kriminālprocess

19.1. Administratīvo pārkāpumu lietu jautājumi

Lēmums (rīcība)
administratīvā
pārkāpuma
lietvedības jomā

No 2012.gada 1.jūlija administratīvo pārkāpumu lietas no administratīvo tiesu pakļautības ir nodotas vispārējās jurisdikcijas tiesu pakļautībā.³⁷³ Tāpat kopš 2013.gada 1.janvāra Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 5.punktā ir noteikts, ka administratīvais akts nav lēmums, kas pieņemts lietvedībā administratīvā pārkāpuma lietā. Tādējādi šobrīd administratīvā procesa kārtībā nav izskatāmi tādi lēmumi (arī iestādes rīcība), kas tiek pieņemti (vai ir pieņemami) administratīvā pārkāpuma lietvedības ietvaros.³⁷⁴

Apcietinājuma kā drošības līdzekļa kriminālprocesā piemērošana un aizturēšana saistībā ar administratīvu pārkāpumu ir savstarpēji nošķirami procesuāli līdzekļi.

Amatpersonas
veikta rīcībā
administratīvā
pārkāpuma lietas
ietvaros

Ja no lietas apstākļiem var secināt, ka personas aizturēšana veikta administratīvā pārkāpuma lietas, nevis kriminālprocesa ietvaros, tad administratīvajai aizturēšanai jānotiek saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa normām administratīvā pārkāpuma gadījumā (252.pants). Taču administratīvā pārkāpuma lietas ietvaros veikta amatpersonu rīcība nav iestādes faktiskā rīcība.

Tātad arī administratīvā pārkāpuma lietas ietvaros veiktu procesuālu darbību pārbaude neietveras administratīvo tiesu kompetencē.

Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 288.panta pirmo daļu administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšana ir piekritīga vispārējās jurisdikcijas tiesām. Iestādes procesuālos lēmumus (rīcību) administratīvā pārkāpuma lietā persona var pārsūdzēt kopā ar galīgo lēmumu, iesniedzot sūdzību vispārējās jurisdikcijas tiesā.³⁷⁵

Brīdinājums par
lēmuma izpildi,
kas pieņemts
administratīvā
pārkāpuma lietā

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 5.punktam lēmums, kas pieņemts lietvedībā administratīvā pārkāpuma lietā, nav administratīvais akts. Līdz ar to arī administratīvā pārkāpuma lietas procesā, tostarp saistībā ar šo lēmumu izpildi, pieņemtie lēmumi nav pakļauti administratīvās tiesas kontrolei. To nemaina arī iestādes brīdinājumā par piespiedu izpildi norādītais, ka minēto brīdinājumu var pārsūdzēt administratīvā procesa kārtībā.³⁷⁶

³⁷³ Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa pārejas noteikumu 13.punkts.

³⁷⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 3.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-517/2017 (680041016) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2016.gada 14.jūlija lēmuma lietā Nr. 680041016 9.punktu.

³⁷⁵ Augstākās tiesas 2017.gada 23.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1546/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1123.SKA154617.5.L) 5.punkts.

³⁷⁶ Augstākās tiesas 2018.gada 25.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-797/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0725.SKA079718.5.L) 5.punkts.

19.2. Kriminālprocesa jautājumi

[1] Administratīvo tiesu kompetencē neietilpst jautājumi, kas saistīti ar kriminālprocesuālu lēmumu pieņemšanu, tostarp par kriminālprocesa ierosināšanu vai atteikšanos ierosināt kriminālprocesu. Likumdevējs to ir skaidri norādījis, izslēdzot no administratīvā akta definīcijas kriminālprocesuālus lēmumus, proti, Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 5.punkts noteic, ka administratīvais akts nav kriminālprocesuāls lēmums. Tādējādi secināms, ka darbības, kas saistītas ar lēmuma par kriminālprocesa uzsākšanu pieņemšanu, ir darbības, kuras tiek veiktas kriminālprocesa ietvaros un kuras Administratīvās tiesu kompetencē neietilpst.

[2] Tā kā kriminālprocesuāli lēmumi nav administratīvie akti, to pārbaude nenotiek administratīvajā tiesā. Administratīvā tiesa nevar lemt, vai būtu uzsākams kriminālprocess saistībā ar pieteicējas norādītajiem apstākļiem. Kriminālprocesuālās darbības un lēmumus, kā arī to kontroli likumdevējs ir regulējis Kriminālprocesa likumā.³⁷⁷

[3] Lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu ir kriminālprocesuāls lēmums – tā pieņemšanu reglamentē Kriminālprocesa likuma normas, kurās noteikts šāda lēmuma pieņemšanas pamats, pieņemšanas un pārsūdzēšanas kārtība. Minētais attiecināms arī uz darbībām, kas ir vērstas uz kriminālprocesuālā lēmuma sagatavošanu, kā arī citām darbībām, kuru veikšana paredzēta Kriminālprocesa likumā. Administratīvo tiesu kompetencē neietilpst risināt jautājumus, kas saistīti ar Valsts policijas vai prokuratūras kompetenci kriminālprocesa uzsākšanā, un administratīvā tiesa nevērtē, cik pamatoti izmeklētājs vai prokurors pieņem lēmumu par kriminālprocesa uzsākšanu. Šie jautājumi risināmi atbilstoši Kriminālprocesa likuma normām, un lēmumi pārsūdzami Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā.³⁷⁸

Kriminālprocesā
pieņemti lēmumi

Prasījumi par
liecinieku
liecībās, kas
sniegtas
kriminālprocesa
ietvaros

Lēmumi, kas pieņemti kriminālprocesa lietas ietvaros, vai darbības, kas veiktas šajās lietās, var tikt pārsūdzētas Kriminālprocesa likuma noteiktajos gadījumos un noteiktajā kārtībā.³⁷⁹

Administratīvā procesa kārtībā nav izskatāms jautājums par liecinieka liecības kriminālprocesā ietvertu ziņu patiesumu un ar to saistītā atlīdzinājuma piešķiršanu.³⁸⁰

³⁷⁷ Augstākās tiesas 2017.gada 23.marta lēmuma lietā Nr. SKA-881/2017 (670000717) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 6.janvāra lēmuma lietā Nr. 670000717 4.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2010.gada 5.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-218/2010 (A7036609) 5.punktu; Augstākās tiesas 2010.gada 21.maija lēmuma lietā Nr. SKA-528/2010 (b.n.) 6.punkts.

³⁷⁸ Augstākās tiesas 2017.gada 4.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1228/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1004.SKA-1228-17.1.L) 4.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu nama 2017.gada 13.marta lēmuma lietā Nr. 680009817 6.punktu. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2010.gada 5.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-218/2010 (A7036609) 3. un 5.punktu.

³⁷⁹ Augstākās tiesas 2017.gada 10.marta lēmuma lietā Nr. SKA-612/2017 (680068216) 3.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu nama 2016.gada 14.oktobra lēmuma lietā Nr. 680068216 4.punktu.

³⁸⁰ Augstākās tiesas 2017.gada 10.marta lēmuma lietā Nr. SKA-612/2017 (680068216) 3.punkts.

**Kriminālprocesā
veiktās darbības**

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajai daļai kriminālprocesuāli lēmumi nav administratīvie akti. Administratīvā procesa likuma 89.pantā definētā faktiskā rīcība atšķirībā no administratīvā akta ir faktisku, nevis tiesisku seku radīšana privātpersonai, taču pēc pārējām pazīmēm tā atbilst administratīvā akta jēdzienam. Tādējādi arī atsevišķa faktiska rakstura darbība kriminālprocesā nav faktiskā rīcība administratīvā procesa izpratnē.³⁸¹ Savukārt tas, vai attiecīgā rīcība ir faktiska rakstura darbība kriminālprocesā, ir nosakāms, izvērtējot tās saistību ar konkrēta kriminālprocesa norisi un šīs rīcības mērķi.³⁸²

Kriminālprocesa virzītāja rīcība, nododot personas, kurai piemērots ar brīvības atņemšanu saistīts drošības līdzeklis, mantu trešajai personai, lai nodrošinātu tās pārvaldīšanu, tiek veikta attiecīgā kriminālprocesa ietvaros un ir vērsta uz kriminālprocesuāla mērķa sasniegšanu – kriminālprocesa radītās netiešās ietekmes uz personas cilvēktiesībām mazināšanu. Līdz ar to šāda kriminālprocesa virzītāja rīcība ir faktiska rakstura darbība kriminālprocesa ietvaros, kas nevar tikt izvērtēta administratīvajā procesā tiesā.³⁸³

**Kriminālprocesa
ietvaros
pieņemtu
lēmumu izpilde**

Administratīvā tiesa nevar pārvērtēt kriminālprocesuālā lēmuma tiesiskumu vai veikt kriminālprocesuālā lēmuma izpildes pareizības izvērtēšanu. Uzņēmumu reģistra lēmums, ar kuru nolemts reģistrēt pieteicēja mantai arestu, nerada pieteicējam tiesiskās sekas, un līdz ar to šāds lēmums nav administratīvais akts, kas būtu pārsūdzams tiesā Administratīvā procesa likumā paredzētajā kārtībā. Turklāt likumdevējs tieši paredzējis, ka Uzņēmumu reģistrs reģistrē kompetentu iestāžu vai amatpersonu lēmumus un rīkojumus, ar kuriem piemērots nodrošinājuma līdzeklis, *nepieņemot atsevišķu lēmumu*.³⁸⁴

**Atlīdzinājuma
prasījums par
valsts
amatpersonas
bezdarbību, kas
atzīta par
noziedzīgu
nodarījumu**

Ja personai nemantiskais kaitējums vai zaudējumi nodarīti ar valsts amatpersonas bezdarbību, kas atzīta par noziedzīgu nodarījumu, proti, faktiskā rīcība ir jau transformējusies par noziedzīgu nodarījumu, un tas ir atzīts ar spēkā stājušos tiesas spriedumu krimināllietā, tad primāri par nodarīto kaitējumu un par zaudējumiem atbild tieši persona, kura ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, un šī persona atbild Kriminālprocesa likumā un Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.³⁸⁵

³⁸¹ Atsauce uz Augstākās tiesas 2008.gada 4.marta lēmuma lietā Nr. SKA-140/2008 (A7023107) 9.punktu.

³⁸² Augstākās tiesas 2017.gada 31.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1095/2017 (A420237715) 4.punkts. Ar atsauci uz Augstākās tiesas 2008.gada 4.marta lēmuma lietā Nr. SKA-140/2008 (A7023107) 12. un 13.punktu; Augstākās tiesas 2016.gada 30.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1473/2016 (680052616) 4.1.–4.3.apakšpunktu.

³⁸³ Augstākās tiesas 2017.gada 31.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1095/2017 (A420237715) 5.punkts.

³⁸⁴ Augstākās tiesas 2017.gada 7.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1385/2017 (ECLI:LV:AT:2017:0907.SKA-1385-17.1.L) 5.punkts. Skatīt arī: Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2017.gada 22.jūnija lēmuma lietā Nr. 670011017 6.punktu.

³⁸⁵ 2018.gada 11.oktobra Augstākās tiesas Departamentu priekšsēdētāju sēdes lēmuma 5.punkts. Skat. arī: Augstākās tiesas 2018.gada 6.decembra lēmumu lietā Nr. SKA-1302/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1206.SKA130218.7.L) 6.punkts.

Atlīdzinājuma prasījuma par zaudējumiem, kas nodarīti ar kriminālprocesu

Gadījumos, kad persona vēlas saņemt kriminālprocesa dēļ radušos zaudējumu atlīdzību, nevar attiecināt Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumu, jo šis likums regulē tikai tādu zaudējumu atlīdzinājumu, kas nodarīti administratīvā procesa ietvaros (ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību), nevis kriminālprocesā.³⁸⁶

³⁸⁶ Augstākās tiesas 2017.gada 31.maija lēmuma lietā Nr. SKA-1026/2017 (A420231515) 8.punkts.